

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی

"با صلوات بر محمد و آل محمد"

وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت امور خارجه

هیئت وزیران در جلسه ۱۴۰۱/۷/۱۰ به پیشنهاد شماره ۶۰/۲۷۵۸۹۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۴ وزارت صنعت، معدن و تجارت و در اجرای ماده (۲) آیین نامه چگونگی تنظیم و انعقاد توافق های بین المللی - مصوب ۱۳۷۱ - تصویب کرد:

وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است با هماهنگی معاونت حقوقی رییس جمهور (امور توافق های بین المللی) و وزارت امور خارجه نسبت به انجام مذاکره، پیش امضا (پاراف) و امضای موقت موافقت نامه تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی پاکستان در چهارچوب متون پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیئت دولت است، اقدام و مراحل قانونی را تا تصویب نهایی پیگیری نماید.

محمد مخبر
معاون اول رییس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رییس جمهور، دفتر رییس قوه قضاییه، دفتر معاون اول رییس جمهور، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، دبیرخانه ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان اداری و استخدامی کشور، سازمان برنامه و بودجه کشور، معاونت حقوقی رییس جمهور، معاونت امور مجلس رییس جمهور، معاونت اجرایی رییس جمهور، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت دادگستری، دبیرخانه شورای اطلاع رسانی دولت و دفتر هیئت دولت ابلاغ می شود.

۳- اعمال عوارض ضد قیمت‌شکنی یا عوارض جبرانی، بر حسب مورد، مطابق با مفاد این ماده به‌نحو زیر انجام خواهد شد:

۱- از لحاظ این ماده، در صورتی می‌توان یک محصول را قیمت‌شکنی شده در نظر گرفت که محصول وارد جریان داد و ستد تجاری طرف متعاقد دیگر به ارزشی کمتر از ارزش عادی محصول گردیده است، که قیمت صادراتی محصول صادر شده از یک طرف متعاقد به طرف متعاقد دیگر، در جریان معمولی تجارت، از قیمت محصول مشابه که جهت مصرف در طرف صادرکننده در نظر گرفته شده کمتر باشد. در این ماده منظور از یک محصول قیمت‌شکنی شده یعنی محصول به بازار طرف متعاقد دیگر در قیمتی کمتر از ارزش معمول آن ارائه گردیده، اگر قیمت محصول صادر شده از یک طرف متعاقد به طرف متعاقد دیگر، کمتر از قیمت قابل مقایسه در شرایط معمول تجارت برای محصول مشابه در نظر گرفته شده برای مصرف در طرف متعاقد صادرکننده باشد. یا در قیمت قابل مقایسه با محصول مشابه که توسط صادرکننده به یک بازار مناسب کشور ثالث با قیمت کمتر از هزینه تولید در طرف متعاقد صادرکننده به اضافه مقدار قابل توجیه برای هزینه‌های اداری، فروش و عمومی و برای سود، صادر شده باشد.

۲- حتی اگر ثابت شود که محصولات از یک طرف متعاقد با قیمت‌شکنی وارد قلمرو طرف متعاقد دیگر می‌شود، طرف متعاقد واردکننده اقدام به اعمال عوارض ضد قیمت‌شکنی نخواهد نمود، مگر اینکه ثابت شود که محصولات قیمت‌شکنی شده موجب لطمه واقعی یا تهدید به لطمه واقعی یا عقب ماندگی واقعی در صنعت داخلی آن شده است.

۳- برآورد لطمه بر اساس شواهد مثبت و با بررسی واقعی (لف) حجم کالاهای قیمت‌شکنی شده و تاثیر کالاهای قیمت‌شکنی شده بر قیمت‌ها در بازار داخلی کالاهای مشابه و (ب) اثر متعاقب این واردات بر تولید کنندگان چنین محصولاتی خواهد بود.

۴- تحقیق برای تعیین وجود، درجه و تاثیر هر قیمت‌شکنی، بر اساس درخواست کتبی توسط و یا از طرف صنعت داخلی انجام خواهد شد. اگر در شرایط ویژه، مقام صلاحیتدار مربوطه تصمیم به شروع یک تحقیق، بدون دریافت چنین تقاضای کتبی از یک صنعت داخلی یا از طرف آن بگیرد، مقام صلاحیتدار فقط در صورتی اقدام می‌کند، که شواهد کافی از قیمت‌شکنی، لطمه و رابطه علت و معلولی در دسترس داشته باشد.

۵- تحقیق، مگر در شرایط ویژه، در مدت یک سال تکمیل خواهد شد و در هیچ موردی بیش از ۱۸ ماه پس از شروع، طول نخواهد کشید.

۶- تمام طرف‌های ذینفع در یک تحقیق ضد قیمت‌شکنی، یادداستی مبنی بر اطلاعاتی که مقام صلاحیتدار الزام می‌نماید و زمان کافی برای ارائه کتبی شواهدی که به موضوع مورد بررسی مرتبط می‌دانند، دریافت خواهند نمود.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

(b) argument of the Contracting Party complained against.

rebuttal argument

(a) reply of the complaining Contracting Party; and

(b) reply of the Contracting Party complained against.

24. The arbitration panel may direct questions to either Contracting Party at any time during a hearing.

25. The arbitration panel shall arrange for a transcript of each hearing to be prepared and shall, as soon as possible after it is prepared, deliver a copy of the transcript to the Contracting Parties.

26. Within 10 days of the date of the hearing, each Contracting Party may deliver a supplementary written submission responding to any matter that arises during the hearing.

Questions in Writing

27. The arbitration panel may at any time during the proceedings address questions in writing to a Contracting Party or both Contracting Parties. The arbitration panel shall deliver the written questions to the Contracting Party to whom the questions are addressed and shall send a copy of the questions to the other Contracting Party.

28. A Contracting Party to whom the arbitration panel addresses written questions shall deliver a copy of any written reply to the other Contracting Party and to the arbitration panel. Each Contracting Party shall be given the opportunity to provide written comments on the reply within five days of the date of delivery.

Ex Parte Contacts

29. The arbitration panel shall not meet or contact a Contracting Party in the absence of the other Contracting Party.

30. No arbitrator may discuss any aspect of the subject matter of the proceeding with a Contracting Party or both Contracting Parties in the absence of the other arbitrators.

Suspension of Time Periods on Request of Technical Advice

31. The arbitration panel, consulting with the Contracting Parties and technical experts, determines the time period that the technical experts are to

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

submit their opinions or advice. If the technical experts cannot submit their opinions or advice within the period established pursuant to the first sentence of this paragraph, the arbitration panel, consulting with the Contracting Parties, may give additional time to technical experts. In no case, this additional period exceeds half of the period established pursuant to the first sentence of this paragraph.

32. When a request is made for a written report of an expert, any time period applicable to the arbitration panel proceeding shall be suspended for a period beginning on the date of delivery of the request and ending on the date the report is delivered to the arbitration panel.

Amicus Curiae Submissions

33. Unless the Contracting Parties otherwise agree within three days of the date of the establishment of the arbitration panel, the arbitration panel may receive unsolicited written submissions from interested natural or juridical persons of the Contracting Parties, provided that they are made within 10 days of the date of the establishment of the arbitration panel, that they are concise and in no case longer than 15 typed pages, including any annexes, and that they are directly relevant to the factual and legal issue under consideration by the arbitration panel.

34. The submission shall contain a description of the person, whether natural or juridical, making the submission, including the nature of its activities and the source of its financing, and specify its nationality or place of establishment and the nature of the interest that person has in the arbitration proceeding. It shall be made in the common working language in accordance with paragraph 36.

35. The arbitration panel shall list in its ruling all the submissions that it has received and that conform to paragraphs 33 and 34. The arbitration panel shall not be obliged to address, in its ruling, the factual or legal arguments made in such submissions. Any submission obtained by the arbitration panel under paragraphs 33, 34 and 35 shall be submitted to the Contracting Parties for their comments.

Translation and Interpretation

36. Unless otherwise agreed during the consultations referred to in Article 4, and no later than the meeting referred to in paragraph 8, the common working language for the proceedings of the arbitration panel shall be English. If a Contracting Party decides to use interpretation during the proceedings, the arrangement and the cost shall be borne by that Contracting Party.

Computation of Time

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

37. All time periods laid down in this Annex shall be counted in calendar days, the first day being the day following the act or fact to which they refer.

38. Where, by reason of the operation of paragraph 7, a Contracting Party receives a document on a date other than the date on which the same document is received by the other Contracting Party, any period of time the calculation of which is dependent on such receipt shall be calculated from the last date of receipt of such document.

Other Proceedings

39. If an arbitration panel is established for the purposes of Articles 11 and 12, the Contracting Party making a request under these Articles shall deliver its first written submission within 10 days of the date the request is submitted, and the responding Contracting Party shall deliver its written counter-submission within 10 days of the date of delivery of the first written submission.

40. If appropriate, the arbitration panel shall fix the time limit for delivering any further written submissions, including rebuttal written submissions, so as to provide each Contracting Party with the opportunity to make an equal number of written submissions subject to the time limits for arbitration panel proceedings set out in Articles 11 and 12 and this Attachment.

41. Unless otherwise provided, this Attachment is also applicable to procedures established under Articles 11 and 12.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

Attachment B TO THE ANNEX ON DISPUTE SETTLEMENT MECHANISM

CODE OF CONDUCT FOR MEMBERS OF ARBITRATION PANELS

Definitions

1. For the purposes of the Annex on Dispute Settlement Mechanism:

Candidate means an individual who is under consideration for appointment as an arbitrator under Article 7;

Proceeding, unless otherwise specified, means an arbitration panel proceeding under the Annex on Dispute Settlement Mechanism;

Staff, in respect of an arbitrator, means persons under the direction and control of the arbitrator, other than assistants.

Responsibilities to the Process

2. Every candidate and arbitrator shall avoid impropriety and the appearance of impropriety, shall be independent and impartial, shall avoid direct and indirect conflicts of interests and shall observe high standards of conduct so that the integrity and impartiality of the dispute settlement process are preserved. Former arbitrators must comply with the obligations established in paragraphs 16, 17, 18 and 19.

Disclosure Obligations

3. Prior to confirmation of his or her selection as an arbitrator under Article 7, a candidate shall disclose any interest, relationship or matter that is likely to affect his or her independence or impartiality or that might reasonably create an appearance of impropriety or bias in the proceeding. To this end, a candidate shall make all reasonable efforts to become aware of any such interests, relationships and matters.

4. Once selected, an arbitrator shall continue to make all reasonable efforts to become aware of any interests, relationships or matters referred to in paragraph 3 and shall disclose them. The obligation to disclose is a continuing duty which requires an arbitrator to disclose any such interests, relationships and matters that may arise during any stage of the proceeding. The arbitrator shall disclose such interests, relationships and matters by communicating them in writing to the Joint Committee for consideration by the Contracting Parties.

Duties

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

5. Upon selection, an arbitrator shall perform an arbitrator's duties thoroughly and expeditiously throughout the course of the proceeding.
6. An arbitrator shall carry out all duties fairly and diligently.
7. An arbitrator shall consider only those issues raised in the proceeding and necessary for a decision and shall not delegate the duty to decide to any other person.
8. An arbitrator shall take all reasonable steps to ensure that the arbitrator's assistant and staff comply with paragraphs 2, 3, 4, 17, 18 and 19.
9. An arbitrator shall not engage in *ex parte* contacts concerning the proceeding.
10. A candidate or arbitrator shall not communicate matters concerning actual or potential violations of this Attachment unless the communication is made to the Joint Committee in order to ascertain whether that candidate or arbitrator has violated, or may violate, this Attachment

Independence and Impartiality of Members of Arbitration Panels

11. An arbitrator shall be independent and impartial. An arbitrator shall act in a fair manner and shall avoid creating an appearance of impropriety or bias and shall not be influenced by self-interest, outside pressure, political considerations, public clamour, and loyalty to a Contracting Party or fear of criticism.
12. An arbitrator shall not, directly or indirectly, incur any obligation or accept any benefit that would in any way interfere, or appear to interfere, with the proper performance of the arbitrator's duties.
13. An arbitrator shall not use his or her position on the arbitration panel to advance any personal or private interests. An arbitrator shall avoid actions that may create the impression that others are in a special position to influence the arbitrator.
14. An arbitrator shall not allow past or existing financial, business, professional, family or social relationships or responsibilities to influence the arbitrator's conduct or judgement.
15. An arbitrator shall avoid entering into any relationship, or acquiring any financial interest, that is likely to affect the arbitrator's impartiality or that might reasonably create an appearance of impropriety or bias.

Obligations of Former Arbitrators

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

16. All former arbitrators must avoid actions that may create the appearance that they were biased in carrying out their duties or derived advantage from the decision or ruling of the arbitration panel.

Confidentiality

17. An arbitrator or former arbitrator shall not at any time disclose or use any non-public information concerning the proceeding, or acquired during the proceeding, except for the purposes of the proceeding and shall not, in any case, disclose or use any such information to gain personal advantage or advantage for others, or to affect adversely the interest of others.

18. An arbitrator shall not disclose an arbitration panel ruling or parts thereof prior to its publication.

19. An arbitrator or former arbitrator shall not at any time disclose the deliberations of an arbitration panel, or any arbitrator's view.

Responsibilities of Assistants and Staff

20. Paragraphs 2, 3, 4, 9, 16, 17, 18 and 19 shall apply also *mutatis mutandis*, to assistants and staff.

۷- به صادرکنندگان یا تولیدکنندگان خارجی که سوالات مورد استفاده در تحقیق ضد قیمت‌شکنی را دریافت می‌کنند، حداقل ۳۰ روز مهلت پاسخ‌گویی داده خواهد شد. توجه مقتضی به هر درخواست برای تمدید دوره (۳۰) روزه معطوف خواهد شد و بر اساس دلائل ارائه شده، چنین تمدیدی در صورتی که عملی باشد اعطا می‌شود.

۸- در جریان تحقیق ضد قیمت‌شکنی، تمام طرف‌های ذینفع فرصت کافی برای دفاع از منافع خود را خواهند داشت. به این منظور مقام صلاحیت‌دار بر اساس درخواست، فرصت برای طرف‌های ذینفع ایجاد خواهد نمود که با طرف‌های متعاقد با منافع متضاد ملاقات کنند. بنابراین، نظرات مخالف می‌تواند مطرح و مذاکره در رد آنها انجام شود. در ایجاد چنین فرصت‌هایی باید الزام به حفظ محرمانگی و آسودگی برای طرف‌های متعاقد مد نظر قرار گیرد. هیچ یک از طرف‌های متعاقد ملزم به حضور در جلسه ملاقات نیستند و قصور برای حضور در جلسه موجب پیش‌داوری نسبت به مورد تحقیق آن طرف متعاقد نخواهد بود. طرف‌های ذینفع همچنین این حق را دارند که اطلاعات شفاهی اضافی را در توجیه موضع خود ارائه نمایند.

۹- هر اطلاعاتی که با توجه به ماهیت آن محرمانه است (برای مثال، به این دلیل که افشای آن می‌تواند یک مزیت رقابتی قابل توجه برای رقیب ایجاد کند یا بخاطر اینکه افشای آن می‌تواند اثر معکوس قابل توجه بر کسی که اطلاعات را افشا می‌کند و یا کسی که آن اطلاعات را بدست می‌آورد داشته باشد)، یا به دلیل اینکه به استناد دلیل موجهی محرمانه ارائه شده و به همان دلیل آن اطلاعات را مقام صلاحیت‌دار محرمانه تلقی نماید. چنین اطلاعاتی نباید بدون اجازه ویژه طرف متعاقد ارائه کننده، افشا شود.

۱۰- مقام صلاحیت‌دار به عنوان یک قاعده، یک حاشیه ویژه قیمت‌شکنی را برای هر صادرکننده یا تولید کننده مورد نظر در مورد محصول تحت تحقیق تعیین می‌کند. در مواردی که شمار صادرکنندگان، تولیدکنندگان و واردکنندگان یا انواع محصولات تحت بررسی به حدی زیاد است که نمی‌توان چنین حاشیه‌ای را تعیین نمود، مقام صلاحیت‌دار می‌تواند بررسی آنها را به شمار موجهی از طرف‌های ذینفع یا محصولات با استفاده از نمونه‌هایی که به‌طور آماری بر اساس اطلاعات در دسترس برای مقام صلاحیت‌دار در زمان انتخاب معتبر باشند، یا بیشترین درصد از حجم صادرات از طرف متعاقد که منطقاً می‌تواند تحت تحقیق قرار گیرد، محدود نماید.

۱۱- از لحاظ این ماده، طرف‌های ذینفع عبارتند از:

الف) یک صادرکننده یا تولید کننده و واردکننده خارجی یک محصول تحت تحقیق، یا یک تشکل تجاری یا کسب و کار که اکثریت اعضای آن تولیدکنندگان، صادرکنندگان یا واردکنندگان آن محصول هستند.
ب) دولت طرف صادرکننده؛ و

پ) یک تولیدکننده کالای مشابه در کشور متعاقد وارد کننده یا تشکل تجاری و کسب و کار که اکثریت اعضای آن، کالای مشابه را در قلمرو طرف متعاقد واردکننده، تولید می‌کنند.

۱۲- اقدامات موقت ضد قیمت‌شکنی می‌توانند اعمال شوند اگر:

الف) تحقیق شروع شده باشد، یادداشت عمومی به طرف‌های تحت تاثیر و ذینفع تسلیم شده و فرصت کافی برای ارائه اطلاعات و نظرات داده شده باشد.

ب) اندازه‌گیری مقدماتی تایید کننده قیمت‌شکنی و لطمه ناشی از آن به صنعت داخلی انجام شده باشد؛ و

پ) مقام صلاحیت‌دار مربوط تشخیص دهد که چنین اقدامی برای ممانعت از لطمه در دوره تحقیقات ضروری است.

۱۳- اقدامات موقتی می‌تواند به شکل عوارض موقتی، یا ترجیحی، سپرده‌تأمینی، نقدی یا اوراق بهادار، به میزان

عوارض ضد قیمت‌شکنی که موقتاً تعیین شده باشد و بیشتر از حاشیه موقتی برآورد شده قیمت‌شکنی نباشد.

۱۴- اقدامات موقتی زودتر از (۶۰) روز از تاریخ شروع تحقیق اعمال نخواهد شد. اجرای اقدامات موقت به یک

دوره تا حد امکان کوتاه کمتر از چهار ماه، یا حسب تصمیم مقام صلاحیت‌دار، بر اساس درخواست نماینده

صادرکنندگان درصد قابل توجهی از تجارت مورد نظر، به یک دوره حداکثر (۶) ماهه محدود خواهد بود.

زمانیکه مقام صلاحیت‌دار، در طول یک تحقیق، بررسی می‌کند که آیا عوارض کمتر از حاشیه قیمت‌شکنی

برای رفع لطمه کافی خواهد بود، این دوره‌ها می‌توانند به ترتیب شش ماه و نه ماه باشند.

۱۵- مقدار عوارض ضد قیمت‌شکنی، بیش از حاشیه قیمت‌شکنی نخواهد بود.

۱۶- عوارض ضد قیمت‌شکنی فقط تا زمان و به مدتی که ضروری برای مقابله با قیمت‌شکنی که موجب لطمه

می‌شود، اجرا و اعمال خواهد شد. مقام صلاحیت‌دار ضرورت ادامه اعمال عوارض مزبور را، در صورت تایید مقام

صلاحیت‌دار راساً و یا به شرطی که مدت متعارفی از شروع اعمال عوارض ضد قیمت‌شکنی معین گذشته باشد

و بر اساس درخواست هر طرف ذینفع که اطلاعات مثبتی ارائه دهد که ضرورت چنین بررسی را تایید نماید،

بررسی خواهد نمود.

۱۷- به رغم موارد مندرج در این ماده، هر عوارض ضد قیمت‌شکنی قطعی در تاریخی که بیش از پنج سال از اعمال

آن (یا از تاریخ آخرین بررسی که شامل بررسی لطمه و قیمت‌شکنی بوده) نگذرد، خاتمه خواهد یافت، مگر

اینکه مقام صلاحیت‌دار بر اساس بررسی که قبل از آن تاریخ راساً خود انجام می‌دهد، یا بر مبنای درخواست

متکی بر اطلاعات تایید کننده صنعت داخلی و یا از طرف آن در یک دوره متعارف قبل از آن تاریخ، به این

نتیجه برسد که خاتمه اجرای عوارض می‌تواند منجر به ادامه یا افزایش قیمت‌شکنی و لطمه شود.

۱۸- زمانیکه مقام صلاحیت‌دار قانع شود که شواهد کافی برای توجیه شروع تحقیق ضد قیمت‌شکنی وجود دارد،

طرف متعاقد که محصولات آن موضوع تحقیق هستند طی یادداشت رسمی از آن مطلع خواهد شد.

۱۹- یادداشت رسمی برای هر تصمیم اولیه یا نهایی، چه مثبت یا منفی و برای خاتمه عوارض ضد قیمت‌شکنی قطعی بطور عمومی صادر خواهد شد. هر یادداشت خود به‌صورت کامل تهیه خواهد شد یا همچنین یک گزارش مجزا با جزئیات کافی از یافته‌ها و نتایج بدست آمده توسط مقام صلاحیت‌دار تحقیق کننده از تمام حقایق و قانون مرتبط تهیه خواهد گردید. تمام این یادداشت‌ها و گزارشات به طرف متعاهدی که محصولات آن مورد تحقیق قرار می‌گیرند ارسال خواهد شد.

۲۰- هر طرف متعاهد، از جمله به منظور بررسی به موقع و اقدامات اداری مربوط به تعیین نهایی و بررسی تصمیمات، دارای محاکم قضایی یا دیوان و حکمیت اداری یا رویه‌هایی خواهد بود. چنین دیوان و یا رویه‌هایی مستقل از مقام صلاحیت‌دار مسئول رسیدگی و تصمیم‌گیری موضوع تحت سؤال خواهند بود.

۲۱- در این ماده، در صورتی وجود یارانه تأیید می‌گردد که کمک مالی توسط و یا از طرف دولت یا هر نهاد عمومی در قلمرو یک طرف متعاهد اعطا شده باشد و یک منفعتی در نتیجه آن ایجاد گردد.

۲۲- یارانه فقط در صورتی قابل پیگیری خواهد بود، که آن یارانه خاص باشد.

۲۳- به منظور تعیین اینکه آیا یارانه خاص به یک شرکت یا صنعت یا گروهی از شرکت‌ها یا صنایع (در این ماده به‌عنوان شرکت‌های معین اشاره شده است) در محدوده صلاحیت قضایی مقام اعطا کننده، اعطا شده یا خیر، اصول زیر اعمال خواهد شد:

الف) وقتی که مقام اعطا کننده یا قانونی که مقام اعطا کننده مطابق آن عمل می‌کند، دسترسی به یارانه را به‌صورت آشکار به شرکت‌های معین محدود می‌کند، آن یارانه ویژه خواهد بود.

ب) وقتی مقام اعطاء کننده یا قانونی که مقام اعطاء کننده مطابق آن عمل می‌کند، معیارهای عینی یا شرایط حاکم بر قابلیت پذیرش و مقدار یارانه را مشخص نموده باشد، یارانه ویژه نیست، به‌شرطی که قابلیت پذیرش خودکار را داشته باشد و معیار و شرایط مزبور هم کاملاً رعایت شود. معیار یا شرایط باید به وضوح در قانون و مقررات یا در سند رسمی دیگری که قابلیت تأیید دارد ذکر شده باشد.

پ) چنانچه به رغم هرگونه مشاهده غیر خاص بودن در نتیجه بکارگیری اصول مندرج در جزءهای (الف) و (ب)، دلایلی مبنی بر اینکه به واقع یارانه خاص بوده است وجود داشته باشد، سایر عوامل می‌تواند در نظر گرفته شود. عوامل مذکور عبارتند از: استفاده از یک برنامه یارانه توسط شمار محدودی از شرکت‌های معین، استفاده غالب توسط شرکت‌های معین، اعطای غیر متناسب مقادیر زیادی یارانه به شرکت‌های معین و روشی که اختیار و صلاحیت توسط مقام اعطاء کننده برای اعطای یارانه به کار گرفته شده است. در اعمال این تبصره، گستره تنوع فعالیت‌های اقتصادی در حوزه صلاحیت قضایی مقام اعطاء کننده و همچنین مدت زمانی که برنامه یارانه در اجرا بوده در نظر گرفته می‌شود.

۲۴- یارانه‌های زیر به‌عنوان یارانه‌های خاص در نظر گرفته می‌شوند:

الف) به موجب قانون یا در واقعیت؛ چه منحصرأ یا به عنوان یکی از چندین شرط دیگر، منوط به عملکرد صادراتی؛

ب) یارانه های مشروط، منحصرأ یا به عنوان یکی از شروط دیگر، بر مبنای استفاده از کالاهای داخلی نسبت به کالاهای وارداتی؛

عوارض جبرانی می تواند فقط پس از آغاز تحقیقات اعمال گردد.

۲۵- در اولین زمان ممکن پس از دریافت درخواستی که به صورت مناسب برای عوارض جبرانی مستند سازی شده باشد، در هر صورت قبل از شروع تحقیق، طرف متعاقد به طرف صادرکننده، با هدف روشن نمودن وضعیت و رسیدن به یک راه حل مشترک یادداشتی مبنی بر دعوت به مشورت خواهد داد.

۲۶- تحقیق برای مشخص نمودن وجود، میزان و تاثیر هر یارانه ادعا شده، بر اساس درخواست کتبی صنعت داخلی و یا از طرف آن آغاز می شود. چنانچه در شرایط خاص مقام صلاحیتدار بدون دریافت درخواست کتبی از صنعت داخلی و یا از طرف آن، تصمیم به آغاز تحقیق بگیرد، فقط در صورتی تحقیق را آغاز خواهد نمود که شواهد کافی مبنی بر وجود یارانه، لطمه و رابطه علی توجیه کننده برای آغاز تحقیق وجود داشته باشد.

۲۷- یک تحقیق باید شامل شواهد کافی از وجود (الف) یارانه و اگر ممکن است، مقدار آن، (ب) لطمه، و (پ) وجود رابطه علی بین واردات یارانه دار و لطمه ادعا شده، باشد. ادعای صرف، تایید نشده بوسیله شواهد، نمی تواند برای تامین پیش نیازها و الزامات این بند کافی باشد.

۲۸- تحقیق برای وضع عوارض جبرانی فقط هنگامی شروع خواهد شد، که مقام صلاحیتدار، بر اساس بررسی میزان حمایت و یا مخالفت با درخواست ارائه شده بوسیله تولید کنندگان داخلی محصول مشابه، تعیین نماید که آن درخواست توسط و یا از طرف صنعت داخلی تهیه شده است. در صورتی درخواست به عنوان اقدام صنعت داخلی و یا از طرف آن در نظر گرفته خواهد شد که اگر مورد حمایت تولید کنندگان داخلی باشد که مجموع محصول تولیدی آنها بیش از پنجاه درصد کل تولید محصول مشابه تولید شده توسط آن بخش از صنعت داخلی باشد که حمایت یا مخالفت خواه را با درخواست اظهار می نمایند. در هر صورت، هیچ تحقیقی در صورتیکه تولید کنندگان داخلی حمایت کننده از درخواست، کمتر از بیست و پنج درصد مجموع تولید محصول مشابه تولید شده توسط صنعت داخلی را در اختیار داشته باشند، آغاز نخواهد شد.

۲۹- تحقیقات، به غیر از موارد استثنایی، در مدت یکسال به نتیجه می رسد و در هیچ موردی بیش از ۱۸ ماه پس از آغاز، طول نخواهد کشید. تمام طرف های ذینفع در تحقیق عوارض جبرانی، یادداشتی از اطلاعاتی که مقام صلاحیتدار الزام می کند و زمان کافی برای ارائه کتبی تمام شواهدی که آنها مربوط به سوال تحت تحقیق

^۱ این استاندارد زمانی رعایت می شود که واقعیت ما نشان دهنده که اعطای یارانه، بدون اینکه از نظر قانونی مشروط به عملکرد صادراتی باشد، در واقع مبتنی بر صادرات یا درآمد صادراتی باشد. صرف اعطای یارانه به مؤسسه ای که صادرات دارند به تنهایی به این دلیل به عنوان یارانه صادراتی در مفهوم این ماده تلقی نمی شود.

می‌دانند، دریافت خواهند نمود. به صادرکنندگان و تولیدکنندگان خارجی که سوالات به‌کار رفته در تحقیق عوارض جبرانی را دریافت می‌کنند، حداقل ۳۰ روز برای پاسخ‌گویی فرصت داده خواهد شد. توجه مقتضی باید به هر درخواست برای افزایش دوره ۳۰ روز معطوف شود و با توجه به دلیل ارائه شده، تمدید مزبور در صورت قابلیت اجرا اعطا گردد.

۳۰- مقام صلاحیتدار قبل از تصمیم‌نهایی، تمام طرف‌های ذینفع را از یافته‌های اصلی تحت بررسی که پایه تصمیم‌گیری برای اعمال اقدامات مشخص هستند، مطلع خواهد نمود. اعلام مذکور باید در ظرف زمانی کافی برای طرف‌های متعاقد جهت دفاع از منافع آنها انجام گیرد.

۳۱- تعیین لطمه بر اساس شواهد مثبت و شامل بررسی واقعی (الف) حجم واردات یارانه‌ای و تاثیر واردات یارانه‌ای بر قیمت‌ها در بازار داخلی برای محصول مشابه و (ب) تاثیر این واردات بر تولیدکنندگان داخلی چنین محصولاتی خواهد بود.

۳۲- در ارتباط با حجم واردات یارانه‌ای، مقام صلاحیتدار تحقیق‌کننده، این را در نظر خواهد گرفت که آیا افزایش قابل توجه در واردات یارانه‌ای، بر حسب قدر مطلق یا نسبت به تولید یا مصرف در طرف متعاقد واردکننده روی داده است یا خیر. در ارتباط با اثر واردات یارانه‌ای روی قیمت‌ها، مقام صلاحیتدار تحقیق‌کننده، در نظر خواهد گرفت که آیا کاهش قابل توجه در قیمت محصول وارداتی یارانه‌ای در مقایسه با قیمت کالاهای مشابه طرف متعاقد واردکننده وجود داشته یا خیر، یا آیا تاثیر چنین وارداتی به‌صورتی قیمت‌ها را به میزان زیادی تحت فشار قرار داده یا مانع از افزایش قیمت‌ها شده است، که در غیر این‌صورت به میزان قابل توجه اتفاق می‌افتاد. یک عامل و یا شماری از این عوامل، نمی‌توانند ضرورتاً راهنمای قطعی تصمیم‌گیری باشند.

۳۳- باید نشان داده شود که واردات یارانه‌ای از طریق تاثیر یارانه‌ها، موجب لطمه به صنعت داخلی طرف متعاقد واردکننده می‌شود. نمایش رابطه علی بین واردات یارانه‌ای و لطمه به صنعت داخلی بر مبنای بررسی تمام شواهد مربوطه در نزد مقام صلاحیتدار انجام خواهد شد. مقام صلاحیتدار همچنین هر عامل شناخته شده غیر از واردات یارانه‌ای را که در همان موقع به صنعت داخلی صدمه وارد می‌کنند مورد بررسی قرار خواهد داد و لطمه‌های ایجاد شده توسط این عوامل نباید منتسب به واردات یارانه‌ای باشد. عواملی که می‌تواند به این مورد مربوط باشند از جمله عبارتند از: حجم و قیمت‌های واردات غیریارانه‌ای از محصول تحت سؤال، کاهش در تقاضا یا تغییرات در الگوهای مصرف، رویه‌های محدودکننده تجاری و رقابت بین تولیدکنندگان داخلی و خارجی، تحولات در فن‌آوری و عملکرد صادراتی و بهره‌وری صنعت داخلی.

۳۴- اثر واردات یارانه‌ای در ارتباط با تولید داخلی محصول مشابه ارزیابی می‌شود، در صورتی که اطلاعات در دسترس اجازه دهد که شناسایی آن تولید بر اساس چنین معیاری مانند فرایند تولید، فروش‌های تولیدکننده یا منافع را از هم تفکیک نمود. اگر چنین شناسایی تفکیک شده از تولید ممکن نباشد، آثار واردات یارانه‌ای

الف) در مورد ایران.....

ب) در مورد پاکستان، وزارت امنیت ملی غذایی و تحقیقات، سازمان‌های (آژانس‌های) اجرایی مربوطه را نمایندگی می‌کنند. سازمان حفظ نباتات در مورد بهداشت نباتات و موضوعات سلامت غذایی، مقام‌های قرنطینه دام در مورد موضوعات بهداشت و ایمنی غذایی و اداره شیلات دریایی در مورد صادرات ماهی) و

ب) در مورد ایران.....

۳. اهداف این ماده عبارتند از:

الف) تشویق و تسهیل تجارت دام، محصولات با منشأ دامی، گیاهی و محصولات با منشأ گیاهی بین طرف‌های متعاقد، همزمان حفظ سلامت و حیات گیاهان و حیوانات؛

ب) اطمینان از اینکه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی به‌طور خودسرانه یا غیر موجه بین دو طرف متعاقد، جایی که شرایط مشابه یا یکسان غالب است، اعمال نگردد؛ و

پ) اطمینان از اینکه استانداردهای بین‌المللی قابل اجرا، راهنماها و توصیه‌ها، توسط سازمان‌های بین‌المللی مرتبط مطابق بند (۱) این ماده اعمال می‌شود.

ت) تدارک محملی برای بحث اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی یکدیگر، برای حل مسائل تجاری در این زمینه در زمان مناسب و به روش کارا برای اطمینان از توسعه تجارت بین طرف‌های متعاقد.

۴. طرف‌های متعاقد باید اطمینان حاصل کنند که اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی اتخاذ شده توسط آنها، بر اساس یک ارزیابی بر طبق شرایط خطرات موجود برای حیات و سلامت انسان، حیوان و گیاه و مطابق با شیوه‌های تحلیل خطر به‌کار گرفته شده توسط سازمان‌های بین‌المللی مربوطه اتخاذ خواهند شد.

۵. با تشخیص اینکه به‌کارگیری معادل‌سازی به عنوان ابزاری مهم برای تسهیل تجارت است، و اطمینان از اینکه منافع کاهش تعرفه بدست آمده در چارچوب این موافقت‌نامه بوسیله موانع غیرتعرفه‌ای نقض نمی‌شوند، دو طرف متعاقد رویه‌های اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی یکدیگر را به عنوان معادل قبول خواهند نمود، حتی اگر از رویه‌های خود یا از آنهایی که توسط دیگر کشورهای که در همان محصول تجارت می‌کنند، متفاوت باشند. در این ارتباط، طرف‌های متعاقد همزمان با این موافقت‌نامه، موافقت‌نامه شناسایی متقابل و یا معادل‌سازی را مذاکره و نهایی خواهند نمود.

۶. کارگروه می‌تواند یک کارگروه فرعی برای اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی متشکل از نمایندگان سازمان‌های مربوطه هر طرف ایجاد کند. این کارگروه فرعی به‌نحوی که به‌طور مشترک توسط طرف‌های متعاقد تعیین می‌شود، تشکیل جلسه می‌دهد..

۷. در صورتیکه یک طرف متعاقد چنین برداشت نماید که هرگونه اقدام بهداشتی و بهداشت گیاهی طرف متعاقد دیگر تجارت آن را تحت تاثیر قرار می‌دهد، طرف‌های متعاقد با اطلاع‌رسانی به نقطه تماس، وارد مشورت‌های

فنی خواهند شد. طرف متعاقد دیگر به هرگونه درخواست در خصوص مشورت فنی پاسخ خواهد داد. هدف مشورت‌های فنی مزبور، تبادل اطلاعات و افزایش تفاهم متقابل برای حل موضوع می باشد.

ماده ۱۷- موانع فنی تجارت

۱. اهداف این ماده افزایش و تسهیل تجارت از طریق حذف موانع فنی غیر ضروری فرا راه تجارت و افزایش همکاری دوجانبه است.
۲. این ماده به تمام استانداردها، مقررات فنی و رویه های ارزیابی انطباق طرف‌های متعاقد که می توانند مستقیم یا غیر مستقیم تجارت در کالا بین طرف‌های متعاقد را تحت تاثیر قرار دهند اعمال می گردد، مگر در موارد زیر:
  - الف) مشخصات خرید تهیه شده بوسیله نهادهای دولتی برای نیازهای تولیدی یا مصرفی نهادهای مزبور؛ و
  - ب) اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی تعریف شده در ماده دوازده (اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی)
۳. طرف‌های متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که مقررات فنی، استانداردها و رویه‌های ارزیابی انطباق، با هدف ایجاد مانع بر تجارت متقابل یا حمایت از صنعت داخلی تدوین نشده باشند.
۴. طرف‌های متعاقد در پذیرش مقررات فنی معادل طرف متعاقد دیگر رویکردی سازنده خواهند داشت، حتی اگر این مقررات متفاوت از مقررات آنها باشد، مشروط بر اینکه این اطمینان را حاصل نمایند که این مقررات به‌نحو مناسب اهداف مقررات آنها را تامین می‌کند.
۵. طرف‌های متعاقد نتایج ارزیابی انطباق انجام شده در قلمرو طرف متعاقد دیگر را با قصد افزایش کارایی، جلوگیری از دوباره کاری و تضمین بهینه نمودن هزینه‌های ارزیابی انطباق، خواهند پذیرفت.
۶. هر طرف متعاقد اطمینان حاصل خواهد نمود که اطلاعات مربوط به استانداردها، مقررات فنی و رویه‌های ارزیابی انطباق منتشر شود. اطلاعات مزبور باید به شکل چاپ شده و در صورت امکان به شکل الکترونیک در دسترس قرار گیرد. در مورد استانداردهای اختیاری، دسترسی به متن بستگی به شرایط نهادهای استانداردسازی دارد.
۷. طرف‌های متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که اطلاعات مورد نظر در ارتباط با استانداردهای جدید یا اصلاح شده، مقررات فنی و رویه‌های ارزیابی انطباق، هر چه سریعتر در دسترس طرف متعاقد دیگر قرار گیرد.
۸. برای اطمینان از اینکه منافع کاهش تعرفه تعلق گرفته به موجب این موافقت‌نامه توسط موانع غیر تعرفه‌ای از بین نرود، طرف‌های متعاقد مذاکره کرده و موافقت‌نامه شناسایی متقابل را همزمان با این موافقت‌نامه نهایی خواهند کرد.

ماده ۱۸- حمایت از حقوق مالکیت معنوی

۱. طرف‌های متعاقد حمایت موثر و مناسب از حقوق مالکیت صنعتی و معنوی را نسبت به محصولات یکدیگر، مطابق با معاهده‌های (کنوانسیون) چند جانبه یا معاهده‌هایی که هر دو طرف متعاقد در آنها عضو هستند اعمال خواهند نمود.

۲. طرف‌های متعاقد بطور منظم اطلاعات نظام‌های حقوق مالکیت معنوی خود را مبادله می‌کنند و همچنین یکدیگر را از وضعیت عضویت خود در معاهده‌های (کنوانسیون) چند جانبه یا معاهده‌ها حمایت از حقوق مالکیت صنعتی و معنوی آگاه خواهند نمود.

ماده ۱۹- شفافیت

۱. هر طرف متعاقد بنا بر درخواست طرف متعاقد دیگر، اطلاعات و پاسخ هر پرسش از طرف متعاقد دیگر را که مربوط به اقدام عملی یا پیشنهادی باشد که ممکن است کارکرد این موافقت‌نامه را تحت تاثیر قرار دهد ظرف مدت (۳۰) روز ارائه خواهد داد.
۲. هر طرف متعاقد باید این اطمینان را بدهد که قوانین و مقررات خود که مرتبط با هر موضوع تجاری تحت شمول این موافقت‌نامه است را منتشر کرده یا در دسترس عموم قرار می‌دهد.
۳. برای تسهیل تجارت دوجانبه، طرف‌های متعاقد اطمینان حاصل خواهند نمود که تبادل الکترونیکی داده‌ها بین مقام‌های گمرکی آن‌ها انجام می‌شود. در صورت لزوم، یادداشت تفاهم مجزا در خصوص تبادل الکترونیکی داده‌ها می‌تواند منعقد گردد.

ماده ۲۰- کارگروه مشترک

۱. مطابق با این ماده یک کارگروه مشترک تشکیل خواهد شد. این کارگروه در ابتدا در مدت شش ماه از لازمالاجرا شدن این موافقت‌نامه تشکیل جلسه خواهد داد و پس از آن، حداقل سالی یک بار برای بررسی پیشرفت حاصل شده در اجرای این موافقت‌نامه در ایران یا پاکستان به صورت نوبتی تشکیل خواهد شد.
۲. کارگروه مشترک بطور مشترک توسط وزیر صنعت، معدن و تجارت ایران و وزیر بازرگانی پاکستان، یا نمایندگان آنها ریاست و اداره خواهد شد. این کارگروه در مورد برنامه و زمان بندی نشست و تنظیم دستور جلسه خود توافق خواهد نمود.
۳. این کارگروه باید:

الف) از اینکه این موافقت‌نامه برای افزایش روابط تجاری بین طرف‌های متعاقد به خوبی عمل می‌کند اطمینان حاصل نماید.

ب) بر اجرای این موافقت‌نامه و پیشبرد اهداف کلی آن نظارت و آن را تسهیل کند؛

پ) بر کار تمامی کارگروه‌ها، گروه‌های کاری و دیگر بخش‌های ایجاد شده به موجب موافقت‌نامه نظارت کند؛

ت) بدون خدشه به حقوق اعطا شده در تبصره دوم ماده بیست و دوم (حل اختلافات)، راه‌های مناسب و روش‌های پیش‌بینی مشکلاتی که می‌توانند در زمینه‌های تحت پوشش این موافقت‌نامه بروز نمایند یا روش‌های حل اختلافاتی که ممکن است در ارتباط با تفسیر یا اعمال موافقت‌نامه روی دهد را جستجو نماید؛ و
ث) به هر موضوع دیگر مورد علاقه در ارتباط با حوزه تحت پوشش این موافقت‌نامه توجه کند.
۴. این کارگروه می‌تواند اقدامات زیر را انجام دهد:

- الف) تصمیم‌گیری برای ایجاد و واگذاری مسئولیت‌ها به کارگروه‌ها، گروه‌های کاری یا سازمان‌های دیگر؛
- ب) تصمیم‌گیری در خصوص پیشنهاد طرف‌های متعاقد در مورد اصلاح این موافقت‌نامه؛
- پ) ارائه پیشنهادات یا تدوین تصمیمات به‌نحو پیش‌بینی شده در این موافقت‌نامه؛
- ت) تصویب آیین‌کار خود؛

ث) انجام اقدامات دیگر در اجرای وظایف خود به‌نحوی که طرف‌های متعاقد می‌توانند توافق نمایند.

۵. وقتی یک طرف متعاقد اطلاعاتی را که به موجب قوانین و مقررات خود محرمانه تلقی می‌شود را به کارگروه مشترک، کارگروه‌ها، گروه‌های کاری یا هر تشکیلات دیگری ارائه می‌کند، طرف متعاقد دیگر باید در قبال آن اطلاعات مانند اطلاعات محرمانه رفتار نماید.

۶. کارگروه‌ها و گروه‌های کاری

الف) کارگروه‌های فرعی، گروه‌های کاری یا هر نهاد دیگر کارگروه مشترک را به‌قدر کافی از برنامه و دستور کار خود، پیش از نشست‌های خود مطلع خواهند نمود. آنها در هر نشست منظم کارگروه مشترک، گزارش فعالیت‌های خود را به کارگروه ارائه خواهند نمود. ایجاد و یا موجودیت یک کارگروه، گروه کاری یا هر نهاد دیگر، هیچ یک از طرف‌های متعاقد را از ارائه مستقیم هر موضوعی به کارگروه مشترک منع نخواهد نمود.
ب) کارگروه مشترک می‌تواند برای تغییر یا تعهد وظیفه تعیین شده برای یک کارگروه، گروه کاری یا هر نهاد دیگر، یا برای انحلال یک کارگروه، گروه کاری یا هر نهاد دیگر تصمیم‌گیری نماید.

۷. تصمیم‌گیری:

الف) کارگروه مشترک به منظور دستیابی به اهداف این موافقت‌نامه، بدون تاثیر بر الزامات و رویه‌های قانونی قابل اجرای طرف‌های متعاقد، دارای قدرت تصمیم‌گیری در ارتباط با تمام موضوعات مطروحه در موافقت‌نامه خواهد بود.

ب) تصمیمات اتخاذ شده برای طرف‌های متعاقدی الزام آور خواهند بود که اقدامات لازم را مطابق با الزامات و رویه‌های قانونی قابل اجرای خود به‌عمل خواهند آورد. کارگروه مشترک همچنین می‌تواند توصیه‌های مناسب ارائه نماید.

بسمه تعالی

موافقت‌نامه تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران

و

جمهوری اسلامی پاکستان

دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلامی پاکستان (که از این پس "طرف‌های متعاقد" خوانده می‌شوند)،

با توجه به رابطه دوستی و برادری دیرین خود؛

با انتظار به اینکه موافقت‌نامه تجارت آزاد بین طرف‌های متعاقد، فضای جدیدی را برای روابط اقتصادی و تجاری میان آنها ایجاد خواهد کرد؛

با تصدیق اینکه تقویت مشارکت نزدیکتر اقتصادی آنها متضمن منافع اقتصادی ویژه بوده و موجب بهبود استانداردهای زندگی مردمان آنها خواهد گردید؛

با توجه به اینکه بسط بازارهای داخلی آنها، از طریق همکاری بازرگانی، پیش‌نیازی مهم برای تسریع فرآیندهای توسعه اقتصادی آنها می‌باشد؛

با در نظر گرفتن علاقمندی متقابل به تشویق روابط دوجانبه در تجارت کالا؛

با اعتقاد به ضرورت توسعه ترتیبات تجارت ترجیحی موجود و ایجاد و تشویق ترتیبات تجارت آزاد در تقویت همکاری اقتصادی درون منطقه‌ای و توسعه اقتصادهای ملی؛

با تصدیق اینکه کاهش فزاینده و حذف تدریجی موانع فرا راه تجارت از طریق یک موافقت‌نامه دوجانبه تجارت آزاد به بسط تجارت دوجانبه و همچنین تجارت جهانی کمک خواهد نمود؛

با علاقمندی به توسعه و تقویت روابط دوستانه، به‌ویژه در زمینه همکاری‌های اقتصادی و تجاری بین طرف‌های متعاقد و برای ارتقای گستره تجارت متقابل؛

با یادآوری چشم‌انداز و اهداف تعیین شده در برنامه همکاری تجاری راهبردی پنج ساله بین طرف‌های متعاقد،

به شرح زیر توافق نمودند:

ماده ۱- اهداف

۱. طرف‌های متعاقد به تدریج و طی دوره انتقالی حداکثر ..... ساله که از لازم‌الاجرا شدن این موافقت‌نامه شروع

می‌شود یک موافقت‌نامه تجارت آزاد برای کالاها را مطابق با مفاد این موافقت‌نامه ایجاد خواهند نمود.

۲. اهداف این موافقت‌نامه عبارتند از:

پ) کارگروه مشترک تصمیمات و توصیه هایش را با اتفاق آراء تدوین خواهد نمود. این مورد در مورد اقدامات کارگروه مشترک در حل و فصل اختلافات به نحوی که در پیوست (ث) توضیح داده شده است اعمال نخواهد شد.

۸. نقاط تماس:

۱. به منظور تسهیل ارتباطات بین طرف‌های متعاقد در هر موضوع تجاری تحت پوشش این موافقت‌نامه، طرف‌های متعاقد نقاط تماس زیر را برقرار خواهند نمود:
الف) برای ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت
ب) برای پاکستان، وزارت بازرگانی
۲. حسب درخواست هر طرف متعاقد، نقطه تماس طرف متعاقد دیگر، اداره یا مقام رسمی را به‌عنوان مسئول برای هر موضوع مرتبط با اجرای این موافقت‌نامه مشخص خواهد نمود و حمایت لازم برای تسهیل ارتباط با طرف متعاقد درخواست کننده را فراهم خواهد ساخت. هر طرف متعاقد، طرف متعاقد دیگر را از هر تغییری در نقاط تماس خود در زمان مناسب آگاه خواهد نمود.

ماده ۲۱- مشورت

هر طرف متعاقد توجه دلسوزانه و فرصت کافی برای مشورت در ارتباط با هر مسئله ارائه شده توسط طرف متعاقد دیگر نسبت به هر موضوعی که عملکرد این موافقت‌نامه را تحت تاثیر قرار می دهد، معطوف خواهد نمود.

ماده ۲۲ - ارتباط با موافقت‌نامه های دیگر

- ۱- این موافقت‌نامه حفظ یا ایجاد اتحادیه گمرکی، منطقه تجارت آزاد یا موافقت‌نامه های تجاری ترجیحی هر یک از طرف‌های متعاقد با دیگر کشورها یا اتحادیه ها را تحت تاثیر قرار نداده و مانع از آن نخواهد شد.
- ۲- در صورت عدم انطباق یا تناقض میان مفاد این موافقت‌نامه یا دیگر موافقت‌نامه‌های دوجانبه تجاری که طرف‌ها عضو آن هستند، مفاد این موافقت‌نامه مرجع می باشد.

ماده ۲۳ - عدم شناسایی فعالیت مخرب کشور ثالث

هر گونه فعالیت فراسرزمینی کشور(های) ثالث، با هر ماهیتی که اثرات نامطلوبی بر روند تجارت داشته باشد، به‌طور کامل توسط طرف‌ها مورد توجه قرار نخواهد گرفت.

ماده ۲۴ - مدت اعتبار و اختتام موافقت‌نامه

این موافقت‌نامه، تا زمانیکه هر یک از طرف‌های متعاقد با ارسال اطلاعیه کتبی (۶) ماهه از طریق مجاری دیپلماتیک به طرف متعاقد دیگر، قصد خود برای خاتمه این موافقت‌نامه را اعلام نکرده است، معتبر خواهد بود.

ماده ۲۵ - اصلاحات

این موافقت‌نامه می تواند از طریق توافق مشترک طرف‌های متعاقد تغییر یابد یا اصلاح شود. پیشنهاد تغییرات یا اصلاحات مزبور به کارگروه مشترک تسلیم خواهد شد و با پذیرش کارگروه مشترک، مطابق با رویه‌های قانونی قابل اجرای هر طرف متعاقد مورد تصویب قرار خواهد گرفت. تغییرات یا اصلاحات مزبور زمانیکه از طریق تبادل یادداشت دیپلماتیک تایید شود نافذ خواهند بود.

ماده ۲۶ - پیوست‌های این موافقت‌نامه

پیوست‌های (الف) و (ب) شامل جداول تعهدات هر دو طرف متعاقد؛ پیوست (پ) شامل نحوه کاهش تعرفه‌ها؛ پیوست (ت) شامل قواعد مبدأ حاکم بر اعطای رفتار تعرفه ترجیحی توسط طرف‌های متعاقد، پیوست (ث) شامل تفاهم در مورد سازوکار حل و فصل اختلاف است؛ همه پیوست‌ها از زمانیکه دو طرف متعاقد از طریق تبادل یادداشت‌های دیپلماتیک تایید کنند، لازم‌الاجرا خواهند شد و بخش جدایی ناپذیر این موافقت‌نامه خواهند بود.

ماده ۲۷ - لازم‌الاجرا شدن

این موافقت‌نامه سی روز پس از اینکه طرف‌های متعاقد یکدیگر را از طریق مجاری دیپلماتیک مطلع نمایند که الزامات و تشریفات قانونی مربوط آنها در ارتباط با این موافقت‌نامه، از جمله پیوست‌های موضوع ماده (۲۶) تکمیل شده است، لازم‌الاجرا خواهد شد.

با تایید مراتب فوق، امضاکنندگان زیر که به وسیله دولت‌های متبوع خود به نحو مقتضی مجازند، این موافقت‌نامه را امضا نمودند.

این موافقت‌نامه در ..... در تاریخ ..... برابر با .... در دو نسخه اصلی هر یک به زبان‌های فارسی، اردو و انگلیسی برای رجوع هر طرف متعاقد امضا گردید. در صورت بروز هرگونه اختلاف در اعمال یا تفسیر این سند، متن انگلیسی ملاک خواهد بود.

از طرف جمهوری اسلامی پاکستان

از طرف جمهوری اسلامی ایران

قواعد مبدأ برای موافقت‌نامه تجارت آزاد میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی پاکستان

ماده ۱: دامنه شمول

قواعد مبدأ مندرج در این پیوست به منظور اعطای رفتار تعرفه‌ای سیاست تجارت آزاد مطابق با موافقت‌نامه تجارت آزاد میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی پاکستان (از این پس به طور جداگانه به عنوان طرف متعاقد و مجموعاً به عنوان طرف‌های متعاقد) اعمال می‌شود.

ماده ۲: اصول عمومی حاکم بر قواعد مبدأ

هر طرف متعاقد باید اطمینان حاصل کند:

- ۱) قواعد مبدأ که برای واردات از طرف متعاقد دیگر اعمال می‌نماید، سخت‌گیرانه‌تر از قوانین مبدأ نباشد که برای تعیین داخلی بودن یا نبودن یک کالا اعمال می‌کند.
- ۲) قوانین مبدأ به نحو یکسان، بی طرفانه و متعارف اجرا شود.
- ۳) قوانین، مقررات، تصمیمات قضایی و احکام اداری دارای کاربرد عمومی مربوط به قواعد مبدأ به موقع و به نحو منظم منتشر شود.
- ۴) بنا به درخواست یک صادرکننده، واردکننده یا هر شخصی که دلیل موجهی دارد، ارزیابی‌های مبدأ که آنها به کالا می‌دهند در اسرع وقت صادر می‌شود، اما حداکثر تا یکصد و پنجاه (۱۵۰) روز پس از درخواست چنین ارزیابی صادر خواهد شد، به شرطی که تمام عناصر لازم مهیا باشد.
- ۵) هنگامی که آنها مبادرت به تغییر در قواعد مبدأ خود یا ایجاد قواعد مبدأ جدید می‌کنند، نباید چنین تغییراتی را به نحو عطف به ماسبق همانگونه که در قوانین یا مقررات خود تعریف شده است و بدون لطمه به آنها اعمال کنند.
- ۶) هر اقدام اداری که آنها در رابطه با تعیین مبدأ انجام می‌دهند، فوراً توسط دادگاه‌ها یا رویه‌های قضایی، داوری یا اداری، مستقل از مرجع صادرکننده تصمیم، قابل بررسی است که می‌تواند بر تغییر یا لغو تصمیم تأثیر بگذارد. و
- ۷) کلیه اطلاعاتی که ذاتاً محرمانه است یا به‌منظور اعمال قواعد مبدأ بر مبنای محرمانه ارائه شده است، توسط مقام‌های مربوطه کاملاً محرمانه تلقی می‌شود و مقام‌های مربوطه نباید آنها را بدون

مجوز ویژه شخص یا دولتی که چنین اطلاعاتی را ارائه می‌دهد افشا نمایند، مگر در حدی که در چارچوب رسیدگی قضایی لازم است می‌تواند افشا شود.

ماده ۳: معیار مبدأ

از لحاظ این پیوست، کالاهایی به عنوان کالای با مبدأ یکی از طرف‌های متعاقد محسوب می‌شود که چنانچه آنها:

الف) همانگونه که در ماده ... موافقت‌نامه آمده است، به طور کامل در چنین طرف متعاهدی تحصیل یا تولید شده است. یا

ب) به طور کامل در یک یا هر دو طرف متعاقد، منحصراً از مواد با مبدأ یک یا هر دو طرف متعاقد تولید شده باشد. یا

پ) در طرف متعاهدی که با استفاده از مواد غیر مبدأ تولید شده است، مشروط بر اینکه محتوای ارزش افزوده طرف متعاقد از ... درصد ارزش کمتر نباشد، به استثنای مواردی که معیار مبدأ ویژه برای چنین کالایی در ضمیمه ... تعیین شده است.

ماده ۴: کالاهای کاملاً تحصیل یا تولید شده

برای اهداف ماده ... این موافقت‌نامه، کالاهای زیر به‌طور کامل در طرف متعاقد تحصیل یا تولید شده در نظر گرفته می‌شود:

الف) گیاهان و کالاهای گیاهی، از جمله میوه، انواع توت‌ها، گل‌ها، سبزیجات، درختان، جلبک دریایی، قارچ‌ها و گیاهان زنده که در قلمرو آن طرف متعاقد رشد یافته، برداشت یا جمع‌آوری شده است؛

ب) حیوانات زنده که در قلمرو آن طرف متعاقد متولد و بزرگ شده است.

پ) کالاهایی از حیوانات زنده در قلمرو آن طرف متعاقد بدست آمده است.

ت) کالاهایی که از جمع‌آوری، شکار، صید، ماهیگیری، رشد، بزرگ‌نمودن، پرورش آبزیان در قلمرو آن طرف متعاقد به دست آید.

ث) مواد معدنی و سایر مواد طبیعی که از هوا، خاک، آب یا بستر دریا و زیر خاک قلمرو آن طرف متعاقد استخراج یا گرفته شده است.

ج) کالاهای حاصل از ماهیگیری دریایی و سایر کالاهای دریایی که طبق حقوق بین‌الملل و توسط کشتی ثبت یا ضبط شده در آن طرف متعاقد و با پرچم او از دریاهای آزاد گرفته شده است.

چ) کالاهایی که منحصراً از کالاهای موضوع بند (ج) این ماده، روی کشتی ماهیگیری که در آن طرف متعاقد ثبت یا ضبط شده و دارای پرچم او است، تولید شده است.
ح) ضایعات و [اقلام] اوراقی که در قلمرو آن طرف متعاقد تولید یا مصرف شده اند.
خ) کالاهای مستهلکی که در قلمرو آن طرف متعاقد جمع آوری شده است، مشروط بر اینکه این کالاها تنها برای بازیابی مواد خام مناسب باشند.
د) کالاهای تولید شده در فضای ماورای جو روی فضاپیما که در آن طرف متعاقد ثبت شده باشد.
ذ) کالاهایی که در قلمرو طرف متعاقد عضو صرفاً از کالاهای مذکور در بندهای (الف) تا (خ) این ماده تولید یا تحصیل شده است.

ماده ۵: محصولات که به اندازه کافی کار یا فرآوری شده است

۱) در مفهوم ماده ... مواد با غیر مبدأ که در تولید محصولات به دست آمده در آن طرف متعاقد مورد استفاده قرار می‌گیرند، به اندازه کافی کار یا فرآوری شده تلقی می‌شوند، مشروط بر اینکه ارزش این مواد از ... درصد قیمت کالا در محل تولید تجاوز نکند
۲) محتوای بند ۱ مشروط به مفاد ماده ... در مورد کار یا فرآوری ناکافی اعمال خواهد شد.

ماده ۶: کار یا فرآوری ناکافی

یک یا ترکیبی از دو یا چند مورد از عملیات یا فرآیندهای زیر به خودی خود فرآیند نهایی تولید را تشکیل نمی‌دهد.
الف) بسته‌بندی؛
ب) مخلوط‌سازی ساده،
پ) قرار دادن ساده [اقلام] در بطری‌ها، قوطی‌ها، دمایان‌ها (فلاسک‌ها)، کیسه‌ها، قفسه‌ها، جعبه‌ها، تثبیت روی کارت‌ها یا تخته‌ها و سایر عملیات بسته‌بندی ساده،
ت) برجسب زدن، چسباندن یا چاپ علائم، برجسب‌ها، آرم‌ها و سایر علائم متمایز کننده روی محصولات یا بسته‌بندی آنها؛
ث) تقسیم به قطعه‌های کوچک‌تر؛
ج) مرتب و درجه‌بندی کردن؛
چ) علامت‌گذاری کردن؛
ح) در مجموعه قرار دادن؛

- خ) سرهم کردن (مونتاژ) ساده؛
- د) عملیات نگهداری به منظور حصول اطمینان از حفظ شرایط مناسب کالا در طول حمل و نقل و انبارسازی؛
- ذ) تجزیه و سرهم کردن بسته‌ها؛
- ر) شستشو، تمیزسازی و رفع گرد و غبار، اکسید، روغن، رنگ یا سایر پوشش‌ها؛
- ز) اتو یا پرس کردن منسوجات؛
- ژ) رنگ‌آمیزی ساده و عملیات صیقل دهی، پوست‌کنی، رنگ بری جزئی یا کامل، صیقل دهی و براق سازی غلات و برنج؛
- س) عملیات رنگ کردن قند یا تشکیل توده‌های قند؛
- ش) پوست کنندن و رفع سنگ‌ها و پوسته‌ها از میوه‌ها، مغزها و سبزیجات؛
- ص) تیز کردن، خردکردن و بریدن ساده؛
- ض) الک، غربالگری، مرتب‌سازی، طبقه‌بندی، درجه‌بندی کردن و تطبیق‌سازی؛ (از جمله ساخت مجموعه اقلام)
- ط) کشتار حیوانات؛

ماده ۷: اجتماع مبدأ

بدون لطمه به ماده ... این موافقت‌نامه، کالاها یا مواد با مبدأ طرف متعاقد که به عنوان مواد اولیه در ساخت یک محصول در طرف متعاقد دیگر استفاده می‌شود، در صورتی که آخرین عملیات غیر از موارد موضوع بند ... ماده ... این موافقت‌نامه در طرف متعاقد مزبور انجام شود، به عنوان محصول با مبدأ طرف متعاقد تلقی می‌شود. مبدأ مواد اولیه مزبور به وسیله گواهی مبدأ صادره توسط نهاد مجاز تایید خواهد شد.

ماده ۸: کالاهای کم ارزش

- ۱) کالاهایی که مطابق پیوست ... دچار تغییری در طبقه‌بندی تعرفه ای نمی‌شود، با این وجود با مبدأ محسوب می‌شوند اگر:
- الف) ارزش تمام مواد غیر مبدأ مورد استفاده در تولید کالا بیش از ۵ درصد ارزش [کالا] در محل تولید نشود مشروط بر اینکه چنین موادی برای تولید کالا ضروری باشد؛ و
- ب) کالاها تمام الزامات مندرج در این پیوست را محقق سازند؛

۲) ارزش مواد موضوع بند ۱ (الف) این ماده باید در ارزش مواد غیر مبدأ نسبت به الزامات قابل اعمال محتوای ارزش افزوده منظور گردد.

ماده ۹: ارسال مستقیم

۱) رفتار تعرفه ای سیاست تجارت آزاد مطابق با این پیوست به کالاهای با مبدأ طرف‌های متعاقد اعطا خواهد شد مشروط بر اینکه این کالاها مستقیماً از قلمرو طرف صادرکننده به قلمرو طرف واردکننده حمل شود.

۲) علی‌رغم بند ۱ این ماده، کالاهای با مبدأ می‌توانند از طریق سرزمین‌های کشورهای ثالث حمل شوند مشروط بر اینکه:

الف) حمل از طریق قلمرو کشورهای ثالث به دلایل جغرافیایی یا منحصرأ مربوط به الزامات حمل و نقل قابل توجیه باشد؛

ب) کالاها در آنجا وارد تجارت یا مصرف نشده باشد. و

پ) هیچ عملیات دیگری نسبت به کالای مورد نظر به جز تخلیه، بارگیری مجدد، ذخیره سازی یا هر عملیات ضروری طراحی شده برای حفظ شرایط آنها در آنجا انجام نگرفته باشد.

۳) اظهارکننده باید مدارک مستند مناسبی را به مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده تسلیم کند که تأیید کند شرایط مندرج در بند ۲ این ماده محقق شده است. چنین شواهدی باید با ارائه موارد زیر به مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده ارائه شود:

الف) اسناد حمل که شامل [اسناد] عبور از قلمرو طرف متعاقد به قلمرو طرف متعاقد دیگر می‌شود، نظیر:

۱- شرح دقیقی از کالاها؛

۲- تاریخ تخلیه و بارگیری مجدد کالا (در صورتی که در اسناد حمل و نقل تاریخ تخلیه و بارگیری مجدد کالا وجود نداشته باشد، علاوه بر اسناد حمل و نقل، سایر اسناد پشتیبان باید حاوی این اطلاعات باشد)

۳- جایی که قابل اعمال می‌باشد:

- نام کشتی یا سایر وسایل حمل و نقل مورد استفاده؛

- تعداد بارگنج‌ها (کانتینرها)؛

- شرایطی که به موجب آن کالا در کشور گذر (ترانزیت) ثالث در شرایط مناسب باقی مانده است؛

- علائم مقام‌های گمرکی کشور گذر (ترانزیت)؛

ب) صورت حساب‌های تجاری مربوط به کالا

- ۴) اظهارکننده می‌تواند برای احراز تحقق شرایط بند (۲) این ماده، مدارک دیگری را ارائه نماید.
- ۵) در مواردی که سند حمل قابل ارائه نباشد، سند صادره توسط مقام‌های گمرکی کشور گذر (ترانزیت) ثالث حاوی کلیه اطلاعات موضوع جزء (الف) بند ۳ این ماده است، ارائه خواهد شد.
- ۶) اگر اظهارکننده نتواند به مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده مدارک مستندی مبنی بر ارسال مستقیم ارائه کند، رفتار تعرفه‌ای سیاست تجارت آزاد اعطا نخواهد شد.

ماده ۱۰: مواد بسته بندی به منظور خرده فروشی

- ۱) مواد بسته بندی و محفظه‌هایی که کالاها برای خرده فروشی در آنها بسته بندی می‌شود، در صورت طبقه بندی با کالا، در تعیین اینکه آیا تمام مواد غیر مبدأ مورد استفاده در تولید آن کالا دچار تغییرات قابل اعمال در طبقه بندی تعرفه مندرج در پیوست ... شده اند باید نادیده گرفته شوند.
- ۲) علی‌رغم بند ۱ این ماده در تعیین اینکه آیا کالاها الزامات محتوای ارزش افزوده را برآورده می‌کنند، ارزش بسته بندی مورد استفاده برای خرده فروشی، حسب مورد، باید به عنوان مواد مبدأ یا غیر مبدأ در محاسبه محتوای ارزش افزوده کالا منظور شود.

ماده ۱۱: مواد بسته بندی برای حمل

مواد بسته بندی و محفظه‌ها که کالاها منحصراً برای حمل و نقل در آنها بسته بندی می‌شوند، برای تعیین مبدأ کالا در نظر گرفته نخواهند شد.

ماده ۱۲: مجموعه‌ها

همانطور که در قاعده عمومی شماره ۳ تفسیر نظام هماهنگ تعریف شده است، زمانی که همه اجزای کالاها دارای مبدأ باشند، مجموعه‌ها نیز دارای همان مبدأ خواهند بود. با این وجود، وقتی مجموعه‌ای از کالاهای مبدأ و غیر مبدأ تشکیل می‌شود، مجموعه به عنوان یک کل با مبدأ در نظر گرفته می‌شود، مشروط بر اینکه ارزش کالاهای غیر مبدأ از ... درصد ارزش کالا درمحل تولید مجموعه مربوط تجاوز نکند.

ماده ۱۳: عناصر خنثی

به منظور تعیین اینکه آیا کالا دارای مبدأ است، و مبدأ عناصر خنثی زیر که در ساخت آن کالا استفاده شده است ولی در آن گنجانده نشده است، نباید در نظر گرفته شود:

الف) سوخت و انرژی؛

ب) ابزارها، مهره‌ها و قالب‌ها؛

پ) قطعات یدکی و مواد مورد استفاده در تعمیر و نگهداری تجهیزات و ساختمان‌ها؛

ت) روان کننده‌ها، روغن‌ها (گریس)، مواد ترکیبی و سایر مواد مورد استفاده در تولید یا استفاده از تجهیزات و ساختمان‌ها؛

ث) دستکش‌ها، عینک‌ها، کفش، لباس و تجهیزات ایمنی؛

ج) واکنش‌یار (کاتالیزور) و حلال؛ و

چ) هر کالای دیگری که در چنین کالاهایی ترکیب نمی‌شوند اما استفاده از آن‌ها در تولید کالاهای مزبور به عنوان بخشی از تولید می‌تواند نشان داده شود.

ماده ۱۴: ادعا برای رفتار تعرفه‌ای سیاست تجارت آزاد

۱) کالاهای با مبدأ طرف متعاقد پس از ورود به یک طرف متعاقد دیگر، با ارائه یکی از مدارک مبدأ زیر، از رفتار تعرفه‌ای سیاست تجارت آزاد طبق این موافقت‌نامه برخوردار خواهند شد:

الف) گواهی مبدأ که مطابق با این پیوست صادر شده است. گواهی مبدأ ارائه شده به مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده باید اصل، معتبر، به درستی تکمیل و مطابق با قالب (فرمت) مندرج در پیوست [...] صادر شده باشد.

ب) اعلامیه مبدأ که مطابق با ماده ... ذیل صادر شده است.

۲) مدارک مبدأ برای مدت دوازده (۱۲) ماه از تاریخ صدور معتبر است و باید ظرف آن مدت به مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده تسلیم شود اما نباید دیرتر از زمان تسلیم اظهارنامه گمرکی واردات باشد. مگر در مواردی که در بند ۴ این ماده آمده است.

۳) در صورتی که طرف‌های متعاقد سامانه الکترونیکی تأیید مبدأ که در ماده [...] ذیل ذکر شده است را توسعه داده و اجرا کرده باشند، مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده مطابق با قوانین و مقررات داخلی مربوطه می‌توانند از درخواست ارائه نسخه چاپی اصلی گواهی مبدأ خودداری کنند. در این صورت تاریخ و شماره این گواهی مبدأ در اظهارنامه گمرکی قید می‌شود. در مواردی که مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده در مورد مبدأ کالاهایی که برای آنها رفتار تعرفه ای سیاست تجارت آزاد ادعا شده است تردید منطقی داشته باشند و یا در اطلاعات مندرج در سامانه الکترونیکی تأیید مبدأ مغایرت وجود داشته باشد، مقام‌های گمرکی طرف متعاقد واردکننده می‌تواند ارائه نسخه چاپی گواهی مبدأ را درخواست نمایند.

۴) اگر واردکننده فاقد گواهی مبدأ در زمان واردات بود، طرف متعاقد واردکننده باید عوارض گمرکی مربوط به ملت‌های کامله الوداد را اعمال کند یا در صورت لزوم، پرداخت سپرده برای کالاهای وارداتی را الزام نماید. در این صورت واردکننده می‌تواند ادعای رفتار تعرفه‌ای سیاست تجارت آزاد و استرداد مازاد عوارض گمرکی وارداتی یا سپرده پرداختی را ظرف دوازده (۱۲) ماه از زمان ثبت اظهارنامه گمرکی مطابق با قوانین و مقررات مربوطه طرف متعاقد واردکننده نماید، مشروط بر اینکه کلیه الزامات ماده [...] رعایت شده باشد.

ماده ۱۵: در شرایطی که که گواهی مبدأ الزامی نیست

به منظور برخورداری از یک رفتار تعرفه ای سیاست تجارت آزاد برای واردات کالاهای با مبدأ که ارزش گمرکی آنها از مبلغ [...] یورو یا معادل آن به ارز طرف متعاقد واردکننده تجاوز نمی‌کند، گواهی مبدأ الزامی نیست، مشروط بر اینکه واردات بخشی از یک یا چند [فرایند] حمل نباشد که منطقی به نظر برسد به منظور اجتناب از ارائه مدرک مبدأ انجام یا ترتیب داده شده است.

ماده ۱۶: اعلامیه مبدأ

۱) اعلامیه مبدأ که در جزء ب بند ۱ ماده ۱۵ بالا ذکر شده است، ممکن است توسط تولیدکننده یا صادرکننده برای هر محموله حاوی محصولات مبدأ صادر شود که ارزش گمرکی آنها از [...] یورو یا معادل آن به ارز طرف متعاقد واردکننده تجاوز ننماید.

الف) توسعه روابط اقتصادی بین طرف‌های متعاقد، از طریق بسط تجارت کالاها،

ب) مشارکت کردن به‌وسیله رفع موانع تجارت کالا.

پ) افزایش و گسترش همکاری اقتصادی و ارتقای استانداردهای زندگی مردم دو کشور،

ماده ۲- تعاریف

از لحاظ این موافقت‌نامه

۱. « تعرفه » یعنی حقوق گمرکی یا وارداتی که در جداول تعرفه‌های ملی طرف‌های متعاقد قید شده است،
۲. « شبه تعرفه » یعنی هزینه و عوارض مرزی غیر از تعرفه بر تبادلات تجارت خارجی با اثری شبیه تعرفه که صرفاً بر واردات وضع می‌شود. البته مالیات‌های غیر مستقیم و هزینه‌هایی که به همان ترتیب بر محصولات داخلی مشابه نیز وضع می‌شوند، شبه تعرفه تلقی نخواهند شد. هزینه‌های وارداتی مربوط به خدمات خاص ارائه شده نیز شبه تعرفه محسوب نمی‌شوند.
۳. « موانع غیر تعرفه‌ای » یعنی هر اقدام، مقرر یا رویه‌ای غیر از تعرفه و شبه تعرفه، که اثر آن محدود کردن واردات یا ایجاد اختلال قابل توجه در تجارت بین طرف‌های متعاقد باشد،
۴. « کالاها » یعنی همه محصولات از جمله کالاهای کشاورزی و غیر کشاورزی و مواد به شکل خام، نیمه فرآوری و فرآوری شده.
۵. « رفتار ترجیحی » یعنی هر نوع مزیت یا امتیاز اعطا شده به موجب این موافقت‌نامه توسط یک طرف متعاقد از طریق کاهش یا حذف تعرفه‌ها و شبه تعرفه‌ها بر واردات و صادرات و همچنین انتقال کالاها بین طرف‌های متعاقد،
۶. « کارگروه »، یعنی کارگروه موضوع ماده (۲۰)،
۷. « آسیب جدی » یعنی خسارت عمده به تولیدکنندگان داخلی محصولات مشابه یا همگن ناشی از افزایش قابل توجه واردات مشمول رفتار ترجیحی در وضعیتی‌هایی که موجب زیان‌های قابل توجهی از نظر درآمد، تولید یا اشتغال شود که در کوتاه مدت مهارنشده‌ای باشد. بررسی میزان تأثیر بر صنعت داخلی مربوط، همچنین باید شامل ارزیابی سایر عوامل و شاخص‌های مرتبطی باشد که بر وضعیت صنعت داخلی آن محصول تأثیر گذارد.
۸. « تهدید آسیب جدی » یعنی موقعیتی که در آن افزایش قابل توجه واردات مشمول رفتار ترجیحی، آن چنان ماهیتی دارد که موجب آسیب جدی به محصولات داخلی می‌گردد. آسیب مزبور اگرچه هنوز ایجاد نشده، اما

طرف‌های متعاقد باید اطمینان حاصل نمایند که چنین وارداتی بخشی از یک یا چند محموله نیست که ممکن است منطقی‌اً به نظر برسد که با هدف جلوگیری از ارائه گواهی مبدأ انجام یا ترتیب داده شده است.

(۲) اعلامیه مبدأ عبارت است از اظهارنامه مبدأ که توسط تولید کننده یا صادرکننده در مورد اسناد تجاری مربوط به کالا ارائه می‌شود و باید مطابق با الگوی پیوست [...] باشد.

(۳) اعلامیه مبدأ باید چاپ شده و دارای امضای تولید کننده یا صادرکننده بوده و باید به زبان انگلیسی باشد.

(۴) اعلامیه مبدأ شامل کالاهای با مبدأ می‌باشد که تحت یک محموله و از تاریخ صدور آن به مدت دوازده (۱۲) ماه معتبر خواهد بود.

ضمیمه ث

سازوکار حل و فصل اختلاف

ماده ۱

دامنه

۱. این ضمیمه بر اساس ماده ۲۶ موافقتنامه تجارت آزاد میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی پاکستان منعقد شده است.
۲. این ضمیمه نسبت به هر اختلاف مربوط به تفسیر و یا اجرای موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان اعمال خواهد شد، مگر به گونه‌ای دیگر مقرر شود.

ماده ۲

اهداف

۱. هدف از این ضمیمه، اجتناب و حل و فصل هرگونه اختلاف بین طرف‌های متعاقد در رابطه با اجرا و تفسیر با حسن نیت موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان و در صورت امکان، دستیابی به راه حل مورد توافق طرف‌های متعاقد است.
۲. طرف‌های متعاقد همواره باید تلاش نمایند تا در مورد تفسیر و اجرای موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان به توافق برسند و از طریق همکاری و مشورت برای اجتناب از اختلافات و حل و فصل اختلاف میان طرف‌های متعاقد و دستیابی به راه حل مورد توافق دوجانبه نسبت به هر موضوعی که ممکن است اجرای موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان را متأثر نماید تمام تلاش خود را به کار گیرند.

ماده ۳

شیوه حل و فصل اختلاف

در راستای اهداف موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان، رسیدگی به حل و فصل اختلاف با درخواست یکی از طرف‌های متعاقد برای ایجاد هیئت داورى طبق ماده ۱-۵ این ضمیمه آغاز می‌شود.

ماده ۴

مشورت

۱. براساس ماده ۱ هر یک از طرف‌های متعاقد می‌تواند در رابطه با هر موضوعی که به تفسیر و یا اجرای موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان مربوط می‌شود، درخواست مشورت نماید.
۲. درخواست مشورت باید به صورت کتبی به طرف متعاقد دیگر و همچنین کارگروه مشترک ارائه شود. درخواست باید متضمن دلایل آن از جمله تعیین موضوع مورد بحث و اشاره به مبانی حقوقی درخواست (مفاد مربوطه این موافقت‌نامه) باشد.
۳. پس از دریافت درخواست مشورت طرف متعاقد درخواست شونده باید:
الف) ظرف ۱۰ روز از تاریخ دریافت به درخواست به نحو کتبی پاسخ دهد.
ب) ظرف ۳۰ روز، یا ظرف مدت ۱۰ روز در موارد فوری، از جمله در مورد کالاهای فاسد شدنی، از تاریخ دریافت درخواست، با هدف دستیابی به راه حلی سریع و رضایت‌بخش دوجانبه، با حسن نیت به مشورت بپردازد.
۴. بازه‌های زمانی تعیین شده در بند (۳) این ماده با توافق طرف‌های متعاقد اختلاف قابل تغییر است.
۵. پس از آغاز مشورت، طرف‌های متعاقد باید اطلاعاتی را ارائه دهند که بررسی موضوع مورد بحث به منظور چگونگی تأثیر آن بر تفسیر و اجرای موافقت‌نامه تجارت آزاد را ممکن سازد. طرف‌های متعاقد باید محرمانگی اطلاعات مبادله شده در طول مشورت را حفظ نمایند.
۶. مشورت به موجب این ماده محرمانه بوده و به حقوق هر یک از طرف‌های متعاقد در رسیدگی‌های بعدی لطمه نمی‌زند.
۷. مشورت باید در قلمرو طرف متعاقد مورد شکایت صورت گیرد، مگر طرف‌های متعاقد اختلاف به نحو دیگری توافق نمایند. مشورت‌ها ممکن است به طور کامل یا جزئی از طریق ارتباط از راه دور، از جمله، دورسخنی، با رضایت متقابل طرف‌های متعاقد اختلاف صورت گیرد.

ماده ۵

تشکیل هیئت داوری

۱. طرف متعاقد شاکی می‌تواند درخواست تشکیل هیئت داوری نماید:
الف) اگر طرف متعاقد مورد شکایت از مهلت‌های تعیین شده مطابق با ماده ۴ موافقت‌نامه آزاد تجارت ایران و پاکستان پیروی نکند.

(ب) اگر طرف‌های متعاقد نتوانند از طریق مشورت ظرف ۶۰ روز، یا در موارد فوری، از جمله در رابطه با کالاهای فاسد شدنی، ظرف ۲۰ روز از تاریخ دریافت درخواست برای مشورت‌های مذکور اختلاف را حل و فصل نمایند.

۲. درخواست برای ایجاد هیئت داوری باید به صورت کتبی به کارگروه مشترک و طرف متعاقد مورد شکایت ارائه شود. طرف متعاقد شاکی باید در درخواست خود، اقدام خاص مورد بحث، مبنای حقوقی شکایت، از جمله هر یک از مفاد موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان و مبنای موضوعی شکایت را مشخص نماید.

ماده ۶

شرایط ارجاع به هیئت داوری

مگر اینکه طرف‌های متعاقد به نحو دیگری توافق کنند، ظرف ۲۰ روز از تاریخ دریافت درخواست برای تشکیل هیئت داوری، شرایط ارجاع به هیئت داوری باید:

با توجه به مفاد مربوطه در موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان، بررسی موضوع مذکور در درخواست تشکیل هیئت داوری بر اساس ماده ۵، انطباق این اقدام با موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان، دستیابی به یافته‌ها و احکام حقوقی و موضوعی همراه با دلایل حل و فصل اختلاف باشد.

ماده ۷

ترکیب هیئت داوری

۱. هیئت داوری باید از سه داور تشکیل شود.
۲. هر طرف متعاقد باید یک داور که ممکن است تبعه آن نیز نباشد، ظرف ۲۰ روز از تاریخ دریافت درخواست برای تشکیل هیئت داوری را منصوب نماید. طرف‌های متعاقد ظرف ۴۵ روز از تاریخ دریافت درخواست تشکیل هیئت داوری، نسبت به داور سوم که رئیس هیئت داوری خواهد بود به توافق رسیده و وی را منصوب می‌کنند. در صورتی که ظرف ۱۵ روز پس از انتصاب داور دوم، رئیس هیئت داوری توسط طرف‌های متعاقد تعیین نشود، داور دومی که طبق بند ۱ منصوب شده‌اند، با توافق مشترک داور سوم را که ریاست هیئت را بر عهده خواهد داشت، تعیین خواهند کرد. آن‌ها باید توجه نمایند که رئیس هیئت داوری نباید تبعه کشوری باشد که با هر یک از طرف‌های متعاقد روابط دیپلماتیک ندارد.
۳. تاریخ تشکیل هیئت داوری، تاریخی است که هر سه داور در آن تعیین می‌شوند.

۴. همه داوران باید:

(الف) دارای تخصص و یا تجربه در حقوق، تجارت بین‌الملل، سایر موضوعات مندرج در موافقت‌نامه، یا حل و فصل اختلافات ناشی از موافقت‌نامه‌های تجاری بین‌المللی باشند؛

(ب) کاملاً مبتنی بر انصاف، بی‌طرفی، قابل اعتماد بودن و قضاوت صحیح انتخاب شوند؛

(پ) مستقل بوده و به یک طرف متعاهد وابسته نباشد یا از آن دستور نگیرد؛

(ت) طرف‌های متعاهد اختلاف را از هرگونه تضاد منافع مستقیم یا غیرمستقیم در رابطه با موضوع مورد قضاوت آگاه نمایند؛

(ث) با پیوست (ب) این ضمیمه منطبق باشند.

۵. رئیس هیئت داوران نباید تبعه یکی از طرف‌های متعاهد باشد، همچنین محل اقامت معمول او در قلمرو هیچ‌یک از طرف‌ها نبوده و به استخدام هیچ‌کدام از طرف‌های متعاهد درنیامده یا به هیچ عنوان به موضوع در مقامی رسیدگی نکرده باشد.

۶. در صورتی که یکی از طرف‌های متعاهد تشخیص دهد که یک داور با الزامات پیوست (ب) این ضمیمه مطابقت ندارد، طرف‌های متعاهد مشورت خواهند کرد و در صورت توافق، آن داور را مطابق بند ۷ جرح خواهند کرد.

۷. چنانچه داوران که طبق این ماده منصوب می‌شوند، نتوانند در رسیدگی شرکت کنند یا استعفا دهد یا طبق بند ۶ جرح شود، جانشین وی باید ظرف ۱۵ روز طبق شیوه انتخاب داوران انتخاب شود. داور جانشین دارای کلیه اختیارات و وظایف داور اصلی خواهد بود. فعالیت هیئت داوران از تاریخی که داور قادر به شرکت در رسیدگی نبوده، استعفا داده یا طبق بند ۶ جرح شده است باید به حالت تعلیق درآید. از تاریخ انتصاب جانشین، هیئت داوران کار خود را از سر می‌گیرد.

۸. در صورتی که انتصابات لازم در بازه‌های زمانی تعیین شده در این ماده انجام نشود، هر یک از طرف‌های متعاهد اختلاف می‌تواند، از رئیس دیوان بین‌المللی دادگستری به‌عنوان مرجع تعیین کننده دعوت به عمل آورد، مگر اینکه طرف‌های متعاهد اختلاف به نحو دیگری توافق نمایند. در صورتی که رئیس دیوان بین‌المللی دادگستری تبعه هر یک از طرف‌های متعاهد باشد، از معاون دیوان بین‌المللی دادگستری یا مقام ارشد بعدی که دارای چنین تابعیتی نباشد، درخواست می‌شود که انتصابات لازم را انجام دهد.

ماده ۸

جریان رسیدگی هیئت داوری

۱. هیئت داوری به صورت غیرعلنی تشکیل جلسه خواهد داد، مگر اینکه طرف‌های متعاقد تصمیم دیگری اتخاذ نمایند.
۲. به طرف‌های متعاقد فرصت داده می‌شود که حداقل یک لایحه کتبی داشته باشند و در ارائه‌های اظهارنظرها یا لوایح متقابل در روند رسیدگی شرکت کنند. تمام اطلاعات یا لوایح کتبی ارائه شده توسط یک طرف متعاقد به هیئت داوری از جمله هرگونه اظهارنظر در مورد گزارش میان دوره‌ای و پاسخ به سؤالات هیئت داوری باید در اختیار طرف متعاقد دیگر قرار گیرد.
۳. طرف متعاقدی که مدعی است فعل یا ترک فعل طرف متعاقد دیگر با موافقت‌نامه آزاد تجارت ایران و پاکستان مغایر می‌باشد، مسئولیت اثبات چنین مغایرتی را بر عهده خواهد داشت. طرف متعاقدی که ادعا می‌کند فعل یا ترک فعلی مشمول استثنایی بر اساس موافقت‌نامه آزاد تجارت ایران و پاکستان است، مسئولیت اثبات این استثنا را بر عهده دارد.
۴. در صورت مقتضی، هیئت داوری باید با طرف‌های متعاقد مشورت نموده و فرصت کافی را برای ایجاد راه‌حل رضایت‌بخش دوجانبه فراهم کند.
۵. هیئت داوری تصمیمات شکلی، یافته‌ها و آرای خود را با اجماع اتخاذ خواهد کرد. اگر چنین اجماعی حاصل نشود، هیئت داوری تصمیمات شکلی، یافته‌ها و آرای مذکور را با اکثریت آرا اتخاذ می‌کند.
۶. در صورت درخواست یکی از طرف‌های متعاقد یا به ابتکار خود و مشروط به شرایط و ضوابطی که طرف‌های متعاقد ممکن است ظرف ۱۰ روز از تاریخ تشکیل هیئت داوری به توافق برسند، هیئت داوری می‌تواند اطلاعاتی را از هر منبع مربوطه جویا شود و می‌تواند برای کسب نظر یا مشاوره در مورد جنبه‌های خاصی از موضوع با کارشناسان مشورت نماید. هیئت داوری یک نسخه از مشاوره یا نظر به دست آمده را به منظور جلب نظرات طرف‌های متعاقد در اختیار آنها قرار می‌دهد. در صورتی که هیئت داوری اطلاعات و یا توصیه‌های فنی [اخذ شده] را در تهیه گزارش خود مورد توجه قرار دهد، نظرات طرف‌های متعاقد اختلاف در مورد اطلاعات و یا توصیه‌های فنی را نیز در نظر خواهد گرفت.
۷. شور هیئت داوری و اسناد ارائه شده به آن به صورت محرمانه خواهد بود.
۸. علی‌رغم بند ۷ هر یک از طرف‌های متعاقد می‌تواند دیدگاه‌های خود در مورد اختلاف را به نحو علنی اظهار نماید، اما طرف‌های متعاقد اطلاعات و لوایح کتبی ارائه شده توسط طرف متعاقد دیگر به هیئت داوری که از سوی او به‌عنوان محرمانه تعیین شده است را محرمانه تلقی خواهد کرد. اگر یکی از طرف‌های متعاقد اطلاعات یا لوایح کتبی محرمانه‌ای ارائه دهد، طرف [ارائه دهنده] باید ظرف ۲۰ روز پس از درخواست طرف متعاقد دیگر، خلاصه‌ای غیر محرمانه از اطلاعات یا لوایح کتبی ارائه دهد که می‌تواند به صورت عمومی منتشر شود.

۹. هر یک از طرف‌های متعاقد هزینه‌های خود و حق‌الزحمه داور منصوب خود طبق ماده ۲-۷ را بر عهده خواهد گرفت. حق‌الزحمه رئیس هیئت داور و سایر هزینه‌های مربوط به روند دادرسی به نسبت مساوی بر عهده طرف‌های متعاقد خواهد بود. هزینه‌ها و حق‌الزحمه داوران معمولاً باید با بهترین رویه‌های بین‌المللی مطابقت داشته باشد.

۱۰. محل برگزاری جلسات توسط هیئت داور مشخص می‌گردد.

ماده ۹

تعلیق یا ختم رسیدگی

۱. هر زمان ممکن است طرف‌های متعاقد توافق کنند که هیئت داور کار خود را به مدت حداکثر ۱۲ ماه از تاریخ چنین توافقی متوقف کند. در صورت یک چنین تعلیقی، بازه‌های زمانی مربوط به کار هیئت داور به میزان زمانی که کار به حالت تعلیق درآمده است، تمدید می‌شود. چنانچه در هر صورت تعلیق کار هیئت داور بیش از ۱۲ ماه باشد، اختیار تشکیل هیئت داور از بین می‌رود مگر اینکه طرف‌های متعاقد به نحو دیگری توافق کنند. این وقفه به حقوق طرف متعاقد شکایت‌کننده برای درخواست در مرحله بعدی برای تشکیل هیئت داور در مورد موضوع مشابه لطمه وارد نخواهد کرد.

۲. در هر زمان پیش از صدور گزارش نهایی، طرف‌های متعاقد می‌توانند با اطلاع رئیس هیئت داور به‌نحو مشترک نسبت به ختم داور توافق نمایند.

ماده ۱۰

گزارش هیئت داور

۱. هیئت داور ظرف ۹۰ روز از تاریخ تشکیل، گزارش میان‌دوره‌ای را [برای ارائه] به طرف‌های متعاقد صادر می‌کند که یافته‌های موضوعی خود، قابلیت اعمال مقررات مربوطه و منطق اساسی هر یافته را بیان می‌کند. در صورت موافقت طرف‌های متعاقد، گزارش میان‌دوره‌ای ممکن است حاوی توصیه‌هایی نیز باشد. در صورتی که هیئت داور تشخیص دهد که این مهلت نمی‌تواند رعایت شود، رئیس هیئت داور باید کتباً به طرف‌های متعاقد و کارگروه مشترک اطلاع دهد و دلایل تأخیر و تاریخی را که هیئت قصد دارد گزارش میان‌دوره‌ای خود را در آن صادر کند، بیان کند. تحت هیچ شرایطی گزارش میان‌دوره‌ای نباید فراتر از ۱۲۰ روز پس از تاریخ تشکیل هیئت داور صادر شود.

۲. ظرف ۱۴ روز از صدور گزارش میان دوره‌ای، هر یک از طرف‌های متعاقد می‌تواند به منظور بررسی جنبه‌های دقیق گزارش میان دوره‌ای درخواست کتبی را به هیئت داوری ارائه دهد. هیئت داوری پس از بررسی اظهارنظر کتبی توسط طرف‌های متعاقد اختلاف و هر بررسی بیشتری که لازم بداند، گزارش نهایی خود را ظرف ۳۰ روز پس از صدور گزارش اولیه به طرف‌های اختلاف ارائه می‌کند، مگر اینکه طرف‌های متعاقد اختلاف به نحو دیگری توافق کنند.

۳. ظرف ۱۲۰ روز از تاریخ تشکیل، هیئت داوری گزارش نهایی خود را به [منظور ارائه به] طرف‌های متعاقد و کارگروه مشترک صادر خواهد کرد. در صورتی که هیئت داوری تشخیص دهد که این مهلت نمی‌تواند رعایت شود، رئیس هیئت داوری باید کتباً به طرف‌های متعاقد و کارگروه مشترک اطلاع دهد و دلایل تأخیر و تاریخی را که هیئت قصد دارد رأی خود را صادر کند، اعلام نماید. رأی به هیچ عنوان نباید دیرتر از ۱۵۰ روز پس از تاریخ تشکیل هیئت داوری صادر شود.

۴. گزارش هیئت داوری بدون حضور طرف‌های متعاقد تنظیم می‌شود. هیئت داوری گزارش خود را بر اساس مفاد مربوط به موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان و اظهارات و استدلال‌های طرف‌های متعاقد تنظیم می‌نماید و ممکن است هرگونه اطلاعات مرتبط دیگری که به هیئت داوری ارائه شده است را مورد توجه قرار دهد.

۵. هیئت داوری موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان را مطابق با قواعد عرفی تفسیر در حقوق بین‌الملل عمومی تفسیر خواهد کرد و این موضوع که طرف‌های متعاقد موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان را با حسن نیت اجرا کرده و از دور زدن تعهدات خود اجتناب می‌نمایند را نیز در نظر می‌گیرد.

۶. در رابطه با موضوعات اضطراری، نظیر موارد مربوط به کالاهای فاسد شدنی، هیئت داوری باید تمام تلاش خود را به کار گیرد تا گزارش میان دوره‌ای و نهایی خود را ظرف نیمی از بازه‌های زمانی مربوطه طبق بندهای ۱ و ۳ به طرف‌های متعاقد ارائه دهد. هیئت داوری می‌تواند یک گزارش مقدماتی در رابطه با اینکه آیا یک مورد اضطراری است یا خیر صادر کند.

۷. گزارش نهایی هیئت داوری الزام‌آور خواهد بود و بدون قید و شرط توسط طرف‌های متعاقد در مورد یک اختلاف خاص پذیرفته می‌شود. آن‌ها نباید هیچ‌گونه حق یا تعهدی را در مورد اشخاص حقیقی یا حقوقی ایجاد کنند.

۸. گزارش نهایی هیئت داوری باید شامل بخش توصیفی از جمله خلاصه‌ای از اظهارات و استدلال‌های طرف‌های متعاقد، یافته‌ها و احکام و توصیه‌هایی برای اقدامات غیرمنطبق ترک فعل نسبت به مفاد موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان باشد. در صورت موافقت طرف‌های متعاقد، هیئت داوری ممکن است راه‌هایی را پیشنهاد کند که طرف مورد شکایت بتواند آرا و توصیه‌های مربوط به حل اختلاف در گزارش را اجرا کند. یافته‌ها، آرا و توصیه‌های هیئت داوری نمی‌تواند بر حقوق و تعهدات طرف‌های متعاقد مقرر در موافقت‌نامه آزاد تجارت ایران و پاکستان بیفزاید یا از آن بکاهد.

ماده ۱۱

اجرای گزارش

۱. جز در مواردی که طرف‌های متعاقد به نحو دیگری توافق می‌کنند، طرف متعاقد مورد شکایت باید نقض را ظرف دوره زمانی متعارف به‌نحوی که در گزارش هیئت داوری تعیین شده است، فوراً برطرف کند، مگر اینکه این امر عملی نباشد.
۲. مدت زمان متعارف مندرج در بند ۱ باید متقابلاً توسط طرف‌های متعاقد تعیین شود. در صورتی که طرف‌های متعاقد ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخ صدور گزارش نهایی هیئت داوری مذکور در ماده ۱۰ در مورد مدت زمان متعارف به توافق نرسند، طرف متعاقد شاکی می‌تواند موضوع را به هیئت داوری برای تعیین مدت مزبور ارجاع دهد.
۳. طرف متعاقد مورد شکایت باید اقدامات اجرایی که برای انطباق با گزارش هیئت داوری انجام داده است، قبل از انقضای مدت زمان متعارف مورد توافق یا زمان تعیین شده توسط هیئت داوری مطابق با بند ۲ را به اطلاع طرف متعاقد شاکی برساند. در صورتی که میان طرف‌های متعاقد در مورد رفع موضوع نقض تعیین شده در گزارش هیئت داوری ظرف مدت متعارف که در بند ۲ معین شده است اختلافی وجود داشته باشد، هر یک از طرف‌های متعاقد می‌تواند موضوع را به هیئت داوری ارجاع دهد.

ماده ۱۲

عدم اجرا، جبران خسارت و تعلیق امتیازات یا سایر تعهدات

۱. اگر طرف متعاقد مورد شکایت اقدامات اجرایی را قبل از انقضای مدت زمان متعارف اعلام نکند، یا به طرف متعاقد شاکی اعلام کند که اجرای آن غیرعملی است، یا هیئت داوری که موضوع به آن ارجاع شده است طبق مقررات بند ۳ ماده ۱۱ که طرف متعاقد مورد شکایت نتوانسته است نقض مزبور را در مدت زمان متعارف برطرف کند، در صورت درخواست طرف متعاقد شاکی، طرف متعاقد مورد شکایت باید با طرف متعاقد شاکی به‌منظور دستیابی به غرامت رضایت‌بخش متقابل وارد مذاکره شود.
۲. در صورتی که ظرف ۲۰ روز از تاریخ دریافت درخواست مذکور در بند ۱، توافقی در مورد غرامت حاصل نشود، طرف متعاقد شاکی می‌تواند اعمال امتیازات یا سایر تعهدات را نسبت به طرف متعاقد مورد شکایت به موجب موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان به حالت تعلیق درآورد. سی روز قبل از تعلیق، طرف متعاقد شاکی باید اخطاریه تعلیق امتیازات را به طرف متعاقد مورد شکایت ارائه دهد. اخطاریه مذکور تنها ۲۰ روز پس از تاریخ دریافت درخواست ذکر شده در بند ۱ قابل ارائه می‌باشد.

۳. غرامت مذکور در بند ۱ و تعلیق مندرج در بند ۲ اقدامات موقت خواهد بود. رفع کامل نقض همان طور که در گزارش هیئت داورى تعیین شده است نسبت به غرامت و تعلیق مزبور ارجحیت دارد. تعلیق تا زمانی باید اعمال شود که نقض به طور کامل برطرف شود یا به یک راه حل رضایت بخش متقابل نائل آیند.

۴. در بررسی اینکه کدام امتیازات یا سایر تعهدات بر اساس بند ۲ تعلیق خواهند شد:

(الف) طرف متعاقد شاکی باید ابتدا به دنبال تعلیق امتیازات یا سایر تعهدات در رابطه با همان بخش(هایی) باشد که گزارش هیئت داورى مذکور در ماده ۱۰ نقض آن تعهدات را به موجب موافقتنامه تجارت آزاد ایران و پاکستان تشخیص داده است؛

(ب) اگر طرف متعاقد شاکی تشخیص دهد که تعلیق امتیازات یا سایر تعهدات مربوط به همان بخش یا بخش‌ها عملی یا مؤثر نیست، می‌تواند امتیازات یا سایر تعهدات مربوط به سایر بخش‌ها را تعلیق کند. در اختیاریه چنین تعلیقی طبق بند ۲ باید به دلایل استنادی اشاره شود. در انتخاب امتیازات یا تعهدات مربوطه، طرف متعاقد شاکی موضوعاتی را در نظر خواهد گرفت که کمترین اختلال را در عملکرد تجارت آزاد ایران و پاکستان ایجاد می‌کند؛ و (ب) سطح تعلیق مذکور در بند ۲ باید معادل سطح ابطال یا کاهش باشد.

۵. اگر طرف متعاقد مورد شکایت تشخیص دهد که الزامات مربوط به تعلیق امتیازات یا سایر تعهدات طرف متعاقد شاکی مندرج در بند ۲، ۳ یا ۴ برآورده نشده است، می‌تواند موضوع را به هیئت داورى ارجاع دهد. امتیازات یا سایر تعهدات تا زمانی که هیئت داورى رأی خود را صادر ننموده است به حالت تعلیق در نخواهد آمد.

۶. هیئت داورى که برای اهداف این ماده یا ماده ۱۱ تشکیل می‌شود، تا حد امکان داوران هیئت اصلی را به عنوان داور خواهد داشت. اگر این امر امکان پذیر نباشد، هیئت داورانی که برای اهداف این ماده یا ماده ۱۱ تشکیل شده است، طبق ماده ۷ تعیین خواهند شد. ظرف مدت ۲۰ روز در زمان جریان عادی امور و ۴۵ روز در سایر موارد پس از تاریخ ارجاع موضوع باید رأی خود را برای ابلاغ به طرف‌های متعاقد صادر نماید. زمانی که هیئت داورى تشخیص دهد که نمی‌تواند گزارش خود را در دوره‌های فوق‌الذکر صادر کند، مدت مربوطه می‌تواند توسط هیئت داورى با رضایت طرف‌های متعاقد حداکثر به مدت ۳۰ روز تمدید شود. این گزارش برای طرف‌های متعاقد نهایی و لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۳

آیین دادرسی

آشکارا قریب الوقوع است. تعیین وجود تهدید آسیب جدی باید به جای ادعا، حدس و گمان یا احتمالات ضعیف یا فرضی صرف، بر واقعیات مبتنی باشد.

۹. «قیمت شکنی» یعنی وارد کردن محصول به جریان داد و ستد طرف متعاقد دیگر به ارزش کمتر از ارزش عادی آن که عبارت است از قیمت قابل مقایسه در جریان معمولی تجارت برای محصول مشابهی که جهت مصرف در کشور صادر کننده در نظر گرفته شده است، یا در صورت فقدان این قیمت داخلی عبارت است از بالاترین قیمت قابل مقایسه برای محصول مشابه جهت صدور به هر کشور ثالث در جریان عادی تجارت یا هزینه تولید محصول در کشور مبدأ به علاوه مبلغی متعارف بابت هزینه فروش و سود.

ماده ۲- دامنه شمول و پوشش موافقتنامه

این موافقتنامه و تمام مفاد آن، بر تجارت بین طرفهای متعاقد در ارتباط با کالاهای تعیین شده در فصول ۱-۹۷ نمانکلاتور «نظام هماهنگ شرح و کد گذاری کالاها» مطابق با معاهده (کنوانسیون) بین المللی نظام هماهنگ شرح و کدگذاری کالاها، [مصوب] ۲۴ خرداد ۱۳۶۲ (۱۴ ژوئن ۱۹۸۳) که از قلمرو طرفهای متعاقد حاصل شده و به این قلمروها وارد می‌گردد، اعمال می‌شود.

ماده ۴- حذف تعرفه ها، شبه تعرفه ها و موانع غیر تعرفه‌ای

۱. بدینوسیله طرفهای متعاقد برای ایجاد یک موافقتنامه تجارت آزاد با هدف جابجایی آزاد کالاها بین کشورهای خود از طریق کاهش و حذف تعرفه‌ها راجع به جابجایی کالاها، و مطابق با جدول تعهدات و شیوه کاهش تعرفه‌های مندرج به ترتیب در پیوست (الف)، (ب) و (پ) این موافقتنامه از زمان لازم الاجرا شدن آن توافق می‌نمایند. تعرفه‌هایی که کاهش می‌یابند و یا حذف می‌شوند، توسط هیچ یک از طرفهای متعاقد و بدون توافق آنها افزایش نخواهند یافت، مگر اینکه صریحاً در این موافقتنامه چنین اجازه‌ای داده شده باشد.
۲. طرفهای متعاقد همچنین توافق می‌نمایند از تاریخ لازم الاجرا شدن این موافقتنامه، تمامی موانع غیر تعرفه‌ای و هر گونه اقدام معادل آن در رابطه با جابجایی کالاها به‌جز آنهایی که بر اساس ماده (۶) این موافقتنامه اعمال می‌شوند را حذف کنند.
۳. طرفهای متعاقد همچنین توافق می‌نمایند شبه تعرفه‌های موجود را حذف کنند و از تاریخ لازم الاجرا شدن این موافقتنامه، شبه تعرفه‌های جدیدی وضع ننمایند.
۴. در اجرای این موافقتنامه، طرفهای متعاقد به اصل متقابل بودن اقدامات توجه مقتضی خواهند داشت.

ماده ۵- اطلاعات محرمانه

۱. شیوه‌های حل و فصل اختلافات ذیل این ضمیمه تحت پیوست (الف) خواهد بود. هیئت‌های داوری می‌توانند پس از مشورت با طرف‌های متعاقد، آیین دادرسی دیگری را اتخاذ کنند که با موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان مغایرت ندارد.
۲. دوره‌های زمانی یا سایر قواعد و شیوه‌های مربوط به هیئت‌های داوری که در این ضمیمه پیش‌بینی شده است، ممکن است با رضایت متقابل طرف‌های متعاقد بازبینی شود. طرف‌های متعاقد همچنین ممکن است در هر زمان توافق کنند که هیچ‌یک از مفاد این ضمیمه را به اجرا نگذارند.

ماده ۱۴

هزینه‌ها

۱. مگر اینکه طرف‌های متعاقد اختلاف به‌نحو دیگری توافق کنند:
الف) هر یک از طرف‌های متعاقد اختلاف باید حق‌الزحمه داور تعیین شده خود، هزینه‌های خود و هزینه‌های قانونی را تقبل کند؛ و
ب) حق‌الزحمه رئیس هیئت داوری و سایر هزینه‌های مربوط به رسیدگی به‌طور مساوی به عهده طرف‌های متعاقد اختلاف خواهد بود.
۲. بنا به درخواست یکی از طرف‌های متعاقد اختلاف، هیئت داوری می‌تواند در مورد هزینه‌های موضوع جزء (ب) بند ۱ این ماده با در نظر گرفتن شرایط خاص پرونده تصمیم‌گیری کند.

ماده ۱۵

زبان

۱. تمام رسیدگی‌ها و اسناد طبق این ضمیمه و پیوست‌های آن باید به زبان انگلیسی باشد.
۲. هر سندی که برای استفاده در دادرسی طبق این ماده ارائه می‌شود باید به زبان انگلیسی باشد. اگر سند اصلی به زبان انگلیسی نباشد، طرف متعاقد درگیر در اختلافی که آن را ارائه می‌کند باید ترجمه انگلیسی سند مذکور را نیز ارائه دهد.

پیوست الف

ضمیمه سازوکار حل و فصل اختلاف

آیین دادرسی داوری

تعاریف

۱. از لحاظ این ضمیمه:

مشاور به معنای شخصی است که توسط یکی از طرف‌های متعاقد برای مشاوره یا کمک به آن طرف متعاقد در ارتباط با رسیدگی هیئت داوری استخدام می‌شود.

هیئت داوری به معنای هیئتی است که طبق ماده ۵ تشکیل شده است.

داور به معنای عضوی از هیئت داوری است که طبق ماده ۵ تشکیل شده است.

دستیار به معنای شخصی است که بر اساس شرایط تعیین داور، تحقیقاتی را انجام داده یا کمکی ارائه می‌دهد.

طرف شاکی به معنای طرف متعهدی است که بر اساس ماده ۵ درخواست تشکیل هیئت داوری را دارد.

طرف متعاقد مورد شکایت به معنای طرف متعهدی است که ادعا می‌شود همان‌طور که در ماده ۱ ذکر شده است موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان را نقض کرده است.

نماینده یک طرف متعاقد به معنای هر شخصی است که توسط یک طرف متعاقد طبق قوانین داخلی خود منصوب می‌شود.

مرجع پشتیبانی

۲. طرف متعاقد مورد شکایت مسئول پشتیبانی رسیدگی‌های حل و فصل اختلاف، به‌ویژه سازماندهی جلسات استماع خواهد بود، مگر اینکه به نحو دیگری توافق شده باشد.

اطلاع‌رسانی

۳. هرگونه درخواست، اخطار، لوایح کتبی یا سند دیگری که توسط هر یک از طرف‌های متعاقد یا هیئت داوری تحویل داده می‌شود، باید از طریق ارائه در مقابل رسیده پست سفارشی، پیک، ارسال دورنگار، تلکس، تلگرام یا هر وسیله مخابراتی دیگری که سابقه‌ای از ارسال ثبت می‌نماید انتقال یابد
۴. هر طرف متعاقد باید یک نسخه از هر یک از لوایح کتبی خود را به طرف متعاقد دیگر و به هر یک از داوران ارائه نماید. یک نسخه از سند مزبور نیز باید در قالب الکترونیکی ارائه شود.
۵. کلیه اطلاعیه‌ها به ترتیب به وزارت صنعت، معدن و تجارت ایران و به وزارت بازرگانی جمهوری اسلامی پاکستان تحویل داده می‌شود.
۶. اشتباهات جزئی دارای ماهیت دفتری مربوط به درخواست، اخطار، لایحه کتبی یا سایر اسناد مرتبط با رسیدگی هیئت داوری را می‌توان با تحویل یک سند جدید که به‌وضوح تغییرات را نشان می‌دهد اصلاح کرد.
۷. اگر آخرین روز تحویل سند در تعطیلات قانونی هر یک از طرف‌های متعاقد باشد، سند ممکن است در روز کاری بعدی تحویل داده شود.

جلسه مقدماتی

۸. مگر به نحو دیگری توافق شود، طرف‌های متعاقد ظرف ۷ روز از تاریخ تشکیل هیئت داوری با هیئت داوری ملاقات خواهند کرد تا مواردی را که طرف‌های متعاقد یا هیئت داوری مناسب می‌دانند، از جمله حق‌الزحمه و هزینه‌های مربوطه را تعیین و به داوران پرداخت نمایند.

اولین لوایح

۹. طرف متعاقد شاکی اولین لایحه کتبی خود را حداکثر تا ۲۰ روز پس از تاریخ تشکیل هیئت داوری ارائه خواهد کرد. طرف متعاقد مورد شکایت باید اولین لایحه کتبی خود را حداکثر ۲۰ روز پس از تاریخ تحویل لایحه طرف متعاقد شاکی ارائه کند.

وظائف هیئت‌های داوری

۱۰. رئیس هیئت داوری ریاست تمام جلسات آن را برعهده خواهد داشت. هیئت داوری می‌تواند تصمیمات اداری و شکلی را به رئیس تفویض کند.
۱۱. به جز مواردی که در موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان مقرر شده است، هیئت داوری می‌تواند فعالیت‌های خود را به هر وسیله‌ای از جمله تلفن، ارسال دورنگار یا پیوندهای رایانه‌ای انجام دهد.

۱۲. فقط داوران می‌توانند در شور هیئت داوری شرکت کنند، اما هیئت داوری می‌تواند به دستیاران داوران اجازه دهد در این جلسات حضور داشته باشند.

۱۳. نگارش هرگونه تصمیم و رأی در مسئولیت انحصاری هیئت داوری باقی مانده و تفویض نخواهد شد.

۱۴. در مواردی که یک سؤال شکلی مطرح می‌شود که تحت دامنه موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان قرار نمی‌گیرد، هیئت داوری می‌تواند شیوه مناسبی که با موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و پاکستان مغایرت ندارد را اتخاذ کند.

۱۵. هنگامی که هیئت داوری تشخیص دهد که نیاز به اصلاح دوره‌های زمانی قابل اعمال در دادرسی یا هرگونه بازبینی شکلی یا اداری دیگر در رسیدگی دارد، باید ضمن اشاره به دوره یا بازبینی مورد نیاز به‌طور کتبی طرف‌های متعاقد را از دلایل اصلاح یا بازبینی مزبور آگاه نماید.

جلسات استماع

۱۶. مگر اینکه طرف‌های متعاقد به نحو دیگر توافق نمایند، حداقل یک جلسه استماع برگزار خواهد شد. رئیس باید تاریخ و زمان جلسه استماع را با مشورت طرف‌های متعاقد و سایر اعضای هیئت داوری تعیین کند. رئیس هیئت داوری تاریخ، زمان و محل رسیدگی را کتباً به طرف‌های متعاقد اعلام خواهد کرد. این اطلاعات همچنین باید توسط طرف متعاقدی که مسئولیت تأمین تدارکات رسیدگی را برعهده دارد، زمانی که جلسه برای عموم آزاد است، در دسترس عموم قرار گیرد.

۱۷. مگر اینکه طرف‌های متعاقد به‌نحو دیگری توافق کنند، جلسه استماع در اسلام‌آباد در صورتی که طرف متعاقد شاکی جمهوری اسلامی ایران است یا در تهران در صورتی که طرف متعاقد شاکی جمهوری اسلامی پاکستان است برگزار خواهد شد.

۱۸. در صورت موافقت طرف‌های متعاقد، هیئت داوری می‌تواند جلسات استماع دیگری را تشکیل دهد.

۱۹. تمام داوران باید در تمام مدت رسیدگی حضور داشته باشند.

۲۰. نمایندگان و مشاوران طرف‌های متعاقد، کارکنان اداری، مترجمان همزمان، مترجمان متون، گزارشگران و دستیاران داوران، صرف‌نظر از اینکه جلسات استماع برای عموم آزاد باشد یا خیر، می‌توانند در جلسه یا جلسات استماع حضور داشته باشند. فقط نماینده(ها) و مشاور(های) طرف‌های متعاقد می‌توانند به هیئت داوری مراجعه کنند.

۲۱. حداکثر ۵ روز قبل از تاریخ جلسه استماع، هر یک از طرف‌های متعاقد باید فهرستی از اسامی افرادی را که در جلسه استماع از طرف او به ارائه شفاهی خواهند پرداخت یا سایر نمایندگان یا مشاورانی که در جلسه رسیدگی حضور خواهند داشت را به هیئت داوری تحویل دهد.

۲۲. جلسات هیئت‌های داوری غیرعلنی خواهد بود. طرف‌های متعاقد می‌توانند تصمیم گیرند که جلسات استماع را به‌طور جزئی یا کامل برای عموم آزاد نمایند. هیئت داوری زمانی به‌صورت غیرعلنی تشکیل جلسه می‌دهد که مطالب و استدلال‌های یک طرف متعاقد حاوی اطلاعات محرمانه تجاری باشد.

۲۳. هیئت داوری جلسه استماع را به روش زیر تشکیل خواهد داد و اطمینان حاصل می‌کند که به طرف‌های متعاقد زمان مساوی داده می‌شود:

استدلال [ها]

الف) استدلال طرف متعاقد شاکی؛ و

استدلال متقابل

الف) پاسخ طرف متعاقد شاکی؛ و

ب) پاسخ طرف متعاقد مورد شکایت.

۲۴. هیئت داوری می‌تواند در هر زمان در طول جلسه استماع، سؤالات خود از هر طرف متعاقد را مطرح نماید.

۲۵. هیئت داوری ترتیب تهیه یک رونوشت از هر جلسه استماع را خواهد داد و در اسرع وقت پس از تهیه، نسخه‌ای از آن را به طرف‌های متعاقد تحویل می‌دهد.

۲۶. ظرف ۱۰ روز از تاریخ جلسه استماع، هر یک از طرف‌های متعاقد می‌تواند یک لایحه کتبی تکمیلی در پاسخ به هر موضوعی که در جریان استماع مطرح شده است ارائه دهد.

سؤالات کتبی

۲۷. هیئت داوری می‌تواند در هر زمانی در طول رسیدگی، سؤالات خود را به‌صورت کتبی به یک طرف متعاقد یا هر دو طرف متعاقد ارائه دهد. هیئت داوری سؤالات کتبی را به طرف متعاقدی که سؤالات به او خطاب می‌شود تحویل می‌دهد و یک نسخه از سؤالات را برای طرف متعاقد دیگر ارسال می‌کند.

۲۸. طرف متعاقدی که سؤالات کتبی هیئت داوری به او ارائه شده است، یک نسخه از پاسخ را به‌صورت کتبی به طرف متعاقد دیگر و هیئت داوری تحویل می‌دهد. به هر یک از طرف‌های متعاقد فرصت داده می‌شود تا نظرات کتبی خود را در مورد پاسخ ظرف ۵ روز از تاریخ تحویل ارائه کند.

ارتباط یکجانبه

۲۹. هیئت داورى نباید با یک طرف متعاقد در غياب طرف متعاقد دیگر ملاقات یا تماسی بگیرد.

۳۰. هیچ داوری نمی‌تواند در غياب سایر داوران، در مورد هیچ جنبه‌ای از موضوع رسیدگی با یکی از طرف‌های متعاقد یا هر دو طرف متعاقد بحث کند.

تعلیق دوره‌های زمانی به درخواست توصیه فنی

۳۱. هیئت داورى با مشورت طرف‌های متعاقد و کارشناسان فنی، مدت زمانی را که کارشناسان فنی باید نظرات یا توصیه‌های خود را ارائه کنند، تعیین می‌کند. در صورتی که کارشناسان فنی نتوانند نظرات یا توصیه‌های خود را در مدت تعیین شده طبق جمله اول این بند ارائه دهند، هیئت داورى با مشورت طرف‌های متعاقد می‌تواند به کارشناسان فنی زمان بیشتری بدهد. در هیچ موردی این مدت اضافی از نصف مدت تعیین شده طبق جمله اول این بند تجاوز نمی‌کند.

۳۲. هنگامی که درخواستی برای گزارش کتبی یک کارشناس ارائه می‌شود، تمام دوره‌های زمانی قابل اعمال برای رسیدگی هیئت داورى باید برای دوره‌ای که ابتدای آن تاریخ تحویل درخواست و انتهای آن تاریخ ارائه گزارش به هیئت داورى است، به حالت تعلیق درآید.

لوايح مشاوران

۳۳. مگر اینکه طرف‌های متعاقد ظرف سه روز از تاریخ تشکیل هیئت داورى به نحو دیگری توافق کنند، هیئت داورى می‌تواند نظرات ناخواسته کتبی را از اشخاص حقیقی یا حقوقی ذی‌نفع طرف‌های متعاقد دریافت کند، مشروط بر اینکه ظرف ۱۰ روز از تاریخ تشکیل هیئت داورى ارائه شده باشد. نظرات مذکور مختصر و در هیچ موردی بیش از ۱۵ صفحه مکتوب شده شامل ضمائم نباشد و مستقیماً با مسائل موضوعی و حقوقی مورد بررسی هیئت داورى مرتبط باشد.

۳۴. لایحه باید حاوی شرحی از شخصی که لایحه را ارائه می‌کند اعم از حقیقی یا حقوقی باشد که شامل ماهیت فعالیت‌ها و منابع تأمین مالی، تابعیت یا محل اقامت و ماهیت منافی که آن شخص در روند داوری دارد باشد. لایحه باید مطابق بند ۳۶ به زبان کاری مشترک تهیه شود.

۳۵. هیئت داورى باید در رأی خود همه لوايحي که مطابق بندهای ۳۳ و ۳۴ دریافت کرده است را فهرست نماید. هیئت داورى ملزم نخواهد بود در رأی خود به استدلالات حقوقی و حقیقی که در لواييح مزبور مطرح شده است

بپردازد. هرگونه لایحه‌ای که توسط هیئت داوری طبق بندهای ۳۳، ۳۴ و ۳۵ دریافت شده است، باید به طرف‌های متعاقد برای اظهارنظر آن‌ها ارائه شود.

ترجمه و ترجمه هم‌زمان

۳۶. مگر در مواردی که در جریان مشورت‌های مذکور در ماده ۴ و حداکثر تا جلسه مذکور در بند ۸ توافق دیگری شود، زبان کاری مشترک برای رسیدگی هیئت داوری انگلیسی خواهد بود. اگر یکی از طرف‌های متعاقد تصمیم به استفاده از مترجم هم‌زمان در طول رسیدگی داشته باشد، ترتیب و هزینه آن بر عهده او خواهد بود.

محاسبه زمان

۳۷. تمام دوره‌های زمانی مندرج در این ضمیمه برحسب روزهای تقویم محاسبه می‌شود اولین روز، روز بعد از عمل یا واقعه‌ای است که به آن اشاره می‌شود.

۳۸. در صورتی که به دلیل اجرای بند ۷، یک طرف متعاقد سندی را در زمانی غیر از تاریخی دریافت نماید که همان سند توسط طرف متعاقد دیگر دریافت می‌شود، هر دوره زمانی که محاسبه آن منوط به چنین دریافتی است، از آخرین تاریخ دریافت سند مذکور محاسبه می‌شود.

سایر موارد رسیدگی

۳۹. اگر هیئت داوری برای اهداف مرتبط با مواد ۱۱ و ۱۲ تشکیل شود، طرف متعاقدی که طبق این مواد درخواست می‌کند، اولین لایحه کتبی خود را ظرف ۱۰ روز از تاریخ ارسال درخواست ارائه می‌کند و طرف متعاقد پاسخ‌دهنده باید لایحه خود را ظرف ۱۰ روز از تاریخ تحویل اولین لایحه کتبی ارائه دهد.

۴۰. در صورت اقتضا، هیئت داوری محدودیت زمانی را برای ارائه هرگونه لایحه کتبی دیگر، از جمله لوایح کتبی متقابل تعیین خواهد کرد تا به هر یک از طرف‌های متعاقد فرصت داده شود تعداد مساوی از لوایح کتبی مشمول محدودیت‌های زمانی رسیدگی‌های هیئت داوری مندرج در مواد ۱۱ و ۱۲ و این پیوست ارائه دهند.

۴۱. مگر به نحو دیگری مقرر شده باشد، این ضمیمه برای جریان رسیدگی‌های تعیین شده بر اساس مواد ۱۱ و ۱۲ نیز قابل اعمال است.

۱

پیوست (ب) ضمیمه (سازوکار حل و فصل اختلاف)

روابط رفتاری هیئت‌های داوری

تعاریف

۱. از لحاظ ضمیمه سازوکار حل و فصل اختلاف:

نامزد، یعنی فردی که طبق ماده ۷ برای انتصاب به‌عنوان داور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جریان رسیدگی، یعنی هیئت داوری که به‌موجب ضمیمه سازوکار حل و فصل اختلافات رسیدگی می‌کند، مگر اینکه طور دیگری مشخص شده باشد.

کارکنان، در مورد یک داور، یعنی افرادی غیر از دستیاران هستند که تحت هدایت و نظارت داور عمل می‌نمایند.

مسئولیت‌های رسیدگی

۲. هر نامزد و داور باید از داشتن ظاهر ناشایست پرهیز کند، باید مستقل و بی‌طرف باشد، از تضاد منافع مستقیم و غیرمستقیم اجتناب کند و استانداردهای رفتاری بالایی را رعایت کند تا یکپارچگی و بی‌طرفی فرآیند حل و فصل اختلاف حفظ شود. داوران سابق باید تعهدات مقرر در بندهای ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ را رعایت کنند.

تعهدات مربوط به افشا

۳. قبل از تأیید انتخاب خود به‌عنوان داور طبق ماده ۷، یک نامزد باید هرگونه منافع، رابطه یا موضوعی که احتمالاً بر استقلال یا بی‌طرفی او تأثیر می‌گذارد یا به‌طور منطقی ظاهر نادرست یا جانبدارانه‌ای در او ایجاد می‌کند، را افشا کند. برای این منظور، یک نامزد باید تمام تلاش‌های منطقی خود برای اطلاع‌رسانی نسبت به چنین منافع، روابط و موضوعات را به عمل آورد.

۴. پس از انتخاب، داور باید تمام تلاش‌های منطقی خود برای آگاهی از هرگونه منافع، روابط یا موضوعاتی که در بند ۳ ذکر شده است، را انجام دهد و آن‌ها را افشا کند. تعهد به افشا یک وظیفه مستمر است که داور را ملزم می‌کند تا هرگونه منافع، روابط و موضوعاتی را که ممکن است در هر مرحله از دادرسی به وجود آید را افشا کند. داور باید چنین منافع، روابط و موضوعاتی را از طریق مکاتبه کتبی با کارگروه مشترک برای بررسی طرف‌های متعاقد افشا کند.

وظایف

۵. پس از انتخاب، داور باید وظایف داوری را به‌طور کامل و سریع در طول رسیدگی انجام دهد.
۶. یک داور باید همه وظایف را منصفانه و با پشتکار انجام دهد.
۷. داور فقط مسائلی که در جریان دادرسی مطرح شده و برای تصمیم‌گیری ضروری است را در نظر می‌گیرد و وظیفه تصمیم‌گیری را به شخص دیگری تفویض نمی‌کند.
۸. داور باید تمام اقدامات متعارف برای اطمینان از رعایت بندهای ۲، ۳، ۴، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ توسط دستیار و کارکنان خود را به عمل آورد.
۹. یک داور نباید در مواجهه با ارتباطات یک‌طرفه مورد رسیدگی قرار گیرد.
۱۰. یک نامزد یا داور نباید موضوعات مربوط به نقض واقعی یا بالقوه این پیوست را بازگو نماید، مگر در ارتباط با کارگروه مشترک به‌منظور تعیین اینکه آیا نامزد یا داور مزبور این پیوست را نقض کرده یا ممکن است نقض نماید.

استقلال و بی‌طرفی اعضای هیئت داوری

۱۱. داور باید مستقل و بی‌طرف باشد. داور باید به شیوه‌ای منصفانه عمل کند و از ایجاد ظاهری ناشایست یا جانبدارانه اجتناب کند و نباید تحت تأثیر منافع شخصی، فشار بیرونی، ملاحظات سیاسی، جنجال عمومی، وفاداری به یک طرف متعاقد یا ترس از انتقاد قرار گیرد.
۱۲. داور نباید به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم تعهدی داشته باشد یا منفعتی را بپذیرد که به نحوی در انجام صحیح وظایف داور تأثیرگذار بوده یا به نظر برسد که تداخل دارد.
۱۳. داور نباید از موقعیت خود در هیئت داوری برای پیشبرد منافع شخصی یا خصوصی استفاده کند. یک داور باید از اقداماتی که ممکن است این تصور را ایجاد کند که دیگران در موقعیت خاصی برای تأثیرگذاری بر داور هستند، اجتناب کند.
۱۴. داور نباید اجازه دهد روابط یا مسئولیت‌های مالی، تجاری، حرفه‌ای، خانوادگی یا اجتماعی گذشته یا فعلی بر رفتار یا قضاوت او تأثیر بگذارد.
۱۵. داور باید از وارد شدن به هر رابطه یا کسب منافع مالی که احتمالاً بر بی‌طرفی داور تأثیر می‌گذارد یا ممکن است به‌طور منطقی ظاهر نادرست یا جانبدارانه‌ای ایجاد کند، اجتناب نماید.

تعهدات داوران سابق

۱۶. همه داوران سابق باید از اقداماتی که ممکن است به‌نظر آید که آن‌ها در انجام وظایف خود مغرضانه رفتار نموده‌اند یا از تصمیم یا حکم هیئت داوری منتفع شده‌اند اجتناب کنند.

۱. هر طرف متعاقد، مطابق با قوانین و مقررات مربوطه خود، محرمانگی اطلاعاتی را حفظ خواهد کرد که توسط طرف متعاقد ارائه دهنده طبق این موافقت‌نامه محرمانه تعیین شده است.
۲. هیچ چیز در این موافقت‌نامه یک طرف متعاقد را ملزم به ارائه اطلاعات محرمانه‌ای نمی‌کند که افشای آنها مانع اجرای قانون شود یا مغایر با منافع عمومی باشد یا به منافع تجاری مشروع شرکت‌های خاص، دولتی یا خصوصی، لطمه وارد کند.

ماده ۶- استثنائات عمومی و امنیتی

هیچ چیز در این موافقت‌نامه مانع از اعمال یا اجرای اقدامات زیر توسط هر طرف متعاقد نخواهد شد مگر اینکه چنین اقداماتی به شیوه خودسرانه و یا تبعیض‌آمیز و توجیه‌ناپذیر یا محدودیت‌های مبدل نسبت به تجارت بین طرف‌های متعاقد اعمال نشود:

الف) اقدامات لازم برای حفاظت از اخلاق عمومی؛

ب) اقدامات لازم برای حفاظت از حیات و سلامت انسان، حیوان یا گیاه؛

پ) اقدامات لازم برای حفظ گنجینه‌های ملی دارای ارزش هنری، تاریخی یا باستان‌شناسی؛

ت) اقدامات مربوط به حفظ منابع طبیعی پایان پذیر، در صورتی که چنین اقداماتی در ارتباط با محدود نمودن تولید و مصرف داخلی نیز اعمال شده باشد.

ث) اقدامات لازم برای تضمین انطباق با قوانین یا مقرراتی که با مفاد این موافقت‌نامه، از جمله موارد مربوط به اجرای فرآیندهای گمرکی، مغایرت ندارد.

ج) اقدامات برای محدود ساختن صادرات برخی مواد داخلی به منظور اطمینان از مقادیر مورد نیاز این مواد به یک صنعت فرآوری داخلی در دوره‌هایی که قیمت داخلی این مواد کمتر از قیمت جهانی به عنوان بخشی از طرح تثبیت دولتی نگه داشته می‌شود، ضروری است. مشروط بر اینکه این محدودیت‌ها برای افزایش صادرات یا حمایت از چنین صنایع داخلی اعمال نشوند و از مفاد این موافقت‌نامه یا چارچوب مربوط به عدم تبعیض خارج نشود، و

چ) اقدامات ضروری برای حفظ امنیت ملی.

هیچ چیز در این موافقت‌نامه به نحوی تفسیر نخواهد شد که هر طرف متعاقد را ملزم به افشای اطلاعاتی نماید که با منافع امنیت ملی اساسی آن مغایرت داشته باشد.

ماده ۷- تراز پرداخت ها

محرمانگی

۱۷. داور یا داور سابق در هیچ زمانی، به جز برای اهداف دادرسی، نباید اطلاعات غیرعمومی مربوط به دادرسی یا به دست آمده در جریان دادرسی را افشا کند یا از آن‌ها استفاده کند و در هیچ موردی نباید برای کسب مزیتی شخصی یا مزیتی برای دیگران یا به منظور تأثیر نامطلوب بر منافع دیگران چنین اطلاعاتی را افشا یا استفاده کند.
۱۸. داور نباید رأی هیئت داوری یا بخش‌هایی از آن را قبل از انتشار آن افشا کند.
۱۹. داور یا داور سابق نباید در هیچ زمانی شور هیئت داوری یا نظر داوری را فاش نماید.

مسئولیت‌های دستیاران و کارکنان

۲۰. بندهای ۲، ۳، ۴، ۹، ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ در مورد دستیاران و کارکنان نیز با اعمال تغییرات لازم اعمال می‌شود.

**FREE TRADE AGREEMENT
BETWEEN
THE ISLAMIC REPUBLIC OF PAKISTAN
AND
THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN**

The Government of the Islamic Republic of Pakistan and the Government of the Islamic Republic of Iran (hereinafter referred to as the " Contracting Parties"):

CONSCIOUS of their longstanding friendship and fraternity;

EXPECTING that the Free Trade Agreement (hereinafter referred to as "this Agreement") between the Contracting Parties will create a new climate for economic and trade relationships between them;

RECOGNIZING that strengthening their closer economic partnership will bring economic and special benefits and improve the living standards of their peoples;

CONSIDERING that the expansion of their domestic markets, through commercial cooperation, is an important prerequisite for accelerating the processes of their economic development;

BEARING in mind the mutual desire to promote bilateral trade in goods;

CONVINCED of the need to build on the existing preferential trading arrangement and to establish and promote free trade arrangement for strengthening intra-regional economic cooperation and the development of national economies;

RECOGNIZING that progressive reductions and elimination of obstacles to bilateral trade through a bilateral Free Trade Agreement contribute to the expansion of bilateral trade as well as world trade;

DESIROUS of developing and strengthening friendly relations, especially in the fields of economic and trade cooperation between the Contracting Parties and to enhance the scope of mutual trade;

RECALLING the outlooks and objectives set out in the MOU on the Five-Year Strategic Trade Cooperation Plan (FYSTCP) between the Contracting Parties;

HAVE agreed as follows:

ARTICLE I - OBJECTIVES

1. The Contracting Parties shall gradually establish a Free Trade Agreement covering Goods over a transitional period lasting a maximum of ... years starting from the entry into force of this Agreement and in accordance with the provisions of it.

2. The objectives of this Agreement are:

(a) to promote economic relations between the Contracting Parties through the expansion of trade in good

(b) to contribute by removing barriers to trade in goods.

(c) to increase and enhance the economic co-operation and to promote the living standards of the peoples in both countries;

ARTICLE II - DEFINITIONS

For the purpose of this Agreement:

1. "Tariffs" means import or customs duties as stipulated in the national tariff schedules of the Contracting Parties,

2. "Para tariffs" means border charges and fees, other than "tariffs", on foreign trade transactions of a tariff-like effect which are levied solely on imports, but not those indirect taxes and charges, which are levied in the same manner on like domestic products. Import charges corresponding to specific services rendered are not considered as Para-tariff measures,

3. "Non-Tariff Barriers" means any measures, regulation, or practice, other than "tariffs" and "para-tariffs", the effect of which is to restrict imports or to significantly distort trade between the Contracting Parties,

4. "Goods" means all products including agricultural and non-agricultural products and commodities in their raw, semi-processed and processed forms.

5. "Preferential Treatment" means any concession or privilege granted under this Agreement by a Contracting Party through the elimination or reduction of tariffs and para tariffs in import and export and on the movement of Goods between the Contracting Parties,

6. The "Committee" means the Joint Committee referred to in Article XX.

7. "Serious Injury" means significant damage to domestic producers of like or similar products resulting from a substantial increase of preferential imports in situations that cause substantial losses in terms of earnings, production or employment unsustainable in the short term. The examination of the impact on the domestic industry concerned shall also include an evaluation of other relevant economic factors and indices having a bearing on the state of the domestic industry of that product,

8. "Threat of Serious Injury" means a situation in which a substantial increase of preferential imports is of a nature so as to cause "serious injury" to domestic products. Such Injury, although not yet existing, is clearly imminent. A determination of threat of serious injury shall be based on facts and not on mere allegation, conjecture, or remote or hypothetical possibility.

9. "Dumping" means the introduction of a product into the commerce of the other Contracting Party at less than its normal value which is the comparable price in the ordinary course of trade for the like product destined for consumption in the exporting country, or in the absence of such domestic price, is either the highest comparable price for the like product for export to any third country in the ordinary course of trade, or the cost of production of the product in the country of origin plus a reasonable addition for selling cost and profit.

ARTICLE III- Scope and Coverage of this Agreement

This Agreement and all provisions therein shall apply to trade between the Contracting Parties relating to Goods specified in groups 1-97 Nomenclatures of the Harmonized Commodity Description and Coding System, adopted in accordance with the International Convention on Harmonized Commodity Description and Coding System of June, 14, 1983, that originate in the territories of the Contracting Parties and imported to these territories.

ARTICLE IV- ELIMINATION OF TARIFFS, PARA TARIFFS AND NON-TARIFF BARRIERS

1. The Contracting Parties hereby agree to establish a Free Trade Agreement for the purpose of free movement of goods between their countries through reduction

and elimination of tariffs on the movement of goods, and in accordance with the schedule of commitments and tariff reduction modality set out in Annex-A and Annex-B and Annex C respectively to this Agreement upon entry into force. Unless specifically provided by this Agreement, the tariffs so eliminated or reduced shall not be increased by either Contracting Party and without their consent.

2. The Contracting Parties further agree to eliminate all Non-Tariff Barriers and any other equivalent measures on the movement of goods other than those imposed in accordance with Article VI of this Agreement from the date of this Agreement enters into force.

3. The Contracting Parties also agree to eliminate the existing Para tariffs, if any, and not introduce new Para tariffs from the date this Agreement enters into force.

4. In the implementation of this Agreement, the Contracting Parties shall pay due regard to the principle of reciprocity.

ARTICLE V-CONFIDENTIAL INFORMATION

1. Each Contracting Party shall, in accordance with its respective laws and regulations, maintain the confidentiality of information designated as confidential by the providing Contracting Party pursuant to this Agreement.
2. Nothing in this Agreement shall require a Contracting Party to provide confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or which would prejudice legitimate commercial interests of particular enterprises, public or private.

ARTICLE VI – GENERAL AND SECURITY EXCEPTIONS

Provided that such measures are not applied in a manner that would constitute an arbitrary or unjustifiable discrimination or a disguised restriction on trade between the Contracting Parties, nothing in this Agreement shall prevent the adoption or enforcement by either Contracting Party of the following measures:

- (a) necessary to protect public morals;
- (b) necessary to protect human, animal or plant life or health;

- (c) imposed for the protection of national treasures of an artistic, historic or archaeological value;
- (d) relating to the conservation of exhaustible natural resources if such measures are made effective in conjunction with restrictions on domestic production or consumption.
- (e) necessary to secure compliance with laws or regulations which are not inconsistent with the provisions of this Agreement, including those relating to customs process enforcement.
- (f) involving restrictions on exports of domestic materials necessary to ensure essential quantities of such materials to a domestic processing industry during periods when the domestic price of such materials is held below the world price as part of a governmental stabilization plan; provided that such restrictions shall not operate to increase the exports of or the protection afforded to such domestic industry, and shall not depart from the provisions of this Agreement or relating to non-discrimination;
- (g) necessary to protect national security,

Nothing in this Agreement shall also be understood to require either Contracting Party to furnish any information the disclosure of which it deems contrary to its essential security interests.

ARTICLE VII- BALANCE OF PAYMENTS

1. Either Contracting Party, when faced with serious balance of payments difficulties or under threat thereof, may take restrictive measures with regard to the transfer of payments for its current account transactions in the framework of this Agreement, subject to the conditions and procedures set out in this Article.
2. Either Contracting Party intending to resort to such measures, shall enter into consultations with the other Contracting Party with a view to designing a mutually acceptable mechanism to address the situation concerned. If it is not practicable to enter into prior consultations, they shall do so immediately after taking following measures. During the consultations, the Contracting Parties shall provide comprehensive considerations of all other possible alternative solutions to deal with the respective situation concerned.
3. If the Contracting Parties fail to come to a mutually satisfactory agreement within

three months of the beginning of such consultations, the Contracting Party affected by serious balance of payments may adopt or maintain the measure concerned provided that it will:

- a) avoid unnecessary damage to the commercial, economic or financial interests of the other Contracting Party
- b) not be more burdensome than necessary to deal with the balance of payments difficulties or threat thereof;
- c) be temporary and be phased out progressively as the balance of payments situation mitigates; and
- d) be applied in a manner that the other Contracting Party is treated no less favorably than any third country

4. In case, the balance of negotiated concessions is substantially affected by the measures of the Contracting Party, falling under the provisions of this Article, the other Contracting Party shall have the right to deviate from its obligations under this Agreement with respect to substantially equivalent trade, until such time those restrictive measures are relaxed.

ARTICLE VIII- FREE TRANSIT OF GOODS

The Contracting Parties shall ensure unrestricted transit of goods, originating in the territory of the State of one Contracting Party and transporting through the territory of the State of the other Contracting Party, in accordance with national legislation of their States.

ARTICLE IX- MODIFICATION AND WITHDRAWAL OF CONCESSIONS

1. In exceptional circumstances where a Contracting Party faces unforeseen difficulties in implementing its tariff commitments, that Contracting Party may, by mutual agreement, modify or withdraw a concession contained in its schedule of tariff commitments in Annex A or B (Party's Schedule). Such mutual agreement shall include provisions for compensatory adjustment with respect to other Goods. The Contracting Party modifying or withdrawing any concession provided in Annex-A or B shall maintain a level of reciprocal and mutually advantageous concessions not less favorable to trade than provided in this Agreement prior to such agreement.

2. The modification or withdrawal of concessions shall be treated as an amendment to

Annex A or B and shall enter into force in accordance with Article XXV (Amendments).

ARTICLE X- NATIONAL TREATMENT

1. The Contracting Parties recognize that internal taxes and other internal charges, and laws, regulations and requirements affecting the internal sale, offering for sale, purchase, transportation, distribution or use of products, and internal quantitative regulations requiring the mixture, processing or use of products in specified amounts or proportions should not be applied to imported or domestic products so as to afford protection to domestic production.
2. The products of the territory of either Contracting Party imported into the territory of other Contracting Party shall not be subject, directly or indirectly, to internal taxes or other internal charges of any kind in excess of those applied, directly or indirectly, to like domestic products. Moreover, no Contracting Party shall otherwise apply internal taxes or other internal charges to imported or domestic products in a manner contrary to the principles set forth in paragraph 1.
3. The products of the territory of either Contracting Party imported into the territory of the other Contracting Party shall be accorded treatment no less favorable than that accorded to like products of national origin in respect of all laws, regulations and requirements affecting their internal sale, offering for sale, purchase, transportation, storage, distribution or use. The provisions of this paragraph shall not prevent the application of differential internal transportation charges which are based exclusively on the economic operation of the means of transport and not on the nationality of the product.
4. The provisions of this Article shall not apply to laws, regulations or requirements governing the procurement by governmental agencies of products purchased for governmental purposes and not with a view to commercial resale or with a view to use in the production of Goods for commercial sale.
5. The provisions of this Article shall not prevent the payment of subsidies exclusively to domestic producers, including payments to domestic producers derived from the proceeds of internal taxes or charges applied consistently with the provisions of this Article and subsidies effected through governmental purchases of domestic products.
6. The Contracting Parties recognize that internal maximum price control measures, even though conforming to the other provisions of this Article, can have effects prejudicial to the interests of Contracting Parties supplying imported products. Accordingly, a Contracting Party applying such measures shall take account of

the interests of the other Contracting Party with a view to avoiding to the fullest practicable extent such prejudicial effects.

ARTICLE XI- STATE TRADING ENTERPRISES

1. Nothing in this Agreement shall be construed to prevent a Contracting Party from maintaining or establishing a state trading enterprise.
2. Each Contracting Party shall ensure that any state enterprise that it maintains or establishes, acts in a manner that is not inconsistent with the obligations of that Contracting Party under this Agreement and accords nondiscriminatory treatment in the import from and export to the other Contracting Party.

ARTICLE XII -Most-Favoured-Nation Treatment

1. With respect to customs duties and charges of any kind imposed on or in connection with importation or exportation or imposed on the international transfer of payments for imports or exports, and with respect to the method of levying such duties and charges, and with respect to all rules and formalities in connection with importation and exportation, and with respect to all matters referred to in paragraphs 1 and 2 of Article X of this Agreement, any advantage, favour, privilege or immunity granted by a Contracting Party to any goods originating in or destined for the territory of any other country shall be accorded immediately and unconditionally to the like product originating in or destined for the territory of the other Contracting Party.
2. The provisions of paragraph 1 of this Article shall not apply to preferences:
  - (a) granted by a Contracting Party to adjacent countries in order to facilitate frontier trade;
  - (b) granted by a Contracting Party in accordance with an agreement on customs union or a free trade agreement or preferential trade agreement .

ARTICLE XIII- RULES OF ORIGIN

1. Products covered by the provisions of this Agreement shall be eligible for Preferential Treatment provided that they satisfy the Rules of Origin as set out in Annex D to this Agreement, which shall form an integral part of this Agreement.
2. For the development of specific sectors of the industry of either Contracting Party, lower value addition norms for the products manufactured or produced by those sectors may be considered through mutual agreement.

ARTICLE XIV - SAFEGUARD MEASURES

1. If, as a result of the reduction or elimination of tariffs under this Agreement, originating Goods of a Contracting Party are being imported into the territory of the other Contracting Party in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to cause or threaten to cause serious injury to a domestic industry producing like or directly competitive Goods, the importing Contracting Party may adopt safeguard measures.
2. Before applying safeguard measures, the Contracting Party intending to apply such measure shall supply the other Contracting Party with all the relevant information required for a thorough examination of the situation with a view to seeking an acceptable solution to both of the Contracting Parties. In order to find such a solution, the Contracting Parties shall immediately hold consultations. If, as a result of the consultations, the Contracting Parties do not reach an agreement within 30 days, the complaining Contracting Party may apply safeguard measures.
3. The Importing Contracting Party may take a safeguard measure which:
  - a) suspends further reduction of the tariff rate on the goods concerned provided for under this Agreement; or
  - b) increases the rate of tariff on the good to a level which does not exceed the MFN tariff rate applied by the Contracting Parties at the time the safeguard measure is taken.
4. When action has been taken by either Contracting Party in terms of subparagraph (a) of paragraph 3 of this Article, it shall notify the other Contracting Party and the Joint

۱. هر یک از طرف‌های متعاقد در صورت برخورد با مشکلات جدی تراز پرداخت‌ها یا مواجهه با تهدید آن، می‌تواند با رعایت شرایط و شیوه‌های مندرج در این ماده، اقدامات محدودکننده‌ای را در رابطه با انتقال پرداخت‌ها برای تراکنش‌های حساب جاری خود در چارچوب این موافقت‌نامه اتخاذ کند.

۲. هر یک از طرف‌های متعاقد که قصد متوسل شدن به چنین اقداماتی را دارد، باید با طرف متعاقد دیگر به منظور طراحی یک سازوکار قابل قبول دوجانبه برای مورد توجه قرار دادن وضعیت مربوطه مشورت نماید. چنانچه از پیش امکان مشورت وجود نداشته باشد، باید بلافاصله پس از انجام اقدامات زیر این کار انجام گردد. در طول مشورت‌ها، طرف‌های متعاقد باید ملاحظات جامعی در مورد سایر راه‌حل‌های جایگزین ممکن برای مقابله با وضعیت مربوطه ارائه نمایند.

۳. در صورتی که طرف‌های متعاقد ظرف سه ماه پس از شروع چنین مشورت‌هایی نتوانند به توافق رضایت‌بخش دوجانبه‌ای دست یابند، طرف متعهده‌ی که از مشکلات جدی تراز پرداخت‌ها متاثر شده است، می‌تواند اقدام مربوطه را اتخاذ یا حفظ کند، مشروط بر اینکه:

الف) از آسیب غیرضروری به منافع تجاری، اقتصادی یا مالی طرف متعاقد دیگر خودداری نماید.

ب) پرداختن به مشکلات تراز پرداخت‌ها یا تهدید ناشی از آن سخت‌تر از آنچه لازم است نخواهد بود

پ) موقتی بوده و با کاهش وضعیت تراز پرداخت‌ها به تدریج حذف می‌شود، و

ت) به نحوی اعمال شود که نامطلوب‌تر از رفتار با هر کشور ثالث دیگری نباشد.

۴. در صورتی که موازنه امتیازات مورد مذاکره به طور عمده تحت تأثیر اقدامات طرف متعاقد مربوط قرار گیرد، با رعایت مفاد این ماده، طرف متعاقد دیگر این حق را دارد تا زمانی که آن اقدامات محدودکننده پابرجا هستند از تعهدات خود به موجب این موافقت‌نامه در رابطه با تجارت معادل عدول نماید.

ماده ۸- گذر (ترانزیت) آزاد کالا

طرف‌های متعاقد باید گذر نامحدود کالا را که از قلمرو کشور یکی از طرف‌های متعاقد آغاز و از طریق قلمرو کشور طرف متعاقد دیگر حمل می‌شود، مطابق با قوانین ملی کشورهای خود تضمین نمایند.

ماده ۹- اصلاح و بازپس‌گیری امتیازات

۱. در شرایط استثنایی وقتی یک طرف متعاقد با مشکلات پیش‌بینی نشده در اجرای تعهدات تعرفه‌ای خود مواجه می‌شود، آن طرف متعاقد می‌تواند، با توافق مشترک، امتیازات مندرج در جدول تعهدات تعرفه‌ای خود در پیوست

Committee established in terms of Article XX. If the consultations fail to resolve the issue within 30 days, the Contracting Party affected by such action, without prejudice to right of applying dispute settlement mechanism provided for in annex E, shall have the right to withdraw the equivalent Preferential Treatment.

ARTICLE XV –ANTI-DUMPING AND COUNTERVAILING MEASURES

For purposes of this Article:

1. 'Competent authority' means:
  - (a) in case of Pakistan, the National Tariff Commission, Ministry of Commerce, or its successor; and
  - (b) in case of Iran, the Ministry of Industry, Mine and Trade, or its successor.
2. The Contracting Parties shall be free to apply their domestic legislation to restrict imports in cases where prices are influenced by unfair trade practices or where there is a sudden surge in imports.
3. The imposition of anti-dumping duty (ADD) or countervailing duty (CVD), as the case may be, shall be governed by the following provisions of this Article:
  - i. For the purpose of this Article, a product is to be considered as being dumped, i.e., introduced into the commerce of other Contracting Party at less than its normal value, if the export price of the product exported from one Contracting Party to other Contracting Party is less than the comparable price, in the ordinary course of trade, for the like product when destined for consumption in the exporting Contracting Party or a comparable price of the like product when exported to an appropriate third country provided by the exporting Contracting Party or less than its cost of production in the exporting Contracting Party plus a reasonable amount for administrative, selling and general costs and for profits.
  - ii. Even if it is established that the products from one Contracting Party are being dumped into the territory of the other Contracting Party, the importing Contracting Party shall not impose ADD unless it is established that the dumped imports have caused material injury

or are threatening to cause material injury or material retardation to its domestic industry.

- iii. A determination of injury shall be based on positive evidence and involve an objective examination of both (a) the volume of the dumped imports and the effect of the dumped imports on prices in the domestic market for like products, and (b) the consequent impact of these imports on domestic producers of such products.
- iv. An investigation to determine the existence, degree and effect of any dumping shall be initiated upon a written application by or on behalf of the domestic industry. If, in special circumstances, the competent authority concerned decides to initiate an investigation without having received a written application by or on behalf of a domestic industry for the initiation of such investigation, they shall proceed only if they have sufficient evidence of dumping, injury and a causal link.
- v. Investigation shall, except in special circumstances, be concluded within one year, and in no case more than 18 months, after their initiation.
- vi. All interested parties in an anti-dumping investigation shall be given notice of the information which the competent authority requires and sufficient opportunity to present in written all evidence that they consider relevant in respect of the investigation in question.
- vii. Exporters or foreign producers receiving questionnaires used in an anti-dumping investigation shall be given at least 30 days to reply. Due consideration should be given to any request for an extension of the 30-days period and, upon the reasons provided, such an extension should be granted whenever practicable.
- viii. During the anti-dumping investigation all interested parties shall have a full opportunity for the defense of their interests. To this end, the competent authority shall, on request, provide opportunities for all interested parties to meet those Contracting Parties with adverse interests, so that opposing views may be presented and rebuttal arguments offered. In provision of such opportunities, it

must be taken account of the need to preserve confidentiality of information and of the convenience to the Contracting Parties. There shall be no obligation on any Contracting Party to attend the meeting, and failure to do so shall not be prejudicial to that Contracting Party's case. interested parties shall also have the right, on justification, to present other information orally.

- ix. Any information which is by nature confidential (for example, because its disclosure would be of significant competitive advantage to a competitor or because its disclosure would have a significantly adverse effect upon a person providing the information or upon a person from whom that person acquired the information), or which is provided on a confidential basis by Contracting Parties to an investigation shall, upon good cause shown, be treated as such by the competent authority. Such information shall not be disclosed without specific permission of the Contracting Party providing it.
- x. The competent authority shall, as a rule, determine an individual margin of dumping for each known exporter or producer concerned with the product under investigation. In cases where the number of exporters, producers, importers or types of products involved is so large as to make such a determination impracticable, the competent authority may limit their examination either to a reasonable number of interested parties or products by using samples that are statistically valid on the basis of information available to the competent authority at the time of the selection, or to the largest percentage of the volume of the exports from the other Contracting Party which can reasonably be investigated.
- xi. For the purposes of this Article, "interested parties" shall include:
  - (a) an exporter or foreign producer or the importer of a product subject to investigation, or a trade or business association which its majority of the members are producers, exporters or importers of such product;
  - (b) the government of the exporting Party; and
  - (c) a producer of the like product in the importing Contracting Party or a trade and business association which its majority of the members produce the like product in the territory of the importing Contracting Party.

- xii. Provisional Anti-dumping measures may be applied only if:
- a) an investigation has been initiated, a public notice has been given to that effect and interested parties have been given adequate opportunities to submit information and make comments;
  - b) a preliminary affirmative determination has been made of dumping and consequent injury to a domestic industry ; and
  - c) The concerned competent authority recognizes that such action is necessary to prevent injury during the investigation.
- xiii. Provisional measures may take the form of a provisional duty or, preferably a security - by cash deposit or bond - equal to the amount of the anti-dumping duty provisionally estimated, being not greater than the provisionally estimated margin of dumping.
- xiv. Provisional measures shall not be applied sooner than 60 days from the date of initiation of the investigation. The application of provisional measures shall be limited for a period as short as possible, not exceeding four months or, on the decision of the competent authority concerned, upon the request of exporters representing a significant percentage of the trade involved, to a period which is not exceeding six months. When competent authority, in the course of an investigation, examines whether a duty lower than the margin of dumping would be sufficient to remove injury, these periods may be six and nine months, respectively.
- xv. The amount of the anti-dumping duty shall not exceed the margin of dumping.
- xvi. An anti-dumping duty shall remain in force only as long as and to the extent necessary to counteract dumping which is causing injury. The competent authority shall review the need for the continued imposition of the duty, where warranted, on their own initiative or, provided that a reasonable period of time has elapsed since the imposition of the definitive anti-dumping duty, upon request by any interested party which submits positive information substantiating the need for such a review.

- xvii. Notwithstanding the provisions of this Article, any definitive anti-dumping duty shall be terminated on a date not later than five years from its imposition (or from the date of the most recent review if that review has covered both dumping and injury), unless the competent authority determines, in a review initiated before that date on their own initiative or upon a duly substantiated request made by or on behalf of the domestic industry within a reasonable period of time prior to that date, that the expiry of the duty would be likely to lead to continuation or recurrence of dumping and injury.
- xviii. When the competent authority is satisfied that there is sufficient evidence to justify the initiation of an anti-dumping investigation, the Contracting party whose products are subject to such investigation shall be publicly notified .
- xix. Public notice shall be given of any preliminary or final determination, whether affirmative or negative and of the termination of a definitive anti-dumping duty. Each such notice shall set forth or otherwise makes available through a separate report, in sufficient detail the findings and conclusions reached on all issues of fact and law considered material by the investigating competent authority. All such notices and reports shall be forwarded to the Contracting party whose products are subject to such determination or undertakings.
- xx. Each Contracting Party shall maintain judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures for the purpose, inter alia, of the prompt review of administrative actions relating to final determinations and reviews of determinations. Such tribunals or procedures shall be done independently from the competent authority responsible for determining or reviewing
- xxi. For the purpose of this Article, a subsidy shall be deemed to exist if there is a financial contribution by or on behalf of the government or any public body within the territory of a Contracting Party and a benefit is thereby conferred.
- xxii. A subsidy shall be actionable only if such a subsidy is specific.

- xxiii. In order to determine whether a subsidy is specific to an enterprise or industry or group of enterprises or industries (referred to in this Article as "certain enterprises") within the jurisdiction of the granting authority, the following principles shall apply:
- (a) Where the granting authority, or the legislation pursuant to which the granting authority operates, explicitly limits access to a subsidy to certain enterprises, such subsidy shall be specific.
  - (b) Where the granting authority, or the legislation pursuant to which the granting authority operates, establishes objective criteria or conditions governing the eligibility for, and the amount of, a subsidy, specificity shall not exist, provided that the eligibility is automatic and that such criteria and conditions are strictly adhered to it. The criteria or conditions must be clearly spelled out in law, regulation, or other official document, so as to be capable of verification.
  - (c) If, notwithstanding any appearance of non-specificity resulting from the application of the principles laid down in subparagraphs (a) and (b), there are reasons to believe that the subsidy may in fact be specific, other factors may be considered. Such factors are: use of a subsidy program by a limited number of certain enterprises, predominant use by certain enterprises, the granting of disproportionately large amounts of subsidy to certain enterprises, and the manner in which discretion has been exercised by the granting authority in the decision to grant a subsidy. In applying this, subparagraph, it shall be taken account the extent of diversity of economic activities within the jurisdiction of the granting authority, as well as of the length of time during which the subsidy programmer has been in operation.
- xxiv. Any subsidy of an exporting Contracting Party shall be a specific subsidy if:
- (a) a subsidy is contingent, in the law of an exporting Contracting Party or in fact¹, whether solely or as one of several other conditions, upon export performance;

---

¹ This standard is met when the facts demonstrate that the granting of a subsidy, without having been made legally contingent upon export performance, is in fact tied to actual or anticipated exportation or export earnings. The mere fact that a subsidy is granted to enterprises which export shall not for that reason alone be considered to be an export subsidy within the meaning of this provision.

- (b) a subsidy is contingent, in the law of an exporting Contracting Party or in fact, whether solely or as one of several other conditions, upon the use of domestic over imported goods.

Countervailing duties may only be imposed pursuant to investigations initiated.

- xxv. As soon as possible after receipt of a properly documented application for countervailing duty, in any event before initiation of an investigation, the Contracting Party will give notice to the exporting Party inviting them for consultations with the aim of clarifying the situation and arriving at a mutually agreed solution.
- xxvi. An investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy shall be initiated upon a written application by or on behalf of the domestic industry. If, in special circumstances, the competent authority decides to initiate an investigation without having received a written application by or on behalf of a domestic industry for the initiation of such investigation, they shall proceed only if they have sufficient evidence of the existence of a subsidy; injury and a causation link justifying the initiation of an investigation.
- xxvii. An application shall include sufficient evidence of the existence of (a) a subsidy and, if possible, its amount, (b) injury and (c) a causal link between the subsidized imports and the alleged injury. Simple assertion, unsubstantiated by relevant evidence, cannot be considered sufficient to meet the requirements of this paragraph.
- xxviii. An investigation for imposing Countervailing Duty shall not be initiated unless the competent authority has determined, on the basis of an examination of the degree of support for, or opposition to the application expressed by domestic producers of the like product, that the application has been made by or on behalf of the domestic industry. The application shall be considered to have been made "by or on behalf of the domestic industry" if it is supported by those domestic producers whose collective output constitutes more than 50 percent of the total production of the like product produced by that portion of the domestic industry expressing either support for or opposition to the application. However, no investigation shall be initiated when domestic producers expressly support the application

account for less than 25 percent of the total production of the like product produced by the domestic industry.

- xxix. Investigations shall, except in special circumstances, be concluded within one year, and in no case more than 18 months, after their initiation. All interested parties in a countervailing duty investigation shall be given notice of the information which the competent authority require and sufficient opportunity to present in writing all evidence which they consider relevant in respect of the investigation in question. Exporters and foreign producers receiving questionnaires used in a countervailing duty investigation shall be given at least 30 days to reply. Due consideration should be given to any request for an extension of the 30-days period and, upon cause shown, such an extension should be granted whenever practicable.
- xxx. The competent authority shall, before a final determination is made, inform all interested parties of the essential facts under consideration that form the basis for the decision on whether to apply definitive measures. Such disclosure should take place in sufficient time for the Contracting Parties to defend their interests.
- xxxi. A determination of injury shall be based on positive evidence and involve an objective examination of both (a) the volume of the subsidized imports and the effect of the subsidized imports on prices in the domestic market for like products and (b) the consequent impact of these imports on the domestic producers of such products.
- xxxii. With regard to the volume of the subsidized imports, the investigating competent authority shall consider whether there has been a significant increase in subsidized imports, either in absolute terms or relative to production or consumption in the importing Contracting Party. With regard to the effect of the subsidized imports on prices, the investigating competent authority shall consider whether there has been a significant price undercutting by the subsidized imports as compared with the price of a like product of the importing Contracting Party, or whether the effect of such imports is otherwise to depress prices to a significant degree or to prevent price increases, which otherwise would have occurred, to a significant degree. No one or several of these factors can necessarily give decisive guidance.

- xxxiii. It must be demonstrated that the subsidized imports are, through the effects of subsidies, causing injury to the domestic industry of the importing Contracting Party. The demonstration of a causal relationship between the subsidized imports and the injury to the domestic industry shall be based on an examination of all relevant evidence before the competent authority. The competent authority shall also examine any known factors other than the subsidized imports which at the same time are injuring the domestic industry, and the injuries caused by these other factors must not be attributed to the subsidized imports. Factors which may be relevant in this respect include, *inter alia*, the volumes and prices of non-subsidized imports of the product in question, contraction in demand or changes in the patterns of consumption, trade restrictive practices of and competition between the foreign and domestic producers, developments in technology and the export performance and productivity of the domestic industry.
- xxxiv. The effect of the subsidized imports shall be assessed in relation to the domestic production of the like product when available data permit the separate identification of that production on the basis of such criteria as the production process, producers' sales and profits. If such separate identification of that production is not possible, the effects of the subsidized imports shall be assessed by the examination of the production of the narrowest group or range of products, which includes the like product, for which the necessary information can be provided.
- xxxv. A determination of a threat of material injury shall be based on facts and not merely on allegation, conjecture or remote possibility. The change in circumstances which would create a situation in which the subsidy would cause injury must be clearly foreseen and imminent.
- xxxvi. Provisional measures may be applied only if:
- (a) an investigation has been initiated in accordance with the provisions of this Article, a public notice has been given to that effect and interested parties have been given adequate opportunities to submit information and make comments;
- (b) a preliminary affirmative determination has been made that a subsidy exists

and that there is injury to a domestic industry caused by subsidized imports;
and

(c) The concerned competent authority judge such measures necessary to prevent injury being caused during the investigation.

xxxvii. Provisional measures may take the form of provisional countervailing duties guaranteed by cash deposits or bonds equal to the amount of the provisionally calculated amount of subsidization. Provisional measures shall not be applied sooner than 60 days from the date of initiation of the investigation.

xxxviii. Throughout the investigation, the Contracting Party whose product is the subject of the investigation shall be afforded a reasonable opportunity to continue consultations, with a view to clarifying the factual situation and to arriving at a mutually agreed solution. If, after reasonable efforts have been made to complete consultations, a competent authority makes a final determination of the existence and amount of the subsidy and that, through the effects of the subsidy, the subsidized imports are causing injury, the contracting Party may impose a countervailing duty in accordance with the provisions of this Article unless the subsidy or subsidies are withdrawn.

xxxix. No countervailing duty shall be levied on any imported product in excess of the amount of the subsidy found to exist, calculated in terms of subsidization per unit of the subsidized exported product.

xl. A countervailing duty shall remain in force only as long as and to the extent necessary to counteract subsidization which is causing injury. The competent authority shall review the need for the continued imposition of the duty, where warranted, on their own initiative or, provided that a reasonable period of time has elapsed since the imposition of the definitive countervailing duty, upon request by any interested party which submits positive information substantiating the need for a review. Interested parties shall have the right to request the competent authority to examine whether the continued imposition of the duty is necessary to offset subsidization, whether the injury would be likely to continue or recur if the duty were removed or varied, or both. If, as a result of the review under this paragraph, the competent authority determine that the countervailing duty is no longer warranted, it shall be terminated immediately. Any

(الف) یا (ب) (جدول طرف‌ها) را اصلاح نموده و یا پس بگیرد. چنین موافقت‌نامه مشترکی دارای مفاد تعدیلات جبرانی در رابطه با سایر کالاها خواهد بود. طرف متعاهدی که امتیازات ارائه شده در پیوست (الف) یا (ب) را اصلاح یا بازپس می‌گیرد، باید سطحی از امتیازات نافع متقابل و مشترک را در تجارت حفظ کند که نامطلوب‌تر از شرایط پیش از این موافقت‌نامه نباشد

۲. اصلاح یا باز پس‌گیری امتیازات، به عنوان اصلاح پیوست (الف) یا (ب) تلقی و مطابق ماده ۲۵ لازم‌الاجرا خواهد شد.

ماده ۱۰۵ - رفتار ملی

۱. طرف‌های متعاهد تصدیق می‌کنند که مالیات‌ها و دیگر هزینه‌های داخلی و قوانین، مقررات و الزامات مؤثر بر فروش داخلی، پیشنهاد فروش، خرید، حمل و نقل، توزیع یا استفاده از محصولات، و مقررات کمی داخلی که مستلزم ترکیب کردن، فرآوری یا استفاده از محصولات به مقادیر یا نسبت‌هایی مشخص می‌باشند، نباید در مورد محصولات وارداتی یا داخلی به نحوی اعمال شود که متضمن حمایت از تولید داخلی باشد.

۲. محصولات قلمرو هر طرف متعاهد که وارد قلمرو طرف متعاهد دیگر می‌شود، نباید به طور مستقیم یا غیر مستقیم مشمول مالیات‌های داخلی یا انواع هزینه‌های داخلی دیگر مازاد بر مالیات‌ها و هزینه‌هایی شود که به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم در مورد محصولات مشابه داخلی اعمال می‌گردد. به علاوه هیچ طرف متعاهدی نباید به طریق دیگری، مالیات‌های داخلی یا هزینه‌های داخلی را در مورد محصولات وارداتی یا داخلی به نحوی مغایر با اصول مقرر در بند (۱) اعمال کند.

۳. رفتار اعمال شده در مورد محصولات قلمرو هر طرف متعاهد که وارد قلمرو طرف متعاهد دیگری می‌شود، نباید نامطلوب‌تر از رفتاری باشد که در خصوص تمامی قوانین، مقررات و الزامات مؤثر بر فروش داخلی، پیشنهاد فروش، خرید، حمل و نقل، توزیع یا استفاده، در مورد محصولات مشابه دارای منشأ ملی اعمال می‌گردد. مفاد این بند مانع از اعمال هزینه‌های متفاوت حمل و نقل داخلی نخواهد شد که نه بر ملیت محصول، بلکه منحصراً بر عملکرد اقتصادی وسایل حمل و نقل مبتنی هستند.

۴. مفاد این ماده در مورد قوانین، مقررات یا الزامات حاکم بر تهیه محصولات توسط کارگزاری‌های دولتی که برای مقاصد دولتی، و نه به منظور فروش مجدد یا استفاده در تولید کالا برای فروش تجاری، خریداری می‌شوند، نباید اعمال شود.

۵. مفاد این ماده نباید مانع از پرداخت یارانه انحصاری به تولیدکنندگان داخلی، از جمله پرداخت به تولیدکنندگان داخلی از محل عواید حاصل از مالیات‌ها یا هزینه‌های داخلی اعمال شده طبق مفاد این ماده و یارانه‌های متأثر از طریق خرید محصولات داخلی توسط دولت، گردد.

definitive countervailing duty shall be terminated on a date not later than five years from its imposition (or from the date of the most recent review if that review has covered both subsidization and injury paragraph), unless the competent authority determine, in a review initiated before that date on their own initiative or upon a duly substantiated request made by or on behalf of the domestic industry within a reasonable period of time prior to that date, that the expiry of the duty would be likely to lead to continuation or recurrence of subsidization and injury. The duty may remain in force pending the outcome of such a review.

xli. There shall be immediate termination in cases where the amount of a subsidy is de minimis, or where the volume of subsidized imports, actual or potential, or the injury, is negligible. For the purpose of this paragraph, the amount of the subsidy shall be considered to be de minimis if the subsidy is less than 2 percent ad valorem or in case of the volume of the subsidized imports represents less than 4 percent of the total imports of the like product in the importing Contracting party shall be regarded as negligible, unless imports from developing countries whose individual shares of total imports represent less than 4 percent collectively account for more than 9 percent of the total imports of the like product in the importing Contracting Party.

xlii. When the competent authority is satisfied that there is sufficient evidence to justify the initiation of an investigation, the Contracting Party the products of which are subject to such investigation and other interested parties known to the investigating competent authority to have an interest therein shall be notified and a public notice shall be given.

xliii. Each Contracting Party shall maintain judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures for the purpose, *inter alia*, of the prompt review of administrative actions relating to final determinations and reviews of determinations. Such tribunals or procedures shall be independent of the competent authority responsible for the determination or review in question, and shall provide all interested parties who participated in the administrative proceeding and are directly and individually affected by the administrative actions with access to review.

- xliv. The Contracting Parties shall maintain their rights to apply global safeguard measures with respect to increased imports in accordance with the respective laws of the Contracting Parties.

ARTICLE XVI- Sanitary and Phytosanitary Measures and Technical Regulations

1. For the purpose of this Article the relevant definitions developed by the Codex Alimentarius Commission (hereinafter referred to as "Codex"), World Organization for Animal Health (hereinafter referred to as "OIE") and the International Plant Protection Convention (hereinafter referred to as "IPPC") are incorporated into and made part of this Agreement, shall apply.
2. The competent authorities of the Contracting Parties are the authorities in the respective countries for the implementation of the measures referred to in this Article including respective national legislations and regulations;
  - a. in case of Pakistan, the Ministry of National Food Security and Research representing the relevant implementing agencies (Department of Plant Protection in case of plant health and food safety issues, Animal Quarantine Department in case of animal health and Food safety issues and Marine Fisheries Department in case of fisheries export) and
  - b. in case of Iran...
3. The objectives of this Article are to:
  - a. promote and facilitate the trade of animals, products of animal origin, plants and products of plant origin between the Contracting Parties, protecting at the same time the human, animal or plant life or health;
  - b. ensure that the Contracting Parties SPS measures do not arbitrarily or unjustifiably discriminate between two Contracting Parties where identical or similar conditions prevail; and
  - c. ensure use of applicable international standards, guidelines and recommendations developed by relevant international organizations as defined in paragraph 1 of this Article.
  - d. provide a forum to discuss SPS measures of each other, to solve the problems of trade in this field in a prompt and efficient manner to ensure trade expansion between the Contracting Parties

4. The Contracting Parties shall ensure that the SPS measures adopted by them will be based on an assessment, according to the circumstances of the risks existing for human, animal and plant life and health, in accordance with the risk analysis techniques adopted by the relevant international organizations.

5. Recognizing the application of equivalence as an important tool for trade facilitation, and to ensure that the benefits of tariff reduction accrued under this Agreement are not nullified by Non-Tariff Barriers, both Contracting Parties shall consider accepting the SPS measures of each other as equivalent even if it differs from their own or from those used by other countries trading in the same product. In this regard, the Contracting Parties shall negotiate and conclude an Equivalency and/or Mutual Recognition Agreement.

6. The Committee may establish a sub-committee on Sanitary and Phytosanitary Measures, comprising the representatives of each Contracting Party from the relevant agencies. The sub-committee shall meet as mutually determined by the Contracting Parties.

7. In the event that a Contracting Party considers that any SPS measure affects its trade, the Contracting Parties shall enter into technical consultations by notifying the contact point that technical consultations will be held. The other Contracting Party shall positively respond to any request for technical consultations. The purpose of such technical consultations is to share information and increase mutual understanding, with a view to resolving the issue.

ARTICLE XVII- TECHNICAL BARRIERS TO TRADE

1. The objectives of this Article are to increase and facilitate trade through the elimination of unnecessary technical barriers to trade and the enhancement of bilateral cooperation.

2. This Article applies to all standards, technical regulations and conformity assessment procedures of the Contracting Parties that may, directly or indirectly, affect trade in goods between the Contracting Parties except:

(a) purchasing specifications prepared by governmental bodies for the production or

consumption requirements of such bodies; and

(b) sanitary or phytosanitary measures as defined in Article_XVI (Sanitary and Phytosanitary Measures).

3. The Contracting Parties shall ensure that technical regulations, conformity assessment procedures and standards are not prepared, adopted or applied with a view to creating obstacles to mutual trade or to protect the domestic industry.

4. The Contracting Parties shall give positive consideration to accepting as equivalent technical regulations of the other Contracting Party, even if these regulations differ from its own, provided it is satisfied that these regulations adequately fulfill the objectives of its own regulations.

5. The Contracting Parties shall accord acceptance of the results of conformity assessment procedures conducted in the territory of the other Contracting Party with a view to increasing efficiency, avoiding duplication and ensuring cost effectiveness of the conformity assessments.

6. Each Contracting Party shall ensure that the information relating to standards, technical regulations and conformity assessment procedures is published. Such information should be made available in printed form and, where possible, in electronic form. In case of voluntary standards, the access to the text is dependent upon the conditions of the standardization bodies.

7. The Contracting Parties shall ensure that information regarding proposed, new or amended standards, technical regulations and conformity assessment procedures is made available to the other Contracting Party as soon as practicable.

8. To ensure that the benefits of tariff reduction accrued under this Agreement are not nullified by Non-Tariff Barriers, the Contracting Parties shall negotiate and conclude a Mutual Recognition Agreement .

ARTICLE XVIII – Protection of Intellectual Property Rights

1. The Contracting Parties shall provide adequate and effective protection of intellectual and industrial property rights in respect of each other's products in

accordance with the multilateral conventions or treaties to which both Contracting Parties are adhered to.

2. The Contracting Parties shall regularly exchange information on their IPR regimes as well as update each other on the status of their membership of multilateral conventions or treaties on protection of intellectual and industrial property rights.

ARTICLE XIX – Transparency

1. On the request of either Contracting Party, the other Contracting Party shall provide information and reply to any question within a period of 30 (thirty) days relating to an actual or proposed measure that may affect the application of this Agreement.

2. Each Contracting Party shall ensure that its laws and regulations relating to any trade measure covered by this Agreement are promptly published or made available.

3. To facilitate bilateral trade, the Contracting Parties shall ensure Electronic Data Interchange (EDI) between their customs authorities. If deemed necessary, a separate MoU on EDI may be concluded.

ARTICLE XX - JOINT COMMITTEE

1. A Joint Committee shall be established in accordance with this Article. The Committee shall meet initially within six (6) months of the entry into force of this Agreement and thereafter shall be alternately convened at least once a year to review the progress made by Contracting Parties in the implementation of this Agreement In Iran and Pakistan.

2. The Joint Committee shall be co-chaired by the Minister of Industry, Mine and Trade of Iran and the Minister for Commerce of Pakistan; or their respective designees. The Committee shall agree on its meeting schedule and set its agenda.

3. The Committee shall:

- (a) ensure that the this Agreement operates properly for further enhancing trade relations between the Contracting Parties shall be;
- (b) supervise and facilitate the implementation this Agreement and further its

objectives;

- (c) supervise the work of all sub-committees, working groups and other bodies established under this Agreement;
- (d) without prejudice to the rights conferred in Annex E (Dispute Settlement), seek appropriate ways and methods of forestalling problems which might arise in areas covered by the this Agreement, or of resolving disputes that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement; and
- (e) Consider any other matter of interest relating to an area covered by this Agreement.

4. The Committee may:

- (a) decide to establish and delegate responsibilities to sub-committees, working groups or other bodies;
- (b) decide to recommend to the Contracting Parties on amendment(s) to this Agreement;
- (c) make recommendations or adopt decisions as envisaged by this Agreement;
- (d) adopt its own rules of procedure; and
- (e) take such other actions in the exercise of its functions as the Contracting Parties may agree .

5. When a Contracting Party submits information considered as confidential under its laws and regulations to the joint Committee, sub-committees, working groups or any other bodies, the other Contracting Party shall perfectly treat that information as confidential.

6. COMMITTEES AND WORKING GROUPS

a. The sub-committees, working groups or any other bodies shall inform the Committee of their schedule and agenda sufficiently in advance of their meetings. They shall report to the joint Committee on their activities at each regular meeting of the Committee. The creation or existence of a committee, a working group or any other body shall not prevent either Contracting Party from bringing any matter directly to the Committee.

b. The joint Committee may decide to change or undertake the task assigned to a sub-committee, a working group or any other body; or may dissolve a sub-committee, a working group or any other body.

7. DECISION-MAKING

a. The Committee shall, for the purpose of attaining the objectives of this Agreement, have the power to make decisions in respect of all matters in the cases provided by this Agreement, without prejudice to the Contracting Parties respective applicable legal requirements and procedures.

b. The decisions taken shall be binding on the Contracting Parties, which shall take the necessary measures to implement the decisions taken in accordance with their respective applicable legal requirements and procedures. The Joint Committee may also make appropriate recommendations.

c. The Committee shall draw up its decisions and recommendations by consensus. This shall not apply to proceedings of the Committee on dispute settlement as elaborated in Annex-E.

8. CONTACT POINTS

1. In order to facilitate communication between the Contracting Parties on any trade matter covered by the this Agreement, the Contracting Parties hereby establish the following contact points:

(a) for Iran, the Ministry of Industries, Mine and Trade

(b) for Pakistan, the Ministry of Commerce

2. On the request of either Contracting Party, the contact point of the other Contracting Party shall indicate the office or official responsible for any matter pertaining to the implementation of this Agreement, and provide the required support to facilitate communication with the requesting Party. Each Contracting Party shall notify the other Contracting Party of any changes in its contact point in due time.

ARTICLE XXI - CONSULTATIONS

Each Contracting Party shall accord sympathetic consideration to and shall afford adequate opportunity for consultations regarding such matters as may be made by the other Contracting Party with respect to any matter affecting the operation of this Agreement.

ARTICLE XXII –RELATION WITH OTHER AGREEMENTS

1. This Agreement shall not prevent or affect the maintenance or establishment of customs union, free trade areas, or preferential trade agreements of either Contracting Party with other countries or unions.
2. In the event of inconsistency or conflict between provisions of this Agreement and other bilateral trade agreements to which both are Parties, the provisions of this Agreement shall prevail.

ARTICLE XXIII- NON-RECOGNITION OF ADVERSE ACTIVITY OF THE THIRD COUNTRY

Any extraterritorial activity of third country(ies), whatsoever nature having adverse effects on the course of trade shall totally be disregarded by the Contracting Parties.

ARTICLE XXIV - DURATION AND TERMINATION OF AGREEMENT

This Agreement shall remain in force until either Contracting Party terminates this Agreement by giving six (6) months written notice to the other Contracting Party, through Diplomatic Channels, of its intention to terminate Agreement.

ARTICLE XXV- AMENDMENTS

This Agreement may be modified or amended through mutual agreement of the Contracting Parties. Proposals for such modifications or amendments shall be submitted to the joint Committee and upon its acceptance, shall be approved in accordance with the applicable legal procedures of each Contracting Party. Such modifications or amendments shall become effective when confirmed through an exchange of diplomatic note.

ARTICLE XXVI— ANNEXES TO THIS AGREEMENT

Annexes A and B containing the Schedule of Commitments of both Contracting Parties; Annex C containing the Tariff Reduction Modality; Annex D containing the Rules of Origin governing the grant of preferential tariff treatment by the Contracting Parties, Annex E containing the understanding on dispute settlement mechanism; All the Annexes shall become effective and shall constitute an integral part of this

Agreement when the two Contracting Parties have confirmed these through the exchange of Diplomatic Notes.

ARTICLE XXVII — ENTRY INTO FORCE

This Agreement shall enter into force on the 30th day after the Contracting Parties hereto have notified each other through Diplomatic Channels that their respective constitutional requirements and procedures have been completed in respect of this Agreement including the Annexes under Article XXVI.

In Witness Whereof the undersigned, duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

This Agreement was signed in _____ on _____ in "two original copies each in Persian, Urdu and English languages for the reference of each Contracting Party. In case of any divergence in the application or interpretation, the English text shall prevail.

For
The Government of the
Islamic Republic of Iran

For
The Government of the Islamic
Republic of Pakistan

Annex D : RULES OF ORIGIN FOR FREE TRADE AGREEMENT BETWEEN THE ISLAMIC REPUBLIC OF PAKISTAN AND THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN

Article 1: Scope

The Rules of Origin provided for in this Annex shall be applied for the purpose of granting free trade policy tariff treatment in accordance with Free Trade Agreement (FTA) between the Islamic Republic of Pakistan and the Islamic Republic of Iran (hereinafter referred to individually as " Contracting Party" and collectively as the " Contracting Parties").

Article 2: General Principles Governing Rules of Origin

Each Contracting Party shall ensure:

- (i) That the rules of origin which they apply to imports from the other Contracting Party are not more stringent than the rules of origin they apply to determine whether or not a good is domestic;
- (ii) That the rules of origin are administered in a uniform, impartial and reasonable manner;
- (iii) That their laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application relating to rules of origin are published, in timely and regularly manner;
- (iv) That upon the request of an exporter, importer or any person with a justifiable cause, assessments of the origin they would accord to a good are issued as soon as possible but no later than one hundred fifty (150) days after a request for such an assessment provided that all necessary elements have been submitted;
- (v) That When they introduce changes to their rules of origin or new rules of origin, they shall not apply such changes retroactively as defined in and without prejudice to their laws or regulations;
- (vi) That any administrative action which they take in relation to the determination of origin is reviewable promptly by judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures, independent of the authority issuing the determination, which can affect the modification or reversal of the determination; and,
- (vii) That all information which is by nature confidential or which is provided on a confidential basis for the purpose of the application of rules of origin is treated as strictly confidential by the authorities concerned, which shall not disclose it without the specific permission of the person or government providing such information, except to the extent that it may be required to be disclosed in the context of judicial proceedings.

Article 3: Origin Criteria

۶. طرف‌های متعاقد بر این باورند که تدابیر مربوط به نظارت (کنترل) حداکثری بر قیمت داخلی، حتی اگر با دیگر مقررات این ماده منطبق باشد، می‌تواند برای منافع طرف‌های عرضه‌کننده محصولات وارد شده به کشور، آثاری زیانبار داشته باشد. بنابراین، طرف‌های متعاقدی که چنین تدابیری را به عمل می‌آورند، به منظور اجتناب از این آثار زیانبار، تا سر حد امکان، باید منافع طرف متعاقد دیگر را در نظر بگیرند.

ماده ۱۱ - شرکت‌های تجاری دولتی

۱. هیچ چیز در این موافقت‌نامه به‌نحوی تفسیر نخواهد شد که یک طرف متعاقد را از داشتن یا تاسیس شرکت تجاری دولتی منع نماید.
۲. هر طرف متعاقد اطمینان حاصل خواهد نمود که هر شرکت دولتی موجود یا آنکه تاسیس می‌شود، به شیوه‌ای عمل نماید که ناسازگار با تعهدات آن طرف متعاقد به موجب این موافقت‌نامه نباشد و رفتار غیر تبعیض‌آمیز در واردات و صادرات با طرف متعاقد دیگر داشته باشد.

ماده ۱۲ - رفتار ملت کامله الوداد

۱. در رابطه با حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی از هر نوعی که بر یا در ارتباط با واردات یا صادرات یا برای انتقال بین‌المللی پرداخت‌های مربوط به واردات یا صادرات تحمیل می‌شود، و با توجه به نحوه اخذ این گونه عوارض و هزینه‌ها و در خصوص کلیه قوانین و تشریفات مربوط به واردات و صادرات، و با توجه به کلیه موارد مذکور در بندهای ۱ و ۲ ماده ۱۰ این موافقت‌نامه هر گونه مزیت، مساعدت، امتیاز یا مصونیت اعطا شده توسط یک طرف متعاقد به هر کالایی که مبدأ یا مقصد آن قلمرو هر کشور دیگری می‌باشد باید فوراً و بدون قید و شرط به کالای مشابهی که دارای مبدأ یا مقصد در قلمرو طرف متعاقد دیگر است اعطا شود.
۲. مفاد بند ۱ این ماده در مورد ترجیحاتی که:

الف) توسط یک عضو به کشورهای مجاور به منظور تسهیل تجارت مرزی اعطا می‌شود؛

ب) توسط یک طرف متعاقد بر اساس موافقت‌نامه اتحادیه گمرکی یا موافقت‌نامه تجارت آزاد یا موافقت‌نامه تجارت ترجیحی اعطا می‌شود، اعمال نخواهد شد.

ماده ۱۳ - قواعد مبدأ

۱. محصولات تحت پوشش مفاد این موافقت‌نامه، به شرط رعایت الزامات قواعد مبدأ مندرج در پیوست (ت) این موافقت‌نامه که جزء لاینفک آن می‌باشد، مستحق رفتار ترجیحی خواهند بود.
۲. به منظور توسعه بخش‌های ویژه صنعتی در هر طرف متعاقد، معیارهای ارزش افزوده پایین‌تری برای محصولات ساخته یا تولید شده توسط آن بخش‌ها، با توافق متقابل در نظر گرفته خواهد شد.

For the purposes of this Annex, goods shall be considered as originating in one of the Contracting Parties if they are:

- a) wholly obtained or produced in such Contracting Party as provided for in Article ... of this Agreement; or
- b) produced entirely in one or both Contracting Parties, exclusively from originating materials from one or both Contracting Parties; or
- c) produced in the Contracting Party using non-originating materials provided that value added content of the Contracting Party is not less than ... percent of the EXW value, except for the cases that specific origin criterion for such good set out in Annex[...] hereto.

Article 4: Wholly Obtained or Produced Goods

For the purposes of Article ... of this Agreement, the following goods shall be considered as wholly obtained or produced in the Contracting Party:

- (a) plants and plant goods, including fruit, berries, flowers, vegetables, trees, seaweed, fungi and live plants, grown, harvested, or gathered in the territory of the Contracting Party;
- (b) live animals born and raised in the territory of the Contracting Party;
- (c) goods obtained from live animals in the territory of the Contracting Party;
- (d) goods obtained from gathering, hunting, capturing, fishing, growing, raising, aquaculture in the territory of the Contracting Party;
- (e) minerals and other naturally occurring substances extracted or taken from the air, soil, waters or seabed and subsoil in the territory of the Contracting Party;
- (f) goods of sea fishing and other marine goods taken from the high seas, in accordance with international law, by a vessel registered or recorded in the Contracting Party and flying its flag;
- (g) goods manufactured exclusively from goods referred to in subparagraph (f) of this Article, on board a factory ship registered or recorded in the Contracting Party and flying its flag;
- (h) waste and scrap resulting from production and consumption conducted in the territory of the Contracting Party;
- (i) used goods collected in the territory of the Contracting Party provided that such goods are fit only for the recovery of raw materials;
- (j) goods produced in outer space on board a spacecraft provided that the same spacecraft is registered in the Contracting Party;
- (k) goods produced or obtained in the territory of the Contracting Party solely from goods referred to in subparagraphs (a) through (j) of this Article.

Article 5: Sufficiently Worked or Processed Products

1. Within the meaning of Article ..., non-originating materials that are used in the manufacture of the products obtained in the Contracting Party shall be regarded as sufficiently worked or

processed, provided that the value of such materials does not exceed ..... percent of the ex-works price of the product.

2. The contents of paragraph 1 shall apply subject to the provisions of Article ... on Insufficient Working or Processing.

Article 6: Insufficient Working or Processing

Any one or combination of two or more of the following operations or processes shall not by themselves constitute the final process of manufacture:

- (a) packing;
- (b) simple mixing;
- (c) simple placing in bottles, cans, flasks, bags, cases, boxes, fixing on cards or boards and all other simple-packaging operations;
- (d) labelling, affixing or printing marks, labels, logos and other like distinguishing signs on products or their packaging;
- (e) splitting into lots;
- (f) sorting or grading; (g)
- (g) marking;
- (h) putting up into sets;
- (i) simple assembly;
- (j) preserving operations to ensure that the products remain in good condition during transport and storage;
- (k) breaking up and assembly of packages;
- (l) washing, cleaning; removal of dust, oxide, oil, paint or other coverings;
- (m) ironing or pressing of textiles;
- (n) simple painting and polishing operations, husking, partial or total bleaching, polishing, and glazing of cereals and rice;
- (o) operations to color sugar or form sugar lumps;
- (p) peeling, stoning and shelling of fruits, nuts and vegetables;
- (q) sharpening, simple grinding or simple cutting;

- (r) sifting, screening, sorting, classifying, grading, matching; including making up sets of articles);
- (s) slaughter of animals.

Article 7: Accumulation of Origin

Without prejudice to Article ... of this Agreement, the goods or material originating in the Contracting Party, which are used as material in the manufacture of a product in the other Contracting Party, shall be considered as originating in such Contracting Party where the last operations other than those referred to in paragraph ... of Article ... of this Agreement have been carried out. The origin of such material shall be confirmed by a Certificate of Origin issued by an authorized body.

Article 8: *De Minimis*

1. Goods that do not undergo a change in tariff classification pursuant to Annex [...] hereto are nonetheless considered originating if:
  - (a) the value of all non-originating materials that are used in the production of the goods and do not undergo the required change in tariff classification, does not exceed 5 percent of the EXW value of such goods and provided that such materials necessary for production of goods; and
  - (b) the goods meet all other applicable requirements of this Annex.
2. The value of materials referred to in subparagraph (a) of paragraph 1 of this Article shall be included in the value of non-originating materials for any applicable VAC requirement.

Article 9: Direct Consignment

1. Free trade policy tariff treatment in accordance with this Annex shall be granted to originating goods provided that such goods are transported directly from the territory of the exporting Party to the territory of the importing Party.
2. Notwithstanding paragraph 1 of this Article, originating goods may be transported through territories of third countries, provided that:
  - (a) transit through the territory of third countries is justified for geographical reasons or related exclusively to transport requirements;

- (b) the goods have not entered into trade or consumption there; and
- (c) the goods have not undergone any operation there other than unloading, reloading, storing, or any necessary operation designed to preserve their condition.

3. A declarant shall submit appropriate documentary evidence to the customs authorities of the importing Contracting Party confirming that the conditions set out in paragraph 2 of this Article have been fulfilled. Such evidence shall be provided to the customs authorities of the importing Contracting Party by submission of:

(a) transport documents covering the passage from the territory of the Contracting Party to the territory of the other Contracting Party containing:

- i. an exact description of the goods;
- ii. the dates of unloading and reloading of the goods (if the transport documents do not contain the dates of unloading and reloading of the goods, other supporting document containing such information shall be submitted in addition to transport documents) and;

iii. where applicable:

the names of the ships, or the other means of transport used;

the numbers of containers;

the conditions under which the goods remained in the third transit country in the proper condition;

the marks of the customs authorities of the country of transit;

(b) commercial invoice in respect of the goods.

4. A declarant may submit other supporting documents to prove that the requirements of paragraph 2 of this Article are fulfilled.

5. In the instance that the transport document cannot be provided, a document issued by the customs authorities of the third transit country containing all the information referred to in subparagraph (a) of paragraph 3 of this Article shall be submitted.

6. If a declarant fails to provide the customs authorities of the importing Contracting Party with documentary evidence of direct consignment, free trade policy tariff treatment shall not be granted.

Article 10: Packaging Materials for Retail Sale

1. Packaging materials and containers in which goods are packaged for retail sale, if classified with the goods, shall be disregarded in determining whether all the non-originating materials used in the production of those goods have undergone the applicable change in tariff classification set out in Annex [...] hereto.

2. Notwithstanding paragraph 1 of this Article in determining whether the goods fulfil the VAC requirement, the value of the packaging used for retail sale will be counted as originating or non-originating materials, as the case may be, in calculating the VAC of the goods.

Article 11: Packing Materials for Shipment

Packing materials and containers in which goods are packed exclusively for transport shall not be taken into account for the purposes of establishing whether the goods are originating.

Article 12: Sets

Sets, as defined in General Rule 3 of the interpretation of the Harmonized System, shall be regarded as originating when all component goods are originating. Nevertheless, when a set is composed of originating and non-originating goods, the set as a whole shall be regarded as originating, provided that the value of the non-originating goods does not exceed ... percent of the EXW value of the set.

Article 13: Neutral elements

In order to determine whether a good is originating, the origin of the following neutral elements which might be used in its manufacture but not incorporated in it shall not be taken into account:

- (a) fuel and energy;
- (b) tools, dies and molds;
- (c) spare parts and materials used in the maintenance of equipment and buildings;
- (d) lubricants, greases, compounding materials and other materials used in the production or used to operate equipment and buildings;

- (e) gloves, glasses, footwear, clothing, safety equipment;
- (f) equipment, devices used for testing or inspecting the goods;
- (g) catalyst and solvent; and
- (h) any other goods that are not incorporated into such goods but the use of which in the production of such goods can be demonstrated to be a part of that production.

Article 14: Claim for Free Trade Policy Tariff Treatment

1. Goods originating in the Contracting Party shall, on importation into another Contracting Party, benefit from the free trade policy tariff treatment as per this Agreement upon submission of one of the following proofs of origin:

(a) a Certificate of Origin issued in accordance with this Annex. The Certificate of Origin submitted to the customs authorities of the importing Contracting Party shall be original, valid, duly completed and issued in conformity with the format set out in Annex [...] hereto;

(b) a Declaration of Origin issued in accordance with Article ..... hereunder.

2. The proof of origin shall be valid for a period of twelve (12) months from the date of issuance and must be submitted to the customs authorities of the importing Contracting Party within that period but not later than the moment of the submission of the import customs declaration, except in circumstances stipulated in paragraph 4 of this Article.

3. If the Contracting Parties have developed and implemented the Electronic Origin Verification System (hereinafter referred to as "EOVS"), referred to in Article [...] hereunder, the customs authorities of the importing Contracting Party in accordance with the domestic laws and regulations concerned may not require the submission of the original hard copy of Certificate of Origin. In this case, the date and number of such Certificate of Origin shall be specified in the customs declaration. Where the customs authorities of the importing Contracting Party have a reasonable doubt as to the origin of the goods for which free trade policy tariff treatment is claimed and/or there is a discrepancy with the information containing in the EOVS, the customs authorities of the importing Contracting Party may require the submission of a hard copy of the Certificate of Origin.

4. If the importer is not in possession of a Certificate of Origin at the time of importation, the importing Contracting Party shall impose the applied MFN customs duty or require payment of a deposit on the imported goods, where applicable. In such a case the importer may make a claim for free trade policy tariff treatment and refund of any excess import customs duty or deposit paid within twelve (12) months from the time of registration of customs declaration in

accordance with pertinent laws and regulations of the importing Contracting Party provided that all requirements of Article [...] hereunder have been met.

Article 15: Circumstances When the Proof of Origin is not Required

The proof of origin is not required in order to obtain a free trade policy tariff treatment for importation of originating goods where the customs value does not exceed the amount of [...] Euro or the equivalent amount in the importing Contracting Party's currency, provided that the importation does not form part of one or more consignments that may reasonably be considered to have been undertaken or arranged for the purposes of avoiding the submission of the proof of origin.

Article 16: Declaration of Origin

1. A Declaration of Origin as referred to in paragraph 1 of Article 15 hereinabove may be made out by producer or exporter for any consignment containing originating products the customs value of which does not exceed [...] Euro or the equivalent amount in the importing Contracting Party's currency.

Contracting Parties shall ensure that such importation does not form part of one or more consignments that may reasonably be considered to have been undertaken or arranged with a view to avoiding the submission of the Certificate of Origin.

2. A Declaration of Origin is a statement on origin made by producer or exporter on any commercial documents related to the goods and must be in accordance with the template in Annex [...] hereto.

3. Declarations of Origin shall be printed and shall bear the signature of the producer or exporter and shall be in the English language.

4. Declaration of Origin shall cover the originating goods under one consignment and shall remain valid for twelve (12) months from the date it was made.

DISPUTE SETTLEMENT MECHANISM

**Article 1
Scope**

1. The Annex on dispute settlement mechanism is adopted in accordance with Article XXVI of the Free trade Agreement (hereinafter "the FTA") between the Islamic Republic of Iran and the Islamic Republic of Pakistan.
2. This Annex shall apply to any dispute concerning the interpretation and/or application of the Iran-Pakistan FTA, unless otherwise provided.

**Article 2
Objective**

1. The objective of this Annex is to avoid and settle any dispute between the Contracting Parties concerning the good faith application and interpretation of the Iran-Pakistan FTA and where possible, to arrive at a mutually agreed solution.
2. The Contracting Parties shall at all times endeavor to agree on the interpretation and application of Iran-Pakistan FTA, and shall make every attempt through cooperation and consultations, to avoid and settle disputes between the Contracting Parties and to arrive at a mutually agreed solution to any matter that might affect the operation of Iran-Pakistan FTA.

**Article 3
Dispute Settlement Procedure**

For the purposes of the Iran-Pakistan FTA, dispute settlement proceedings are deemed to be initiated by a Contracting Party's request for the establishment of an arbitration panel under Article 5.1 of this Annex.

**Article 4
Consultations**

1. Pursuant to Article 1, either Contracting Party may request consultations with respect to any matter relating to the interpretation and/or application of the Iran-Pakistan FTA.
2. A request for consultations shall be made in writing to the other Contracting Party as well as to the Joint Committee. The request shall set out the

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

reasons for it, including identification of any matter at issue and an indication of the legal basis for the request (relevant provisions of this Agreement).

3. Upon the receipt of the request for consultations, the requested Contracting Party shall:

(a) reply to the request in writing within 10 days from the date of the receipt; and

(b) enter into consultations in good faith within 30 days, or within 10 days in cases of urgency, including those perishable goods, from the date of the receipt of the request with a view to reaching a prompt and mutually satisfactory solution of the matter.

4. Periods of time set in the paragraph 3 of this Article may be changed by mutual agreement of the disputing Contracting Parties.

5. Upon initiation of consultations, the Contracting Parties shall provide information to enable the examination of how the matter at issue might affect the interpretation and application of the Iran-Pakistan FTA, and give confidential treatment to the information exchanged during consultations.

6. Consultations under this Article shall be confidential and without prejudice to the rights of either Contracting Party in any further proceedings.

7. Consultations shall take place, unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, on the territory of the Contracting Party complained against. Consultations may be held fully or partially by means of remote communication, including, *inter alia*, video conference, upon mutual consent by the disputing Contracting Parties.

Article 5

Establishment of the Arbitration Panel

1. The Complaining Contracting Party may request the establishment of an Arbitral Panel:

(a) if the Contracting Party complained against, does not comply with the periods of time set in accordance with Article 4 of Iran-Pakistan FTA; or

(b) if the disputing Contracting Parties fail to settle the dispute through consultations within 60 days, or within 20 days in cases of urgency, including those concerning perishable goods, from the date of receipt of the request for such consultations.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

2. The request for the establishment of an arbitration panel shall be made in writing to the Joint Committee and the Contracting Party complained against. The complaining Contracting Party shall identify in its request, the specific measure at issue, the legal basis of the complaint including any provision of the Iran-Pakistan FTA, and the factual basis for the complaint.

Article 6

Terms of Reference of the Arbitration Panel

Unless the Contracting Parties otherwise agree, within 20 days of the date of receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference of the arbitration panel shall be:

“To examine, in light of the relevant provisions of the Iran-Pakistan FTA, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel under Article 5, for conformity of the measure with the Iran-Pakistan FTA, to make findings and rulings of law and fact together with the reasons therefore for the resolution of the dispute.”

Article 7

Composition of the Arbitration Panel

1. An arbitration panel shall consist of three arbitrators.
2. Each Contracting Party shall appoint one arbitrator, who may not be its national, within 20 days of the date of receipt of the request for the establishment of the arbitration panel. The Contracting Parties shall agree on and appoint the third arbitrator, who shall be the chairperson of the Arbitration Panel, within 45 days of the date of receipt of the request for the establishment of the Arbitration Panel. If the chair of the Arbitration Panel has not been designated by the Contracting Parties within 15 days of the appointment of the second arbitrator, the two arbitrators appointed in accordance with paragraph 1 shall designate by common agreement the third arbitrator who shall chair the Panel and they shall take into account that the Chair of the Arbitration Panel shall not be a national of a state, which does not have diplomatic relations with either Contracting Parties .
3. The date of establishment of an arbitration panel shall be the date on which all three arbitrators are appointed.
4. All arbitrators shall:
  - (a) have expertise and/or experience in law, international trade, other matters covered by this Agreement, or the resolution of disputes arising under international trade agreements;
  - (b) be chosen strictly on the basis of objectivity, impartiality, reliability and sound judgment;

ماده ۱۴- اقدامات حفاظتی

۱. اگر در نتیجه کاهش یا حذف تعرفه به موجب این موافقت‌نامه، محصولی از مبدأ یک طرف متعاقد به مقدار بسیار زیاد، بر حسب قدر مطلق و یا نسبت به تولید داخل، تحت شرایطی وارد سرزمین طرف متعاقد دیگر شود که موجب لطمه جدی یا تهدید لطمه جدی به صنعت داخلی تولید کننده محصول مشابه یا کالاهایی که مستقیماً رقیب آن هستند شود، طرف متعاقد وارد کننده می تواند اقدامات حفاظتی اتخاذ نماید.

۲. قبل از اتخاذ اقدامات حفاظتی، طرف متعاقدی که قصد انجام این اقدامات را دارد، تمام اطلاعات مرتبط لازم برای بررسی کامل وضعیت را با هدف یافتن راه حل قابل قبول برای طرف‌های متعاقد به طرف متعاقد دیگر ارائه خواهد داد. به منظور یافتن چنین راه حلی، طرف‌های متعاقد فوراً اقدام به مشورت می‌نمایند. اگر در نتیجه مشورت طرف‌های متعاقد در مدت ۳۰ روز به یک توافق دست نیابند، طرف متعاقد شاکی می‌تواند اقدامات حفاظتی را اعمال نماید.

۳. طرف متعاقد وارد کننده می‌تواند اقدامات حفاظتی را اتخاذ کند که عبارتند از:

الف) تعلیق کاهش بیشتر نرخ تعرفه بر کالاهای مورد نظر به موجب این موافقت‌نامه؛ یا

ب) افزایش نرخ تعرفه در مورد کالا تا سطحی که از حداقل نرخ ملت‌های کامله‌الوداد که توسط طرف‌های متعاقد در زمان اتخاذ اقدام حفاظتی اعمال شده است، بیشتر نشود.

۴. زمانیکه چنین اقداماتی توسط هر یک از طرف‌های متعاقد بر اساس جزء (الف) بند ۳ این ماده اتخاذ شده باشد، طرف اعمال‌کننده، طرف متعاقد دیگر و کارگروه مشترک ایجاد شده طبق ماده (۲۰) را باید مطلع نماید. کارگروه مشترک وارد مشورت با طرف‌های متعاقد خواهد شد و تلاش خواهد نمود به یک توافق قابل قبول میان دو طرف برای حل وضعیت برسند. اگر ظرف مدت (۳۰) روز مشکل با مشورت حل نشود، طرف متعاقدی که تحت تاثیر چنین اقدامی قرار گرفته است، بدون لطمه به حق توسل به سازوکار حل و فصل اختلاف مندرج در ضمیمه ث، حق صرفنظر از رفتار ترجیحی معادل را خواهد داشت.

ماده ۱۵- اقدامات ضد قیمت‌شکنی و اقدامات جبرانی

از لحاظ این ماده:

۱- مقام صلاحیتدار یعنی:

الف) در مورد ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت، یا جانشین آن

ب) در مورد پاکستان، کمیسیون ملی تعرفه، وزارت بازرگانی و یا جانشین آن؛ و

۲- طرف‌های متعاقد در مواردی که قیمت‌ها تحت تاثیر اقدامات تجاری غیر منصفانه مانند یارانه و قیمت‌شکنی قرار می‌گیرند، یا افزایش شدید ناگهانی در واردات، اتفاق می‌افتد، آزاد خواهند بود که قوانین داخلی خود برای محدودیت واردات را اعمال نمایند.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

- (c) be independent of, and not be affiliated with or take instructions from a Contracting Party; and
  - (d) disclose to the disputing Contracting Parties any direct or indirect conflicts of interest in respect of the matter at hand.
  - (e) comply with Attachment B to this Annex
5. The chair of the Arbitration Panel shall not be a national of a Contracting Party, nor have his or her habitual place of residence in the territory of a Contracting Party and not be employed by either Contracting Party or have dealt with the matter in any capacity whatsoever.
6. Where a Contracting Party considers that an arbitrator does not comply with the requirements of Attachment B of this Annex, the Contracting Parties shall consult and if so agreed, challenge that arbitrator in accordance with paragraph 7.
7. If an arbitrator appointed under this Article becomes unable to participate in the proceeding or resigns, or is to be challenged according to paragraph 6, a successor shall be selected within 15 days in accordance with the selection procedure followed to select that arbitrator. The successor shall have all the powers and duties of the original arbitrator. The work of the arbitration panel shall be suspended for a period beginning on the date the arbitrator becomes unable to participate in the proceeding, resigns, or is to be replaced according to paragraph 6. The work of the arbitration panel shall resume on the date the successor is appointed.
8. If the necessary appointments have not been made within the periods of time specified in this Article, either disputing Contracting Party may, unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, invite the President of the International Court of Justice (ICJ) to be the appointing authority. In the event that the President of the International Court of Justice is a national of either Contracting Party, the Vice-President of the International Court of Justice or the officer next in seniority who is not such a national shall be requested to make the necessary appointments.

Article 8 Proceedings of the Arbitration Panel

1. The arbitration panel shall meet in closed session, unless the Contracting Parties decide otherwise.
2. The Contracting Parties shall be given the opportunity to provide at least one written submission and to attend any of the presentations, statements or rebuttals in the proceedings. All information or written submissions submitted by a Contracting Party to the arbitration panel including any comments on the interim report and responses to questions put by the arbitration panel, shall be made available to the other Contracting Party.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

3. A Contracting Party asserting that a measure or omission of the other Contracting Party is inconsistent with the Iran-Pakistan FTA shall have the burden of establishing such inconsistency. A Contracting Party asserting that a measure or omission is subject to an exception under the Iran-Pakistan FTA shall have the burden of establishing that the exception applies.

4. The arbitration panel should consult with the Contracting Parties as appropriate and provide adequate opportunities for the development of a mutually satisfactory solution.

5. The Arbitration Panel shall make its procedural decisions, findings and rulings by consensus, provided that where the Arbitration Panel is unable to reach consensus such procedural decisions, findings and rulings may be made by majority vote.

6. On the request of a Contracting Party or on its own initiative and subject to such terms and conditions as the Contracting Parties may agree within 10 days of the date of establishment of the arbitration panel, the arbitration panel may seek information from any relevant source and may consult experts to obtain their opinion or advice on certain aspects of the matter. The arbitration panel shall provide the Contracting Parties with a copy of any advice or opinion obtained and an opportunity to provide comments. Where the Arbitration Panel takes the information and/or technical advice into account in the preparation of its report, it shall also take into account any comment by the disputing Contracting Parties on the information and/or technical advice.

7. The deliberations of the arbitration panel and the documents submitted to it shall be kept confidential.

8. Notwithstanding paragraph 7, either Contracting Party may make public statements as to its views regarding the dispute, but shall treat as confidential information and written submissions submitted by the other Contracting Party to the arbitration panel which the other Contracting Party has designated as confidential. Where a Contracting Party has provided information or written submissions designated to be confidential, that Contracting Party shall, within 20 days of a request of the other Contracting Party, provide a non-confidential summary of the information or written submissions which may be disclosed publicly.

9. Each Contracting Party shall bear its own expenses and the cost of the arbitrator it appoints pursuant to Article 7.2. The cost of the chairperson of an arbitration panel and other expenses associated with the conduct of the proceedings shall be borne by the Contracting Parties in equal shares. The costs and expenses of the arbitrators shall normally conform to best international practices.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

10. The venue for hearings shall be decided by arbitration panel.

Article 9

Suspension or Termination of Proceedings

1. The Contracting Parties may agree that the arbitration panel suspend its work at any time for a period not exceeding 12 months from the date of such agreement. In the event of such a suspension, the time-frames regarding the work of the arbitration panel shall be extended by the amount of time that the work was suspended. If in any case, the suspension of the work of the arbitration panel exceeds 12 months, the authority for the establishment of the arbitration panel shall lapse unless the Contracting Parties agree otherwise. This lapse shall not prejudice the rights of the complaining Contracting Party to request, at a later stage, the establishment of an arbitration panel on the same subject matter.

2. The Contracting Parties may agree to terminate the proceedings of the arbitration panel by jointly notifying the chair of the arbitration panel at any time before the issuance of the final report to the Contracting Parties.

Article 10

Arbitration Panel Report

1. The arbitration panel shall issue to the Contracting Parties an interim report setting out the findings of facts, the applicability of the relevant provisions and the basic rationale behind any findings within 90 days of the date of establishment of the arbitration panel. If the Contracting Parties agree, the interim report may also contain recommendations. Where the arbitration panel considers that this deadline cannot be met, the chairperson of the arbitration panel must notify the Contracting Parties and the Joint Committee in writing, stating the reasons for the delay and the date on which the panel plans to issue its interim report. Under no circumstances should the interim report be issued later than 120 days after the date of the establishment of the arbitration panel.

2. Any Contracting Party may submit a written request for the arbitration panel to review precise aspects of the interim report within 14 days of the issuance of the interim report. After considering any written comment by the disputing Contracting Parties and making any further examination it considers necessary, the Arbitral Panel shall present to the disputing Contracting Parties its final report within 30 days of issuance of the initial report, unless the disputing Contracting Parties agree otherwise.

3. The arbitration panel shall issue its final report to the Contracting Parties and to the Joint Committee within 120 days of the date of the establishment of the arbitration panel. Where the arbitration panel considers that this deadline cannot be met, the chairperson of the arbitration panel shall notify the Contracting Parties and the Joint Committee in writing, stating the reasons for

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

the delay and the date on which the panel plans to issue its ruling. Under no circumstances should the ruling be issued later than 150 days after the date of the establishment of the arbitration panel.

4. The report of the arbitration panel shall be drafted without the presence of the Contracting Parties. The arbitration panel shall base its report on the relevant provisions of Iran-Pakistan FTA, and the submissions and arguments of the Contracting Parties, and may take into account any other relevant information provided to the arbitration panel.

5. The arbitration panel shall interpret the Iran-Pakistan FTA in accordance with customary rules of interpretation of public international law and due account being taken of the fact that the Contracting Parties shall perform Iran-Pakistan FTA in good faith and avoid circumvention of their obligations.

6. On matters of urgency, including those regarding perishable goods, the arbitration panel shall make every effort to issue its interim and final reports to the Contracting Parties within half of the respective time periods under paragraphs 1 and 3. The arbitration panel may issue a preliminary report on whether a case is urgent.

7. The final report of the Arbitral Panel shall be binding and accepted unconditionally by the disputing Contracting Parties with regard to a particular dispute. They shall not create any rights or obligations with respect to natural or legal persons.

8. The final report of the arbitration panel shall contain both the descriptive part summarizing the submissions and arguments of the Contracting Parties, the findings, and rulings and recommendations for bringing the inconsistent measure or omission, in conformity with the provisions of the Iran-Pakistan FTA. If the Contracting Parties agree, the arbitration panel may suggest ways in which the Contracting Party complained against could implement the rulings and recommendations for resolution of the dispute in its report. The findings, rulings and recommendations of the arbitration panel cannot add to or diminish the rights and obligations of the Contracting Parties provided in the Iran-Pakistan FTA.

Article 11

Implementation of the Report

1. Unless the Contracting Parties agree otherwise, the Contracting Party complained against shall eliminate the non-conformity as determined in the report of the arbitration panel immediately, or if this is not practicable, within a reasonable period of time.

2. The reasonable period of time referred to in paragraph 1 shall be mutually determined by the Contracting Parties. Where the Contracting Parties fail to agree on the reasonable period of time within 30 days of the date of

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

issuance of the final report of the arbitration panel referred to in Article 10, the complaining Contracting Party may refer the matter to an arbitration panel, which shall determine the reasonable period of time.

3. The Contracting Party complained against shall notify the complaining Contracting Party of the implementing measures that it has taken to comply with the report of the arbitration panel, before the expiry of the reasonable period of time agreed to by the Contracting Parties or determined by the arbitration panel in accordance with paragraph 2. Where there is disagreement between the Contracting Parties as to whether the Contracting Party complained against has eliminated the non-conformity as determined in the report of the arbitration panel within the reasonable period of time as determined pursuant to paragraph 2, either Contracting Party may refer the matter to an arbitration panel.

Article 12

Non-Implementation, Compensation and Suspension of Concessions or Other Obligations

1. If the Contracting Party complained against fails to notify the implementing measures before the expiry of the reasonable period of time, or notifies the complaining Contracting Party that implementation is impracticable, or the arbitration panel to which the matter is referred pursuant to Article 11.3 rules that the Contracting Party complained against has failed to eliminate the non-conformity within the reasonable period of time, the Contracting Party complained against shall, if so requested by the complaining Contracting Party, enter into negotiations with the complaining Contracting Party with a view to reaching a mutually satisfactory compensation.

2. If there is no agreement on compensation within 20 days of the date of receipt of the request mentioned in paragraph 1, the complaining Contracting Party may suspend the application of the concessions or other obligations to the Contracting Party complained against under the Iran-Pakistan FTA. 30 days in advance of such suspension, the complaining Contracting Party shall provide a notification of suspension of concessions to the Contracting Party complained against. Such notification may only be given 20 days after the date of receipt of the request mentioned in paragraph 1.

3. The compensation referred to in paragraph 1 and the suspension referred to in paragraph 2 shall be temporary measures. Neither compensation nor suspension is preferred to full elimination of the non-conformity as determined in the report of the arbitration panel. The suspension shall only be applied until such time as the non-conformity is fully eliminated or a mutually satisfactory solution is reached.

4. In considering what concessions or other obligations to suspend pursuant to paragraph 2:

- (a) the complaining Contracting Party should first seek to suspend concessions or other obligations with respect to the same

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

sector(s) as that in which the report of the arbitration panel referred to in Article 10 has found a failure to comply with the obligations under Iran-Pakistan FTA;

- (b) if the complaining Contracting Party considers that it is not practicable or effective to suspend concessions or other obligations with respect to the same sector(s), it may suspend concessions or other obligations with respect to other sectors. The notification of such suspension pursuant to paragraph 2 shall indicate the reasons on which it is based. In the selection of the concessions or obligations to suspend, the complaining Contracting Party will take into consideration those which least disturb the functioning of Iran-Pakistan FTA; and
- (c) the level of suspension referred to in paragraph 2 shall be equivalent to the level of the nullification or impairment.

5. If the Contracting Party complained against considers that the requirements for the suspension of concessions or other obligations by the complaining Contracting Party set out in paragraph 2, 3, or 4 have not been met, it may refer the matter to an arbitration panel. Concessions or other obligations shall not be suspended until the arbitration panel has issued its ruling.

6. The arbitration panel that is established for the purposes of this Article or Article 11 shall have, to the extent possible, as its arbitrators, the arbitrators of the original arbitration panel. If this is not possible, then the arbitrators of the arbitration panel that is established for the purposes of this Article or Article 11 shall be appointed pursuant to Article 7. The arbitration panel established under this Article or Article 11 shall issue its report to the Contracting Parties within 20 days on the reasonable period of time and 45 days on the other issues after the date when the matter is referred to it. When the arbitration panel considers that it cannot issue its report within the aforementioned periods, the relevant period may be extended by the arbitration panel for a maximum of 30 days with the consent of the Contracting Parties. The report shall be final and binding on the Contracting Parties.

Article 13 Rules of Procedure

1. Dispute settlement procedures under this Annex shall be governed by Attachment A. Arbitration panels may, after consulting the Contracting Parties, adopt additional rules of procedure not inconsistent with Iran-Pakistan FTA.

2. Any time period or other rules and procedures for arbitration panels provided for in this Annex may be modified by mutual consent of the Contracting Parties. The Contracting Parties may also agree at any time not to apply any provision of this Annex.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

Article 14 Expenses

1. Unless the disputing Contracting Parties agree otherwise:

(a) each disputing Contracting Party shall bear the costs of its appointed arbitrator, its own expenses and legal costs; and

(b) the costs of the Chair of the Arbitral Panel and other expenses associated with the conduct of its proceedings shall be borne in equal parts by the disputing Contracting Parties

2. Upon the request of a disputing Contracting Party, the Arbitral Panel may decide on the expenses referred to in subparagraph (b) of paragraph 1 of this Article taking into account the particular circumstances of the case.

Article 15 Language

1. All proceedings and documents pursuant to this Annex and its attachments shall be in the English language.
2. Any document submitted for use in the proceedings pursuant to this shall be in English. If any original document is not in English, the disputing Contracting Party submitting it shall provide an English translation of such document.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

Attachment A TO THE ANNEX ON DISPUTE SETTLEMENT MECHANISM

RULES OF PROCEDURE FOR ARBITRATION

Definitions

1. For the purposes of this Annex:

Adviser means a person retained by a Contracting Party to advise or assist that Contracting Party in connection with the arbitration panel proceeding;

Arbitration panel means a panel established under Article 5;

Arbitrator means a member of an arbitration panel established under Article 5;

Assistant means a person who, under the terms of appointment of an arbitrator, conducts research or provides assistance;

Complaining Party means a Contracting Party that requests the establishment of an arbitration panel under Article 5;

Contracting Party complained against means the Contracting Party that is alleged to be in violation of Iran-Pakistan FTA, as referred to in Article 1;

Representative of a Contracting Party means any person appointed by a Contracting Party according to its domestic legislation;

Logistical Administration

2. The Contracting Party complained against shall be in charge of the logistical administration of dispute settlement proceedings, in particular the organization of hearings, unless otherwise agreed.

Notifications

3. Any request, notice, written submissions or other document delivered by either Contracting Party or the arbitration panel shall be transmitted by delivery against receipt, registered post, courier, facsimile transmission, telex, telegram or any other means of telecommunication that provides a record of the sending thereof.

4. A Contracting Party shall provide a copy of each of its written submissions to the other Contracting Party and to each of the arbitrators. A copy of the document shall also be provided in electronic format.

5. All notifications shall be made and delivered to the Ministry of Industry, Mine and Trade of Iran and to the Ministry of Commerce of the Islamic Republic of Pakistan, respectively.

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

6. Minor errors of a clerical nature in any request, notice, written submission or other document related to the arbitration panel proceeding may be corrected by delivery of a new document clearly indicating the changes.

7. If the last day for delivery of a document falls on a legal holiday of either Contracting Party, the document may be delivered on the next business day.

Preliminary Session

8. Unless the Contracting Parties otherwise agree, they shall meet with the arbitration panel within seven days of the date of the establishment of the arbitration panel in order to determine such matters that the Contracting Parties or the arbitration panel deem appropriate, including the remuneration and expenses that shall be paid to the arbitrators.

First Submissions

9. The complaining Contracting Party shall deliver its first written submission no later than 20 days after the date of establishment of the arbitration panel. The Contracting Party complained against shall deliver its first written submission no later than 20 days after the date of delivery of the complaining Contracting Party's first written submission.

Operation of Arbitration Panels

10. The chairperson of the arbitration panel shall preside at all of its meetings. An arbitration panel may delegate to the chairperson authority to make administrative and procedural decisions.

11. Except as otherwise provided in the Iran-Pakistan FTA, the arbitration panel may conduct its activities by any means, including telephone, facsimile transmissions or computer links.

12. Only arbitrators may take part in the deliberations of the arbitration panel, but the arbitration panel may permit the assistants of the arbitrators to be present during such deliberations.

13. The drafting of any decision and ruling shall remain the exclusive responsibility of the arbitration panel and shall not be delegated.

14. Where a procedural question arises that is not covered by Iran-Pakistan FTA, an arbitration panel may adopt an appropriate procedure that is not inconsistent with Iran-Pakistan FTA.

15. When the arbitration panel considers that there is a need to modify any time period applicable in the proceeding, or to make any other procedural or

Iran-Pakistan Free Trade Agreement

administrative adjustment in the proceeding, it shall inform the Contracting Parties in writing of the reasons for the modification or adjustment with the indication of the period or adjustment needed.

Hearings

16. Unless the Contracting Parties otherwise agree, at least one hearing shall be held. The chairperson shall fix the date and time of the hearing in consultation with the Contracting Parties and the other members of the arbitration panel. The chairperson of the arbitration panel shall notify in writing to the Contracting Parties of the date, time and location of the hearing. That information shall also be made publicly available by the Contracting Party in charge of the logistical administration of the proceeding, when the hearing is open to the public.

17. Unless the Contracting Parties otherwise agree, the hearing shall be held in Islamabad where the complaining Party is the Islamic Republic of Iran, or in Tehran, where the complaining Contracting Party is the Islamic Republic of Pakistan.

18. The arbitration panel may convene additional hearings if the Contracting Parties so agree.

19. All arbitrators shall be present during the entirety of any hearing.

20. Representatives of a Contracting Party, advisers to a Contracting Party, administration staff, interpreters, translators, reporters, and assistants of the arbitrators may attend the hearing(s), irrespective of whether the hearings are open to the public or not. Only the representative(s) and advisor(s) of a Contracting Party may address the arbitration panel.

21. No later than five days before the date of a hearing, each Contracting Party shall deliver to the arbitration panel a list of the names of those persons who will make oral arguments or presentations at the hearing on behalf of that Contracting Party and of other representatives or advisers who will be attending the hearing.

22. The hearings of the arbitration panels shall be closed to the public. The Contracting Parties may decide to open the hearings partially or completely to the public. The arbitration panel shall meet in closed sessions when the submissions and arguments of a Contracting Party contain business confidential information.

23. The arbitration panel shall conduct the hearing in the following manner, ensuring that the complaining Contracting Party and the Contracting Party complained against are afforded equal time:

argument

(a) argument of the complaining Contracting Party; and